

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ
ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

«ЖАСТАР»
ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ОРТАЛЫҒЫ

ЖАС ОТБАСЫЛАРДЫ ӘЛЕУМЕТТІК ҚОРҒАУ

ЖАС ОТБАСЫЛАРҒА КЕҢЕС БЕРЕТІН ӘЛЕУМЕТТІК
ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУШІЛЕРГЕ АРНАЛҒАН
ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛЫҚ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ
ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

«ЖАСТАР»
ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ОРТАЛЫҒЫ

ЖАС ОТБАСЫЛАРДЫ ӘЛЕУМЕТТІК ҚОРҒАУ

ЖАС ОТБАСЫЛАРҒА КЕҢЕС БЕРЕТІН
ӘЛЕУМЕТТІК ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУШІЛЕРГЕ
АРНАЛҒАН ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛЫҚ

АСТАНА, 2015

ӘОЖ 316.3/4

КБЖ 60.56

Қ23

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің
тапсырысы бойынша дайындалған

Жас отбасыларды әлеуметтік қорғау: Әдістемелік нұсқаулық / Ә.С. Қайдарова, Ю.В. Кучинская,
Ф.М. Мусатаева. – Астана: «Жастар» ҒЗО, 2016. – 63 б.

ISBN 978-601-7857-00-4

Жас отбасыларды әлеуметтік қорғау бойынша берілген әдістемелік нұсқаулық ҚР Білім және ғылым министрлігінің тапсырысы бойынша дайындалған. Материалдар жас отбасыларға кеңес беретін әлеуметтік қызмет көрсетушілерге арналған.

Аталмыш нұсқаулық жас отбасыларды мемлекеттік тұрғыдан қолдау, әлеуметтік белсенділік пен әлеуметтік-психологиялық құзырлықты дамытуға септігін тигізетін құқықтық сауаттылық пен әл-ауқаттылықты жоғарылату сұрақтары бойынша ақпараттық-кеңес беруші қызмет көрсететін мекемелер туралы материалдардан тұрады. Әдістемелік нұсқаулық «жас отбасы» әлеуметтік санатымен, жастар ресурстық орталықтарында, жастардың денсаулық сақтау, отбасы денсаулығы, отбасын жоспарлау орталықтарында, отбасы мәселелері бойынша кеңес беру орталықтарында, жас отбасы үйірмелерінде жұмыс істейтін мамандарға арналған.

ӘОЖ 316.3/4

КБЖ 60.56

ISBN 978-601-7857-00-4

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ	4
Глоссарий	6
Жас отбасыны әлеуметтік-құқықтық және психологиялық тұрғыдан қолдау технологияларын қолданудың шетелдік тәжірибесі	7
Тұрғын-үй жағдайын жақсарту бойынша жас отбасыларға арналған мемлекеттік бағдарламалар	13
Бала туу (асырау) жағдайында әлеуметтік төлемдерді алуға қатысты мемлекеттің жас отбасыларға көрсететін қолдауы.....	19
Жас отбасыларға әлеуметтік-психологиялық, құқықтық, педагогикалық, медициналық көмек көрсететін қазақстандық мекемелер	24
Жас отбасыларды әлеуметтік тұрғыдан қолдау саласында мемлекеттік жоспарлау жүйелерін ендіру бойынша ұсыныстар: объекті және іске асыру формасы	36
ҚОРЫТЫНДЫ	43
ӘДЕБИЕТ	44
А ҚОСЫМШАСЫ	45
Б ҚОСЫМШАСЫ	47

КІРІСПЕ

Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарынан бастап ақ жас ұрпақтың оңтайлы әлеуметтенуінің мәселелері мемлекеттің назарында болып келді.

Жастар саясатының басымдықтары Елбасы – Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаев бастаған «Қазақстан – 2050» Стратегиясының негізгі мақсаттарының бірі болып табылады.

Осы жылы «Қазақстан 2020: болашаққа бастар жол» Мемлекеттік жастар саясаты тұжырымдамасын іске асырудың екінші кезеңі басталды [1]. Тұжырымдаманы іске асыру жоспарының негізгі міндеттерінің бірі жастарды мәдени, азаматтық және рухани-ізгіліктік құндылықтарға жақындастыра түсу болып табылады. Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев өз сөзінде отбасы – бұл мемлекет қалыптастырушы ұяшық, сол себептен қоғамда отбасылық құндылықтардың негізін нығайту маңызды деп бірнеше рет айтқан болатын.

Қазақстанда отбасы қоғамды қалыптастырушы маңызды элемент ретінде қарастырылып келеді. Ол қоғам, мемлекет болмысының негізі, адамның рухани және ізгіліктік бағдарларының маңызды бөлігі болып табылады. «Қазақстан-2050» Стратегиясын іске асырудың негізгі мақсаты – әрбір қазақстандық отбасының игілігі.

Отбасы әр кезеңде алдыңғы қатарлы қоғамдық ойдың, ежелгі философтардан бастап іргелі саяси қайраткерлер мен ғалымдар назарының төрінен орын алып келді. Бұл жайт таңқаларлық емес. Отбасы адамның әлеуметтік қызметінің күрделі жүйесі, қоғамның негізгі институттарының бірі болып табылады. А.Г. Харчевтің анықтамасы бойынша отбасы дегеніміз некелік одақ пен туыстық байланыстарға, ортақ шаруашылық пен өзара ізгіліктік жауапкершілікке (ері, әйелі, ата-анасы, балалар және басқа да туысқандар) негізделген қоғамның әлеуметтік кішігірім тобы болып табылады [2].

Отбасы әрдайым даму жағдайында, ол тек әлеуметтік-саяси жағдайлардың есебінен емес,

сонымен қатар өз дамуының ішкі үрдістері ықпалынан да өзгере алады. Сол себептен ол негізгі салалардың және мемлекеттік саясаттың негізгі объектілерінің бірі болып табылады.

Қазіргі отбасыларда айтарлықтай өзгерістер жүріп жатыр, олар өз кезегінде некелік байланыстардың өзара алыстауы, ата-аналар мәртебесі мен отбасылық қатынастар маңыздылығының төмендеуі сияқты қолайсыз құбылыстарға әкеліп соқтыруда. Бұл жайттар жас отбасыдағы бала тәрбиесі мен оның әрі қарайғы дамуына ықпалын тигізбей қоймайды.

Ерекше көмекке мұқтаж отбасылардың санатына ең алдымен жас отбасылар жатады [3].

Өзінің құрылымы бойынша қазіргі жас отбасылар толық, қарапайым және әлеуметтік тәуекелділікке иеленушілер деп бөлінеді. Аталғандардың соңғысына толық емес, жалғыз басты және кәмелетке толмаған аналардың жанұясы, әкесі жұмыссыз болып табылатын отбасылар, студенттік отбасылар, сонымен қатар мүшелерінің біреуі мүгедек болып табылатын отбасылар кіреді [4].

Жас отбасы мемлекеттік, қоғамдық және басқа да әлеуметтік қызметтердің көмегін тұтынатын, өз күн көрісін қамтамасыз ету, өз функционалдық міндеттері мен құрылымдық байланыстарын сақтау бойынша өзіндік қызметпен айналысатын күрделі объектілі-субъектілі табиғатқа ие.

Жас отбасыларды мемлекеттік тұрғыдан қолдау мақсатында орталық және жергілікті мемлекеттік органдар Қазақстан Республикасының заңымен бекітілген тәртіпте салалық және аймақтық бағдарламаларды әзірлеп, бекітіп, іске асырады.

Қазіргі таңда жас отбасыларды қолдау үшін, сонымен қатар жастар арасындағы некелерді сақтап қалу, қолайлы шарттарды қалыптастыру үшін мемлекет келесі шараларды өткізуде:

- баспанамен қамтамасыз ету, жастар үшін қолжетімді баспана жүйесін қамтамасыз ету.

- жастарды жұмыспен қамтамасыз ету үшін жағдайлар жасау;

- жас отбасыларға жеңілдігі бар несиелерді ұсыну;

- студент немесе оқушы болып табылатын ата-аналардың оқу орынның әкімшілігімен келісе отырып, академиялық демалыс алуы;

- отбасылық өмір мәселелері, жас отбасылардың психологиялық-педагогикалық, құқықтық және басқа да сұрақтар бойынша тегін кеңес алу тәжірибесін іске қосу;

- жас отбасылардың мәселелерімен айналысатын және оларға әлеуметтік қызмет пен көмек көрсететін коммерциялық емес ұйымдар жүйесін дамыту;

- балалар мен жастар үшін ұйымдастырылған жаздық демалыс пен денсаулық сақтау жүйесін сақтау мен дамыту;

- көмекке мұқтаж студенттік отбасыларға оқу орындарға қарайтын жатақханалардан бөлме беру;

- мемлекеттік, мектеп алды мекемелерді дамыту;

- салауатты өмір салтын қалыптастыру;

- құқықтық мәдениетті жоғарылату және жастарда мемлекеттің негізгі құндылықтарына деген құрметін қалыптастыру.

Жас отбасымен әлеуметтік жұмыс жүргізу – мемлекетке қарайтын әлеуметтік органдардың қоғаммен және отбасымен өзара әрекеттесуінің жүйесі болып табылады. Ол өз кезегінде оның қызметінің шарттарын жақсартуға, халықаралық және мемлекеттік құжаттармен анықталған құқықтар мен еркіндіктерді іске асыруда мүмкіндіктерді кеңейту, барлық мүшелерінің толыққанды физикалық, ізгіліктік және рухани дамуын қамтамасыз ету, еңбекке, қоғамдық-шығармашылық қызметке тартуға бағдарланған.

Жас отбасылармен әлеуметтік жұмыс жүргізудегі артықшылық әлеуметтік профилактика, әлеуметтік қолдау, әлеуметтік оңалту жүргізетін, әлеуметтік-психологиялық, психологиялық-педагогикалық, әлеуметтік-медициналық, әлеуметтік-құқықтық, ақпараттық-кеңес беруші, психотерапевтік көмек пен жас жұбайларға қолдау көрсету әлеуметтік қызмет орталығының еншілігінде.

Қазіргі таңда жас отбасылардың алдында бірқатар өткір мәселелер тұр. Олардың ең негізгілері баспана мәселелері, жұмыспен қамтылу, сонымен қатар түрлі психологиялық мәселелер болып табылады. Бұл жағдайда оларды бүгінгі күннің тарабынан ғана емес, сонымен қатар қоғамның барлық салаларының контекстінде ертеңгі жағдайына қарап

қарастыру қажет. Мемлекеттік бағдарламалар мен жобалар кездесетін мәселелерді шешуге бағытталған.

Мемлекеттік жастар саясатын іске асыру саласындағы ғылыми-зерттеу жұмыстары жас отбасылардың мәселесін инновациялық ғылыми әдістер мен тәсілдерді қолдану арқылы жүйелік негізде тереңінен зерттеуді ұйғарып отыр. Жас отбасылардағы ең өзекті мәселелерді шешу жолдарын әзірлеу үшін заманауи әдістерді, яғни әлеуметтанулық зерттеулер, бақылау әдістері, халықаралық тәжірибелерді бейімдендіру, тиімді тәсілдер мен ұйымдастырушылық тетіктерді жасау, әлеуметтік қызметтерді дамытудың баламалы стратегияларын әзірлеуді қолдану арқылы жастар ұйымдарын, әлеуметтік мекемелердің қызметіне үздіксіз мониторинг жасау керек.

Мемлекеттің жас отбасыға берер көмегі – бұл еліміздің әлеуметтік саясатының маңызды аспектісі болып табылады. Өкінішке орай, барлық отбасылар мұндай көмекке зәру болып келгенімен, оған қол жеткізе алмайды. Көп жағдайда ол мұндай мүмкіндіктің бар екенін білмегендіктен пайда болады. «Жастар» ғылыми-зерттеу орталығы жас отбасыларға кеңес берумен айналысатын мемлекеттік органдардың қызметіне талдау жүргізді. Жастарға, жас отбасыларына бағытталған мемлекеттік бағдарламалар зерттелді. Жүргізілген жұмыстың нәтижелері осы еңбекте, сондай-ақ Қазақстан Республикасының білім және ғылым министрлігіне ұсынылған сараптамалық есепте көрніс тапты.

Әдістемелік нұсқаулық жас отбасыларға кеңес беретін әлеуметтік қызметтердің жұмысында, сонымен қатар республикалық және аймақтық деңгейлердегі жас отбасылармен жұмыс жасайтын мемлекеттік органдар, қоғамдық ұйымдардың қызметінде қолданыла алады.

ГЛОССАРИЙ

Жас отбасы – екі жұбайы да жиырма тоғызға толмаған отбасы, немесе жасы жиырма тоғызға жетпеген жалғыз басты ата, ана бала тәрбиелеп жатқан толыққанды емес отбасы.

Әлеуметтік қорғау – бұл қоғамның өз мүшелеріне көрсететін көмегінің түрлі формалары.

Отбасыларды әлеуметтік қорғау – бұл отбасыларға түрлі күйзелістік жағдайларды еңсеруді, олардың өз ішкі ресурстарының есебінен шеше алмайтын мәселелерді шешуге көмектесуді мақсат көретін отбасылық саясаттың формасы болып табылады.

Отбасылармен әлеуметтік жұмыс жүргізу – бұл әлеуметтік қолдауды іске асыратын қызмет болып табылады.

Мемлекеттік әлеуметтік көмек – ҚР бюджеттік жүйесінің тиісті бюджеттік қаржысы есебінен

тұрмыс жағдайы нашар отбасыларды әлеуметтік жәрдемақылармен қамтамасыз ету.

Әлеуметтік жәрдемақылар – бюджеттік қаржының есебінен азаматтарға қайтарылымсыз белгілі бір ақша сомасын ұсыну;

Өтемақы – азаматтардың шығындарын заңмен бекітілген нормалар бойынша өтеу.

Жастарға арналған әлеуметтік қызмет жастардың интеллектуалды, рухани, физиологиялық, шығармашылық әлеуетін, кәсіби дайындығы мен кәсіпкерлік әлкеуетін жоғарылату үшін жұмыс жасайды [3, 25 бап].

ЖАСТАРҒА АРНАЛҒАН ӘЛЕУМЕТТІК ҚЫЗМЕТТІҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ:

- қиын өмірлік жағдайда қалған, білім берудің арнайы мекемелерінен және ерекше режимдегі білім беру мекемелерінен оралған, ішімдік, нашақорлық, токсикоманиядан емделген, сонымен қатар мүгедектер қатарындағы жастарға психологиялық, педагогикалық, медициналық әлеуметтік, заңгерлік қызмет көрсету және кеңес беру
- жастардың заңға қарсы әрекеттерін алдын алу
- мекен жай бойынша жастардың демалысын ұйымдастыру
- жастардың кәсіпкерлік қызметіне қолдау көрсету және дамыту
- жастардың өзін өзі басқаруын дамытуға септігін тигізу;
- Қазақстан Республикасының заңына қайшы келмейтін басқа да әлеуметтік маңызды бағыттар.

ЖАС ОТБАСЫЛАРҒА ӘЛЕУМЕТТІК-ҚҰҚЫҚТЫҚ ЖӘНЕ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚОЛДАУ КӨРСЕТУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ШЕТЕЛДІК ТӘЖІРИБЕСІ

Жас отбасы түсінігі ғылыми әдебиет пен ресми құжаттарда 1980 жылдардың басынан бастап пайда болып, қарқынды қолданыла бастады. Өндіру режимінің трансформациясы және оның салдары қоғамның отбасылық саясатты жүргізу басымдықтарын өзгертуге мәжбүрледі. Қазіргі таңдағы ең өзекті қажеттілік әр мемлекеттің тиісті әлеуметтік-демографиялық ерекшеліктерін ескере отырып, жүргізіліп жатқан шараларды талдау негізінде отбасы жағдайын жақсартуға бағытталған отбасы саясатының бағыттарын жүйелендіру болып табылады.

Бүгінгі күні жалпы адамзаттық мәселелер әлем елдерінің әлеуметтік тәжірибесін біріктіруші негізге айналды, ал әлеуметтік жұмыс дәл осы жалпы және жеке мәселелерді шешуге бағдарланған. Отбасылық саясаттың бағыттары баланың туылуы мен тәрбиеленуіне қатысты әлеуметтік қорғау жүйелерінің негізгі бөлігі болып табылады. Отбасылық саясаттың бағыттары әлеуметтік қорғау жүйесінің басқа бағыттарына да ендірілген сақтандырудың түрлі жүйелерінен қолдау тауып отырады.

Барлық қоғамдарда түрлі көріністегі әлеуметтік мәселелер пайда болып отырады. Қоғамдардың өзі де бұл мәселелерге әртүрліше шара қолданып, әлеуметтік саясаттың шеңберіндегі қандай да бір әлеуметтік бағдарламаларды іске асырады; әлеуметтік жұмысшылар да белгілі бір әлеуметтік және тұлғалық мәселелерді шешуде өздерінің орасан зор теориялық білімдерін әртүрліше пайдаланады. Бұл тәжірибенің басқа елдерде қалай жүзеге асырылатынын білу әлеуметтік қажеттіліктерге жұмсалатын шығындарды еңсеруге, жаңа мәселелердің пайда болуын болжауға және орынды шешім қабылдауға мүмкіндік береді. Әлеуметтік қызметтің халықаралық тәжірибесі мен оны әлеуметтік және мәдени тұрғыдан ерекшеленетін түрлі мемлекеттерде қолданудың мүмкіндіктерін

зерттеудәл осы жағдаймен негізделеді. Дамыған мемлекеттердің әлеуметтік тәжірибесін зерттеу, оның ішінде жас отбасыларға арналған әлеуметтік бағдарламаларды, материалды және әлеуметтік ресурстардың тапшы болуы жағдайында көмек көрсету әдістерін зерттеу дамушы мемлекеттер үшін үлкен маңыздыққа ие. Халықаралық әлеуметтік тәжірибені зерттеу қазіргі таңда, яғни елімізде экономикалық дағдарыс өршіп бара жатқан жағдайда тіпті өзекті болып келеді. Бүгінгі күні бір елде болып жатқан оқиғалар мәдениеті бөлек басқа қоғамдардың өмір сүру салтына әсерін тигізуі мүмкін.

РЕСЕЙ ФЕДЕРАЦИЯСЫ

Ресейде «Ресей жастары» Федералды мақсаттылы бағдарламаға сәйкес жас отбасыны қолдау мақсатында келесі міндеттерді шешу көзделіп отыр:

Жас балалары бар отбасыларды қолдауға бағытталған тетіктерді дамыту

Жас отбасылар үшін кеңес беру және ақпарат желісін дамыту

Балалары бар жас аналардың жұмыспен қамтылу және олардың баспаналық мәселесін шешуге септігін тигізу

Жас отбасылардың ұзақ қолданыстағы тауарларды сатып алуына, сонымен қатар білім алуына септігін тигізу

Жас отбасыларды қолдауға бағытталған міндеттердің бір бөлігі «Ресей балалары», «Баспана», «Халықтың жұмыспен қамтылуы» және басқа да аймақтық бағдарламаларда іске асырылып отыр.

Қабылданған бағдарламада жас отбасыны әртарапты қолдау бойынша қолданбалы шаралар айқын даярланған. Аталмыш бағдарлама репродуктивті денсаулықты сақтау саласында жұбайлардың және басқа да тұлғалардың балаларды жоспарлау сұрағын өздігінен шеше алу қағидасына, ол туралы қажетті ақпарат, білім және қаржы алуға, жас жұбайларға психологиялық және заңгерлік көмек көрсетудің жағдайларын қалыптастыруға негізделген шаралардың кешенін ұйғарып отыр. Бұл жұмыс ең алдымен «Жастар және отбасы», «Жас отбасы» және әлеуметтік қызмет көрсетудің басқа да түрлерін ұйымдастырумен, әлеуметтік тұрғыдан қамқорлыққа мәжбүр отбасыларды қолдау бойынша аймақтық бағдарламаларды әзірлеумен және қабылдаумен байланысты болып келеді.

«Жас отбасы» қызметінің ақпараттық және әдістемелік қызметтерінен бөлек негізгі жұмысы қолайсыз әлеуметтік-психологиялық жағдайларда өмір сүріп жатқан жас отбасыларды әлеуметтік қамқорлыққа алу, кәметке толмаған, екі қабат және бала емізіп жүрген аналарды медициналық қамқорлыққа алу, үздіксіз күтімді талап ететін тұлғалар мен жас отбасыларды қамқорлыққа алу болып табылады [4].

Қазіргі таңда Ресейде 2006 жылы қабылданған және 2007 жылы іске қосылған «аналық капитал» федералды бағдарламасы қызмет етеді. Бұл жоба елдегі демографиялық өсімді жоғарылатып, отбасыларға тиісті көмек көрсетуге арналған.

Салыстыра отырып, Қазақстанда да отбасылық медицина, отбасылық денсаулық сақтау орталықтары, дағдарыстық орталықтар қызмет етіп келетінін атап өткіміз келеді.

ШВЕЦИЯ ПАТШАЛЫҒЫ

Солтүстіктегі мемлекеттер халыққа, оның ішінде жас отбасыларға әлеуметтік көмек көрсетудің үздік үлгілерінің біріне ие. Мысалға, Швеция әлем бойынша өмір сүрудің жоғары көрсеткіштерін иеленіп келеді. Халықты әлеуметтік қамсыздандырудың қуатты жүйесі, тегін білім беру, денсаулық сақтаумен зейнетақы төлеудің жоғары деңгейі, мүгедектерге түрлі көмек көрсету және балалары бар отбасыларға айтарлықтай материалды көмек көрсету «Швед

үлгісінің» ажырамас бөлігі болып табылады. Әл-ауқаттылықтың скандинавиялық үлгісі әр адамның тұрғылықты жері мен экономикалық статусына қарамастан әлеуметтік тұрғыдан қорғалу құқығы, бюджеттік қаржыландыру; әлеуметтік қамсыздандырудың үкіметтік жүйесі; қоғамдық жауапкершілік пен медициналық қызмет көрсетулерге қолжетімділік сияқты әмбебап қағидаларға негізделеді. Әлеуметтік сектордағы негізгі қағидалардың бірі әлеуметтік сектордағы мемлекеттік және мемлекеттік емес құрылымдардың өзара әрекеттесуін заңды түрде реттейтін, қаржыландыру жағдайында мемлекеттік құрылымдардан гөрі әлеуметтік бағдарламалар шеңберіндегі азаматтық (қоғамдық) және жеке бастамаларға артықшылық беретін субсидиарлық қағидасы болып табылады. Солтүстік мемлекеттерде халыққа деген қызметті бюджеттің тарапынан қаржыландырылатын мемлекеттік және қоғамдық коммерциялық емес, үкіметтік емес мекемелер көрсетеді.

Швецияда отбасы институтының дағдарысы басталды. Швеция ауқатты қоғам болғанымен, өкінішке орай, ондағы жалғыз басты адамдар өте көп. Мемлекет қоғамның қорғалмаған әлеуметтік топтарын қолдауға бағытталған кең ауқымды әлеуметтік бағдарламаларды іске асырып келеді. Мысалға, бұл елде тегін медициналық қызмет көрсету қызмет етеді. Табысқа қарай алынатын салықтың шамамен 80 пайызы денсаулық сақтау саласына жұмсалады. Швеция, Норвегия және Финляндия елдері сияқты қарым-қатынастағы, жанұядағы ер азамат пен әйел адамның теңдігін қолдай отырып, отбасы институтының маңызын жоққа шығарып отыр. Дегенмен, олардың балаға қатысты әлеуметтік саясаты әлемдегі ең үздіктердің бірі болып табылады. Күллі әлеуметтік жүйе баланың игілігіне қарай құрылған. Балалар мен аналарға түрлі әлеуметтік жәрдемақылар беріледі. Швед азаматшыларының ана атануына түрлі қаржылық жәрдемақылар ынталандырады. Оған қоса көп балалы болу мансаптық өсімге, қарапайым белсенділікке кедергі келтірмеу үшін жағдай жасалған. Мәселен, кез келген жанармай құю станцияларында балаларды жөргектеуге арналған орындар бар, кез келген іскерлік жерде балалар ойнайтын бөлме даярланған, кез келген ресторанда балалар мәзірі беріледі. Демографиялық өсімге тек перзентханалар ғана емес, барлықтары бағдарлана бастады.

Швецияда төрт құрылымнан тұратын «Отбасылық үй» әлеуметтік мекемесі қызмет

етеді: Аналар орталығы, Медициналық поликлиникалық орталық, Әлеуметтік қызмет орталығы және Ашық балабақша.

Мұндай ұйымдар аналарға, балалар мен отбасыларға көмектесетін түрлі мамандардың жұмысын реттестіруге мүмкіндік береді. Швеция баланы қорғау саясатына басымдық беріп, даму үрдісіне септігін тигізіп отыр.

Әлемдік тәжірибені зерттей отырып, отбасыны қолдаудың шведтік үлгісін келтіруге болады.

ФИНЛЯНДИЯ

Жағымсыз үрдістердің ықпалынан демографиялық өсімі төмендеген, соның негізінде ұлттың қартаюуы орын алып отырған еуропалық индустриалды дамыған мемлекеттерге қарағанда Финляндияда халықтың қалыпты табиғи өсімі сақталған, ал ақырғы онжылдықта тіпті ұлғайған. Бүгінгі күні бұл елде жылына орташа есеппен алғанда жаңа 1000 азамат дүниеге келіп отырады. Мемлекет Финляндияның отбасы федерациясымен – ана мен баланың барлық мәселелерінің анық-қанығын біліп отырған ұйыммен тығыз байланыста. Бұл мекеменің ұсыныстары көптеген әлеуметтік бағдарламалардың негізін құрап отыр. Демографтардың есебі бойынша, 2040 жылға қарай Финляндияның халық саны 100 мың адамға ұлғайып, 5 миллион 366 мың адамды құрайтын болады. Мемлекеттің мұндай жоспар мен болжам құруына жеке азаматтар мен күллі қоғам игілігіне қызмет ететін тиімді ойластырылған әлеуметтік саясат септігін тигізіп отыр.

Әрине, жалпы еуропалық демография шайқалған күйінде, бірақ, көріп отырғанымыздай оның Финляндияға тигізер ықпалы жоқ. Бүгінгі таңда бұл солтүстіктік мемлекет нағыз «бэби бумды» басынан кешіріп жатыр. Демографиялық өсім күн сайын емес, ал сағат сайын өсіп келеді. Демографиялық жарылыстың себептері фин азаматтарының материалды және қаржылық ауқаттылығына ғана емес, ал оларды жайлы әлеуметтік қамсыздандыруға байланысты болып келеді.

Бұл бөлімнің мақсаты скандинавия елдерінің жас отбасыға, аналыққа деген қатынасын және отбасылық дәстүрлерді сақтап қалуға қатысты саясатты зерттеу болып табылды.

Скандинавия елдерінің тәжірибесін салыстыра отырып, Қазақстанда да ақырғы уақытта демографиялық өсімнің байқалатынын атап өту керек. Бұл мемлекет жүргізіп отырған әлеуметтік саясаттың арқасы болып табылады.

Қазіргі таңда Финляндия жастары арасында отбасы құрып, бала туып, ата-ана атану ұстанымдары жоғарылаған. Көп жағдайда бұл жас отбасылар мен ата-аналарға түрлі жәрдемақылар беріп отырған мемлекет еңбегінің жемісі. Мәселен, Финляндияда жас ата-ана болу өте ыңғайлы. Финдік заң бойынша декреттік демалысқа тек ана ғана, емес сонымен қатар әкенің де құқығы бар. Мемлекеттің жергілікті билік органдары алғашқы көмек пен ауруханалар қызметін қамтамасыз етеді. Олар өз кезегінде салық төлемдерінен қаржыландырылады. Денсаулық сақтау орталықтары жанында терапевтер, ана мен бала клиникалары, баланың денсаулығын сақтау қызметтері жұмыс істейді. Денсаулық сақтау орталықтарының қызметтері орталыққа қарайтын аудандарда тұратын азаматтардың барлығына да қолжетімді болып келеді. денсаулық сақтаудың мемлекеттік жүйесімен қатар қоғамда жеке медициналық практикалар іске асырылады. Денсаулық сақтаудың мемлекеттік жүйесінің қызметтерін барлық азаматтар қолдана алады. Алдын-алу шаралары, кеңес беру және ақпараттық қызмет көрсету тегін болып табылады.

Қазіргі таңда Финляндия мемлекеттегі отбасылар мен балалар жағдайын жақсартудың жаңа бағдарламасын әзірлеуде. Мемлекет әлеуметтік қызметтің адамдардың қажеттіліктеріне қарай дамуын, бала тууды ынталандыруға бағытталған шаралардың көбеюі және бедеулікті емдеу, оның алдын алу жүйесін құру; ер адамдарды отбасы құру жоспары үрдісіне көбірек тарту; отбасы жоспарлау мәселелеріне қызығушылық білдіретін мамандар үшін ұлттық ақпараттық жүйені құру сияқты сұрақтарды қарастырады. Сонымен қатар Финляндияны отбасылық сұрақтарға ұқыптылықпен қарайтын мемлекеттердің бірі деп есептеуге болады, ол өз кезегінде ел демографиясында көп жетістіктерге жетуге мүмкіндік берді. Осыдан Финляндияның үкіметі жас отбасыларға, отбасы құруға, балалардың туылуына және түрлі дәстүрлерді сақтауға шын көңіл бөліп қарайтынын байқауға болады. Финляндия өзінің салттарын ұстанып қалған консервативті мемлекет болып табылады, дегенмен де, мемлекет пен әлем дамуының есебінен кейбір өзгерістерді басынан кешіруде. Бұл тағы да бір артықшылық болып табылады, өйткені, үкімет жас отбасылар, жас ата-аналар мен отбасыға қатысты саясатқа инновациялық идеяларды енгізе алады [5].

Финляндияны жас аналарға арналған ең

ыңғайлы мемлекет деп атайды. Перзентханадан шығу барысында сәбиге алғашқы айлары керек болатын заттың бәрін сыйлап, жас атананың материалды мәселелерге бастарын ауыртпайтындай қылады. Барлық қоғамдық орындар бесік арбалар кіретіндей қылып жасалған, арнайы балалар бөлмесімен, кейбір кезде күтушілермен қамдандырылған. Әдетте балаларды бірнеше сағатқа тегін күтушіге тастап та кете береді [6].

Финляндия мен Қазақстанның тәжірибесін салыстыра отырып, елімізде декреттік демалысқа әкелердің де шыға алатынын негіздеуге болады. Денсаулық сақтаудың мемлекеттік жүйесінің қызметтерін барлық азаматтар қолдана алады. Алдын-алу шаралары, кеңес беру және ақпараттық қызмет көрсету тегін болып табылады. Денсаулық сақтау орталықтары жанында терапевтер, ана мен бала клиникалары, баланың денсаулығын сақтау қызметтері жұмыс істейді. Денсаулық сақтау орталықтарының қызметтері орталыққа қарайтын аудандарда тұратын азаматтардың барлығына да қолжетімді болып келетіндігін атап өту керек.

НОРВЕГИЯ ПАТШАЛЫҒЫ

Норвегиядағы некелер ұзақмерзімді болып келеді. Бүгінгі күні Еуропа мемлекеттерінің ішінде Норвегияда демографиялық өсімнің ең жоғары индекстерінің бірі тіркелген. Ол 1,9 құрайды. Осы көрсеткіш бойынша Норвегия Италия және Испания сияқты мемлекеттерден озып түсті, және де ол теңдестірілген мемлекеттік саясаттың арқасында іске асырылып отыр.

Ақырғы таңда Норвегия консервативті отбасы институтының өзгеруіне және ел азаматтарының мансаптық өсімін қолдауға бағытталған саясатты жүргізіп отыр. Мұндай саясат отбасыға және бала тәрбиесіне өз зардабын тигізбей қоймайды.

Солтүстік мемлекеттерінің әлеуметтік стратегиясының негізгі қағидалары:

- Халықтың түрлі топтарына қатысты қолданылатын әртарапты әдісті әмбебаптылықпен үйлестіру, әлеуметтік мәселелерді (баспана, коммуналды-тұрмыстық, көліктік қызметтер) шешудегі отбасылық және мемлекеттік бюджеттің өзара байланысындағы теңдік.
- Әлеуметтік мәселелерді шешудегі мақсаттылы және мекен жайлық әдісті кешендікпен үйлестіру, минималды өмірлік стандарттарды, оның ішінде әлеуметтік маңызды қызмет көрсетулерді мақсаттылы, мекен жайлық әдістермен үйлестіруді қамтамасыз етудің қоғамдық қолайлы нормаларын қалыптастыру
- Елдің әлеуметтік қалпы мен қажеттіліктерін көрсететін әлеуметтік индикаторлар талдауы мен әлеуметтік мониторингті қолдану көмегімен әлеуметтік саясаттың күшейтілген мекен-жайлық сипаты

Қазіргі әлеуметтік жағдайға талдау жүргізе отырып, аталмыш елдердің өз азаматтарына көмек көрсету мен демографиялық өсімді ынталандырудың дұрыс тактикасын таңдады деген қорытынды жасауға болады.

Мемлекет адамның, отбасының дамуы, өз халқының мәдени дәстүрлерін қолдау үшін жағдайлар жасау керек. Скандинавия әлеуметтік саясатының тетігі барлық тұрғындардың әлауқатын, әлеуметтік үрдістерді қамтамасыз етудегі мемлекеттік реттестіру жұмыстарын жүргізіп, әлеуметтік тежеулерді төмендетуге бағытталған әлеуметтік саясатты жүргізуге бағдарланған [7].

Әлеуметтік саясаттың негізгі бағыттары келесілерге бағытталған:

Халықтың өмір сүру сапасы мен деңгейіне қол жеткізу, оның ішінде білім беру, денсаулық сақтау, балаларды тәрбиелеу, экологияны жақсарту, азаматтардың экономикалық құқықтары мен еркіндіктерін қамтамасыз ету, олар мен олардың мүлкін қылмыскерліктен сақтау

Адам әлеуетінің дамуы, әлеуметтік игіліктердің үйлесімділігі, әлеуметтік поляризацияның әлсіреуі, қоғам дезинтеграциясына жол бермеу

Скандинавия өз азаматтарына күтіммен қарайтын, өмір деңгейін көтеру үшін мүмкін нәрсенің бәрін жасайтын елдер ретінде Еуропа арасындағы мемлекеттердің эталонына айналды. Бұл мемлекеттерде жас отбасының жағдайын жақсарту мен олардың құқықтарын қорғау толықтай іске асырылуда, ал әлеуметтік қызметтер елдің демографиясын дамыту

және әлемде отбасын құру және бала туу тәжірибесіне қарсы үрдістермен күресу үшін қалыптасқан болатын.

БІРІККЕН ҰЛЫБРИТАНИЯ ПАТШАЛЫҒЫ

Мемлекеттік отбасылық саясатты зерттеу барысында біз бірнеше мемлекеттің тәжірибесін, соның ішінде Ұлыбританияның тәжірибесін қарастырған болатынбыз.

Ұлыбританияда «мемлекетке масылдықтан айырылу» ұранымен Тэтчер және оның неоконсерватизмді ұстанушы жақтастары мемлекеттің қатысуынсыз әлеуметтік мәселелердің шешімін отбасының мойнына жүктегісі келді. Бұл саясаттың нәтижесі ретінде әлеуметтік мәселелерді шешудегі мемлекет рөлінің төмендеуі, мемлекеттің әлеуметтік бюджетінің қысқаруы орын алды.

2000 жылдардың басында Ұлыбританияда сәбилердің саны ақырғы 80 жыл ішінде ең төменгі деңгейді көрсетті. Бұл елде балаларды қолдау бойынша Мемлекеттік агенттік қарқынды жұмыс істей бастады.

Осындай саясаттың арқасында мемлекет халқы мигранттардың есебінен емес, ал дүниеге жаңа ұлыбритандық азаматтардың келуінен өсуде [8].

ФРАНЦИЯ РЕСПУБЛИКАСЫ

Франциядағы әлеуметтік-құқықтық қорғаудың тәжірибесі де үлкен қызығушылық тудыруда.

Франциядағы отбасылық жәрдемақылардың әртарапты жүйесі отбасылық саясаттың құрамдас бөлігі болып табылады. Отбасылық жәрдемақыларға қаржы бөлу кәсіпорындардың есебінен жүреді. 1990 жылдан бастап олардың салымдары төленген еңбекақы қорынан есептеліп жүреді. Бұл салымдар және мемлекеттен түсетін қаржы көздері түрлі отбасылық жәрдемақыларды, сонымен қатар баспана мен жұмыспен қамтылуға жұмсалған шығындарды өтейтін мақсаттылы сипаттағы отбасылық жәрдемақыларды беретін Ұлттық отбасылық жәрдемақылар қассасымен есептеліп шығарылады. Франция халықтың жұмыспен қамтылу деңгейін көтеру сұрақтарын шешу бойынша бірнеше стратегиялық бағыттарды ұсынып отыр. Бұл стратегияда жас отбасыларға жәрдемақылар мен оларға баспана бөліп беру белгілі бір орын алып отыр [9].

АМЕРИКА ҚҰРАМА ШТАТТАРЫ

АҚШ-тағы халықты әлеуметтік қорғау жүйесінің басты ерекшелігі орталықсыздандыру болып табылады. Бұл өз кезегінде түрлі деңгейлердегі, яғни федералды, штаттық және жергілікті деңгейлерде түрлі әлеуметтік бағдарламаларды іске асырудан көрініс табады. Аталмыш жүйенің артықшылықтары оның әрбір аймақтағы адамдардың әлеуметтік қажеттіліктерін уақытылы және толығымен қанағаттандыруға негізделеді.

АҚШ-ғы баспаналық субсидиялар табысы төмен отбасыларға беріледі, олардың көлемі жылына 2000 долларды құрайды. Табысы төмен аналардың өз балаларын бірнеше сағатқа қалдырып кете алатын орталықтар да жұмыс істейді. Дегенмен де, АҚШ демографиялық өсімнің жақсы деңгейімен мақтана алмайды, ол ақырғы жылдар ішінде едәуір төмендеген [8].

Германияда жас отбасыларға жеке баспана беру, балабақшаларды көбейту, бастауыш мектептердің қарамағында уақыты ұзартылған топтарын ашу, балалар және жастар демалысын, жаздық балалар лагерін ұйымдастыру тәжірибесі кеңінен таралған. Жастарды, оның ішінде студенттік отбасыларды қолдауға бағытталған мемлекеттік шаралар жас әйелдерге өз кәсібінің маманы және лайықты ана болуына септігін тигізбей қоймайды [10].

Ана баласы үш жасқа толғанша декреттік демалыста қалғысы келсе, жұмыс беруші оның жұмыс орнын сақтап қалуға міндетті болып келеді. Тұрмысы нашар адамдар екіқабаттарға арналған киімді, балаға ең қажетті заттарды сатып алу үшін бір реттік көмек ала алады. Көбісі балалары бір жасқа толмайынша жөргектерді тегін ала алады.

1970 жылдары аналықты сақтап қалу, балалары бар отбасыларға жәрдемақылар мен төлемақыларды беру жүйесі көптеген Батыс елдерінде іске қосылған болатын. Қазіргі таңда әлеуметтік көмек шеңберінде келесі іс-шаралар жүргізіліп келеді: екіқабат және бала туу жағдайында әйелдерге медициналық қызмет көрсету, декреттік демалыстарды ұйымдастыру және қаржыландыру, сәбилер мен кішкентай балалардың денсаулықтарын бақылау, балаларды тәрбиелеуге арналған демалысты рәсімдеу (ата-аналық демалыс), балаларға арналған отбасылық жәрдемақыларды беру, салықты төлеуде жеңілдіктер жасау, баспананы сатып алу немесе жалға алу үшін аз пайыздық несие беру.

Батыстың барлық елдерінде отбасыны жоспарлау қызметтері істейді, ал әйелдер жүктілікке қарсы дәрі қолдану құқығына ие. Аборттарға деген қатынас толықтай еркіндіктен қатал шектеулерге дейін өзгере алады [11].

Әлеуметтік баспананы салудың халықаралық тәжірибесі төрт негізгі үрдістерді түйіндеп отыр.

Біріншісі. Әлеуметтік баспананы жабдықтаушыларға көрсетілетін мемлекеттік қолдаудың қысқаруы және кедей тұтынушыларды тікелей қолдауды күшейту. Ұсыныстарды ынталандыру әлеуметтік баспананы салу үшін мемлекеттік бюджеттен қаржы бөлу арқылы іске асырылады, ал сұранысты ынталандыру жеке тұрмыстық жәрдемақыларға бюджеттен қаржы бөлу есебінен жүзеге асырылады.

Екіншісі. Мемлекеттік жалдамалы баспана тіркелген әлеуметтік үй қожайындарына, ең алдымен баспаналық қауымдастықтарға беріледі. Тіркелген әлеуметтік үй қожайыны статусы жеке бизнеске айтарлықтай жеңілдіктер жасайды. Көптеген мемлекеттерде барлық әлеуметтік баспана әлеуметтік агенттіктердің қолына берілген.

Үшінші. Әлеуметтік баспананы дамыту бағдарламаларында жеке ойыншылар мен жеке бизнес рөлін жоғарылату.

Төртінші. Баспаналық қауымдастықтар қызметіне мемлекеттік бақылауды күшейту – баспаналық стандарттарды, жалға алу шарттарын, баспаналық демократия деңгейін сақтау және т.б.

Сонымен, жоғарыда аталғандардың барлығы әлеуметтік баспананы салудың оңтайлы және қолайсыз жақтарын көрсетуге мүмкіндік береді. Оңтайлы жақтарына қамқорлыққа мәжбүр жандарды баспанамен қамту, жалға алушылардың тұрақты тұруын қамтамасыз ету, қоғамдық байлықтың ұлғаюына септігін тигізеді, аралас микроаудандарды қалыптастыру мүмкіндігі жатады. Шетелдік сарапшылар қолайсыз жақтарына баспананы таңдау құқығының шектелуі, тұрғындардың жеке қажеттіліктеріне сай болмауы, геттоның қалыптасуы, көптеген бюрократиялық кедергілердің кесірінен әлеуметтік баспананы төмен деңгейде қолдап отыру және нашар басқару.

Жалпы алғанда әлеуметтік баспананы салудың шетелдік тәжірибесін Қазақстандағы баспаналық мәселенің ушыққан күйін бәсеңдету, қалалық ортаның сапасын жақсарту, әлеуметтік баспана менеджментін жақсарту және әлеуметтік баспананы басқарудың кең баспаналық демократиясын дамыту үшін біздің қоғамымыздың шарттарына бейімдендіруге болады.

Сонымен, жас отбасыларды әлеуметтік-құқықтық қорғау саласындағы шетелдердің тәжірибесі субсидиялар, жәрдемақылар, аналар мен балаларға мемлекеттік тұрғыдан күтім көрсету шаралары басым орын алатын әлеуметтік көмектің негізгі формаларын анықтауға мүмкіндік береді. Жоғарыда аталған барлық мемлекеттер Қазақстан үшін отбасылық саясат саласында үлгі бола алады.

БАСПАНАЛЫҚ ЖАҒДАЙЛАРДЫ ЖАҚСARTУ БОЙЫНША ЖАС ОТБАСЫЛАРҒА АРНАЛҒАН МЕМЛЕКЕТТІК БАҒДАРЛАМАЛАР

Жас отбасылар баспанаға қалай қол жеткізе алады?

Жас отбасылардың ең өзекті мәселелерінің бірі жеке баспана иелену болып табылады. Жеке баспана – бұл берік отбасының, жемісті мансаптық өсімнің, рухани жайлылық пен адамның өзін өзі жетілдіруінің негізі болып табылады. Мемлекет ұлттық экономиканың мүмкіндіктері мен даму деңгейіне сүйене отырып, жастардың жеке баспанаға қол жеткізуіне қолдау көрсетіп отырады. Осы орайда көмектің ең сұранысты түрі баспаға қол жеткізудегі көмек сұрау болып табылады. Жеке баспананы сатып алу әр адам өміріндегі маңызды мәселелердің бірі болып табылады. Жеке пәтер – жайлылық пен тұрақтылықтың кепілі ғана емес, ал ең алдымен, отбасы

құру мен оның мүшелер санының көбеюінің іргетасы болып табылады.

Баспана мәселесі қоғамның жаңадан қалыптасқан жанұялары үшін ең кең таралған мәселелердің бірі болып табылады. Сол себептен жас отбасылар осы мәселемен жиі кездеседі. Бұл қиын жағдайды жеткілікті ақпарат көзіне иеленетіндер ғана еңсере алады. Мәселен, жас жұптар «Жас отбасы» бағдарламасының егжей-тегжейін білген жағдайда белгілі бір жәрдемақыларға иеленіп, жеке баспана сатып алуда қаржылық жеңілдіктерге иелене алады.

Қазақстандық заңға сәйкес мемлекет баспаналық мәселені шешуде жас отбасыға келесі формаларда, яғни мемлекеттік бағдарлама бойынша баспана және жалдамалы баспана түрінде көмек көрсете алады.

Жас отбасыларға арналған баспана – Қазақстан Республикасы Президентінің 2012 жылдың 27 қаңтарында Қазақстан халқына арнаған «Әлеуметтік-экономикалық модернизация – Қазақстан дамуының басты бағыты» жолдауындағы тапсырмаларын іске асыру шеңберінде даярланған баспана құрылысының жаңа бағыты болып табылады.

Баспаналық мәселелер әлеуметтік маңыздылыққа иеленетін басқа да мәселе секілді Елбасының үздіксіз бақылауымен қадағаланып отырады. Мемлекет түрлі уақыттарда баспаналық қорды дамыту және азаматтарды баспанамен қамтамасыз ету бойынша іс-шараларды іске асырып отырған болатын.

Аймақтардың 2020 жылға дейін даму бағдарламасы

Қазіргі таңда Тұрғын үй құрылыс жинақ банкі аймақтардың 2020 жылға дейін даму бағдарламасы бойынша жұмыс істеп келеді. Бұл қазақстандықтарды, оның ішінде жас отбасыларды жаңа, қолжетімді және қолайлы баспанамен қамтамасыз етудің бірегей мемлекеттік бағдарламасы болып табылады. Аймақтардың 2020 жылға дейін даму

бағдарламасы 2014 жылдың 28 маусымында Қазақстан Үкіметінің №728 қаулысымен бекітілді. Мемлекет жаңа үйлерді салуға қаржы бөліп келеді. Сіз қазіргі сәттен бастап аталмыш бағдарлама бойынша жаңа пәтердің қожайыны бола аласыз.

Оған қоса отбасын енді құрған жас жанұяларға арналған арнайы бағдарлама бар. Мемлекеттік бағдарлама жас жұбайларға жалдамалы баспананы кейін сатып алу мүмкіндігімен бере алады, ал банк баспаналық несиені алу және жинақтау үшін тиімді шарттар ұсына алады.

Сіз келесідегідей жағдайда бағдарламаға қатыса аласыз:

Сіздің Қазақстан Республикасының территориясында (немесе отбасы мүшелерінде) меншігіңізде баспана немесе жалдамалы баспана болмауы тиіс.

«Қазақстандық ипотекалық компания» АҚ келешекте сатып алу мүмкіндігімен жалдамалы баспана бере алады. ҚИК желісіндегі баспаналарды көпбалалы отбасылар, толық емес отбасылар, мүгедек балалары бар отбасылар, жетім балалар, ата-ананың қамқорынсыз қалған балалар, оралмандар, мемлекеттік қызметкерлер, әскер қызметкерлері, арнайы мемлекеттік мекемелердің қызметкерлері, бюджеттік

БАҒДАРЛАМА ШЕҢБЕРІНДЕ ҚОЛЖЕТІМДІ БАСПАНА САЛУ КЕЛЕСІ БАҒЫТТАР БОЙЫНША ІСКЕ АСЫРЫЛАДЫ:

Жергілікті атқарушы органдарының кезектегі адамдарына арналған баспана

Жас отбасылар мен халықтың кез келген санатына берілетін "Қазақстанның тұрғын үй құрылыс жинақ банкі" АҚ желісіндегі баспаналар

"Қазақстандық ипотекалық компания" АҚ баспаналары

"Самруқ-Қазына жылжымалы мүлкінің қоры" АҚ баспаналары

Апаттық күйіндегі үйлерді бұзу бойынша сынамалы жобалардың шеңберіндегі баспана

2 сурет – «Аймақтардың 2020 жылға дейін дамуы» бағдарламасының шеңберіндегі қолжетімді баспананы салудың негізгі бағыттары

ұйымдардың қызметкерлері ала алады. Сонымен қатар бұл баспананы ҚИК-пен келісім немесе меморандум орнатқан мемлекеттік заңды тұлғалардың қызметкерлері де ала алады. «Аймақтардың 2020 жылға дейін даму бағдарламасын» іске асыру барысында ҚИК жалдамалы баспананың 1 483 мың шаршы метрін (шамамен 29 мың пәтер) таратуды жоспарлап отыр. Орта тапқа жатқызылатын және төлеуге қабілетті азаматтар «Самрұқ-Қазына» жылжымайтын мүлік қоры» бағдарламасы бойынша баспанаға қол жеткізе алады.

«Самрұқ-Қазына» жылжымайтын мүлік қоры» АҚ желісіндегі баспананы Қазақстанның барлық азаматтары ала алады, бірақ, бұл жағдайда баспанасы жоқ немесе тұрмыстық жағдайларын жақсартуға мәжбүр азаматтарға артықшылық беріледі.

Бағдарлама шеңберіндегі жеке пәтерлерге қолжеткізудің басқа әдістерімен салыстырғанда халық арасында ең сұранысқа иесі «ТҮҚЖБ» АҚ желісіндегі баспаналарды алу болып табылады. Баспананы Қазақстанның барлық азаматтары банктің шарттарын орындау арқылы ала алады (пәтердің жарты сомасын үш жыл немесе одан да ұзақ мерзімде тұрақты жинақтау арқылы). Оған қоса, банк ортақ бір айлық табысы 230 мың теңгені құрамайтын жас отбасыларға пәтерлерді бере алады. Елімізде қалыптасқан экономикалық жағдайда «ТҮҚЖБ» жұмысында үлкен бір артықшылық бар, ол – долларға деген тәуелділіктің болмауы. Банктің жұмыс істейтін жалғыз валютасы – теңге, сәйкесінше, баспананың құны доллар бағамына байланысты қайта бағаланып отырмайды.

ҚР Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің мәліметтері бойынша халықтың баспанамен қамтылуының орташа көрсеткіші ақырғы бес жыл ішінде қарқынды өсіп келеді.

ТҮҚЖБ желісіндегі «Жас отбасыларға арналған баспана» бағытына қатысушы азаматтар келесі талаптарға сай болуы тиіс:

Арыз берген сәтте жұбайлардың екеуі де 29 жастан аспау керек. Отбасы толық емес болған жағдайда, бұл шектеу бала тәрбиелеп отырған жалғыз басты ата-анаға ғана таралады. Тіркелген неке уақыты екі жылдан кем болмауы тиіс. Бұл шектеу толық емес отбасыға таралмайды.

Отбасы мүшелерінің саны пәтердің көлемін анықтауда есепке алынады, әрбір адамға 15-тен 18 шаршы метр белгіленеді. Егер отбасында үш адам болса, онда пәтердің шаршы метрі 45 ш. метрден кем болмауы тиіс.

«Жас отбасы» бағытына қатысу үшін ерлі-зайыптылар мен отбасы мүшелерінің меншігінде пәтер алынайын деп жатқан жерде жеке жылжымайтын мүлкі болмауы тиіс.

Жас отбасылар келешекте сатып алу мүмкіндігімен жалдамалы баспанаға ақша құю арқылы ТҮҚЖБ желісіндегі «Жас отбасыларға арналған» бағыты бойынша пәтер ала алады.

Жас отбасы тобындағы «ТҮҚЖБ желісіндегі баспана», «ҚИКАҚ баспанасы» бағыттарындағы бағдарлама қатысушыларына қойылатын негізгі талаптар:

1) Қазақстан Республикасының азаматы немесе оралман статусына ие болуы;

2) «ТҮҚЖБ желісіндегі баспана», «ҚИКАҚ баспанасы» бағыттары бойынша Алматы және Астана қалаларында баспана алуға арыз берген азамат осы қалаларда ақырғы 2 жыл ішінде тіркеуде тұруы тиіс;

Басқа аймақтарда «ТҮҚЖБ желісіндегі баспана», «ҚИКАҚ баспанасы» бағыттары бойынша өзінің тұрғылықты жерінен баспана алуға арыз берген азамат сол аймақта тіркелуі тиіс;

3) Бағдарламаға қатысып отырған адамның және онымен бірлесіп тұрып жатқан отбасы мүшелерінің (жұбайлар, кәмелетке толмаған балалар), сонымен қатар арызда көрсетілген басқа отбасы мүшелерінің Қазақстан Республикасының территориясында келешекте сатып алу мүмкіндігімен берілген жалдамалы баспанасы болмауы тиіс;

4) Бағдарламаға қатысып отырған азаматтың және арызда көрсетілген отбасы мүшелерінің Қазақстан Республикасы территориясындағы тұрғын үй-жайын ауыстыру немесе ақырғы бес жыл ішінде меншігінде болған тұрғын үйін оқшауландыру арқылы өзінің тұрмыстық жағдайын қасақана нашарлатқаны туралы дәлелдердің жоқтығы;

5) жалдамалы төлемдерді есептегенде тұрмыстық жинақтарды жинау немесе тұрғын үй құрылыс жинағы жүйесі арқылы баспананы сатып алу, «ҚИКАҚ баспанасы» бағыты бойынша жалдамалы баспана үшін төлемдерді жасау бойынша өзінің төлеуге қабілеттелігін дәлелдеу.

Жинақтау барысында жас отбасы салымдарын ұлғайта отырып, баспананы несиесіз ақ толығымен сатып ала алады, алайда, бұл жағдайда депозит 16-ны құрайтын минималды бағалау көрсеткішіне жету үшін 3 жыл өтуі тиіс.

Дегенмен, мемлекеттік бағдарламаның барлық қатысушылары баспанаға қол жеткізе алмайды. Бұл жағдайда Тұрғын үй құрылыс жинақ банкі өзінің ипотекасын ұсына алады.

1 Кесте.

АЛМАТЫ ЖӘНЕ АСТАНА ҚАЛАЛАРЫНДАҒЫ 3 БӨЛМЕЛІК ПӘТЕРГЕ ЕСЕП ЖАСАУДЫҢ ҮЛГІСІ

Пәтердің бағасы	9 600 000 теңге
Ауданы	80 ш.м
Бір шаршы метрді жалға алудың бағасы	0 теңге
Баспананың бағасы (ш.м)	120 000 теңге
Алғашқы 8 жыл ішінде ай сайынғы төлем	50 880 теңге
Жылына 4 пайыз ұстайтын «Кемел» бағдарламасы бойынша алдағы 15 жыл ішінде жүргізілетін ай сайынғы төлем	27 222 теңге
15 жыл ішінде үстінен төленетін сома	1 219 773 теңге

2 Кесте.

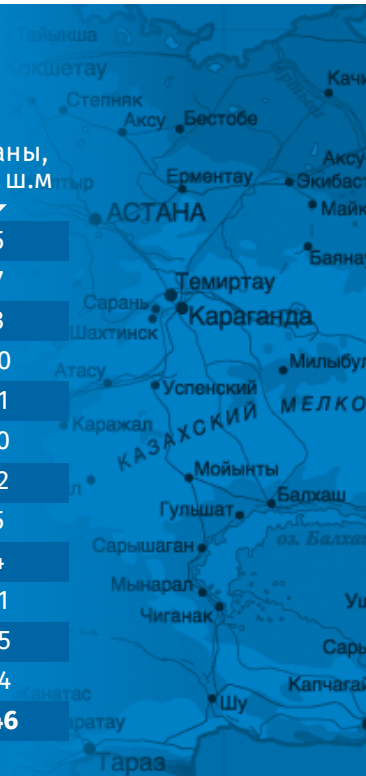
АЙМАҚТАРДАҒЫ 3 БӨЛМЕЛІК ПӘТЕРГЕ ЕСЕП ЖАСАУДЫҢ ҮЛГІСІ

Пәтердің бағасы	8 000 000 теңге
Ауданы	80 ш.м
Бір шаршы метрді жалға алудың бағасы	0 теңге
Баспананың бағасы (ш.м)	100 000 теңге
Алғашқы 8 жыл ішінде ай сайынғы төлем	42 400 теңге
Жылына 4 пайыз ұстайтын «Кемел» бағдарламасы бойынша алдағы 15 жыл ішінде жүргізілетін ай сайынғы төлем	22 000 теңге
15 жыл ішінде үстінен төленетін сома	985 000 теңге

3 кесте.

АЙМАҚТАРДАҒЫ «ЖАС ОТБАСЫ» 2016 БАҒДАРЛАМАСЫ

Аймақтар	Үйлердің саны	Пәтерлер саны	Ауданы, мың ш.м
Ақмола	1	75	5
Алматы	2	100	7
Атырау	1	45	3
Шығыс Қазақстан	4	345	20
Батыс Қазақстан	2	180	11
Қарағанды	3	228	10
Қызылорда	3	180	12
Павлодар	1	64	5
Солтүстік Қазақстан	1	75	4
Оңтүстік Қазақстан	2	216	11
Астана	3	382	25
Алматы	15	594	34
Жалпы	38	2484	146

ЖАС ОТБАСЫЛАРДЫ ӘЛЕУМЕТТІК ҚОРҒАУ

Жас отбасыларға кеңес беретін әлеуметтік қызмет көрсетушілерге арналған әдістемелік нұсқаулық

2016 жылы жас отбасылар үшін 2484 пәтер салынады.

2015 жыл және 2016 жылдың 4 айы ішінде аймақтарды 2020 жылға дейін дамыту бағдарламасының шеңберінде жалпы ауданы 609 мың шаршы метрін құрайтын 9675 пәтер пайдалануға берілді: «Халықтың барлық санаттары үшін баспана» бағыты бойынша 474 мың шаршы метрі немесе 7410 пәтер берілді. «Жас отбасыларға арналған баспана» бағыты бойынша 135 мың шаршы метрі немесе 2265 пәтер берілді [12].

ТҮҚЖБ қоғаммен байланыс басқармасының мәліметтері бойынша аталмыш банктің желісі бойынша жалпы ауданы 146 мың шаршы метрін, 2484 пәтерді құрайтын 38 үй салынады.

Өтініш берушілерге кеңес: мемлекеттік бағдарлама бойынша баспананы қалай алуға болады

1. Әкімдіктер мен баспана басқармаларының сайтындағы құжаттарды қабылдау туралы жаңалықтарды бақылап отырыңыз. Мемлекеттік органдардың әлеуметтік желілерде аккаунттары болады, соларға жазылып қойыңыз.

2. БАҚ бақылап отырыңыз.

3. Тұрғын үй құрылыс жинақ банкінде депозит ашып қойыңыз. Жинаған сомаңыз аз болғанымен, төлемдеріңіз уақытында жасалып отыруы тиіс. Егер әкімдіктің атынан тізімге кіре алмасаңыз, сіз «Халықтың барлық санаттары үшін баспана» бағыты бойынша немесе ТҮҚЖБ «Өз үйім» жаңа бағдарламасы бойынша баспана ала аласыз. Бұл жағдайда банкінің кез келген салымшысы баспана ала алады, алайда ақырғы бес жыл ішінде баспанасыз жүрген салымшыларға артықшылық беріледі.

4. Ай сайынғы табысты растау қажеттілігін естен шығармаңыз. Пәтерге арыз беру уақытына қарай ол қалыпты шешім шығару үшін жеткілікті болуы тиіс [13].

Қорытынды жасай отырып, Қазақстан халқын, жас отбасыларды баспанамен қамтамасыз етуге бағытталған бағдарламалардың ең жемістісі «Аймақтарды 2020 жылға дейін дамыту бағдарламасы» болып табылады деп айтуға болады. Бағдарламаны іске асыру барысында жас отбасылардың бір бөлігі баспанамен қамтамасыз етілді. «Аймақтарды 2020 жылға дейін дамыту бағдарламасы» әрбір қазақстандықтың өзінің жеке баспанасына иеленуінің абсолюттік шынайы мүмкіндігі болып табылады [14].

Мемлекет жас отбасыларды баспанамен қамтамасыз етудің басқа да мүмкіндіктерін ұсынып отыр. Сонымен қатар «2020 жылға дейін жұмыспен қамтылудың жол картасы» бағдарламасының шеңберінде қызметтік баспана да иеленуге болады.

Жұмыс беруші қажеттілігінің шеңберіндегі еңбекресурстарының белсенділігін жоғарылату Қазақстан Республикасы азаматтарының өз еркімен қоныс аударуына септігін тигізу есебінен және жастардың бейімделуі үшін жағдайларды жасау негізінде іске асырылады.

Қатысуға құқығы бар тұлғалар және оларға мемлекеттік қолдаудың шараларын ұсыну жұмыспен қамтылу үрдісіне септігін тигізудің белсенді шараларына қатысатын тұлғалардың белсенділігін жоғарылату ережелерімен және оларға мемлекеттік қолдау шараларын көрсетумен анықталады.

Бағдарлама қатысушыларының әлеуметтік және экономикалық даму әлеуеті төмен елді мекендерден әлеуметтік экономикалық дамуының әлеуеті жоғары елді мекендерге және экономикалық дамудың орталықтарына көшуі келесі жағдайларда іске асырылады:

1) бір ауданның ішінде;

2) бір облыстың шеңберіндегі бір ауданнан (облыстық статусы бар қаладан) басқа ауданға (облыстық статусы бар қаладан) көшу;

3) бір облыстан екіншісіне көшу.

Әлеуметтік және экономикалық дамуының төмен, орташа және жоғары әлеуеттегі елді мекендерді анықтаудың критерийлері аймақтық даму сұрақтарын реттестіретін орталық құзырлы органмен даярланып, бекітіледі.

Әзірленген белгілерге сәйкес жергілікті атқарушы органдар орталық құзырлы органның келісімі бойынша әлеуметтік және экономикалық дамуының төмен және жоғары әлеуеттегі елді мекен тізімін анықтайды және оны Бағдарлама операторына бағыттайды.

Көшіп қонумен байланысты жәрдемақылар көшіп қонуға жұмсалған шығындарды өтейді.

Жұмыс берушінің есебінен көшіп қонған және жұмыспен қамтылған азаматтар қатысушылардың қатарына еніп, белгілі бір тәртіпте тиісті мемлекеттік қолдауға ие.

Жүзеге асыру тетігі:

1) қатысуға тілек білдірушілер халықты еңбекпен қамту орталығына көшу туралы өтініш беріп, жұмыспен қамтылуға септігін тигізудің белсенді шараларына қатысатын тұлғалардың белсенділігін жоғарылату және оларға мемлекеттік көмек көрсетудің

КӘСІБИ ДАЯРЛАУ, ҚАЙТА ДАЯРЛАУ ЖӘНЕ БІЛІКТІЛІКТІ ЖОҒАРЫЛАТУ КУРСТАРЫН ҰЙЫМДАСТЫРАДЫ

жаңа елді мекенде жұмыспен қамтылуға септігін тигізеді

көшіп қонуға жәрдемақылар бөледі

қызметтік баспана ұсынады

жұмыс істейтін жастарға жатақханадан бөлме беру

Бағдарлама қатысушыларына мемлекеттік қолдау көрсетуді ұсынады

3 сурет – Бағдарлама қатысушыларына мемлекеттік қолдау көрсету

ережелерімен анықталатын құжаттарды қоса тапсырады;

2) халықты жұмыспен қамту орталығы құжаттарды қатысуға іріктеу белгілеріне сай қарастырып, арыз берушілермен бірге көшудің мүмкін нұсқаларын талқылап, мәмілеге келіп, құжаттарды көшу орнына байланысты аймақтық немесе аудандық (қалалық) комиссияға жібереді;

3) Бағдарламаға қатысуға арыз берген тұлғалардың құжаттарын қарастыру нәтижесінде:

Аймақтық комиссиялар бір ауданнан екіншісіне көшетін азаматтарды Бағдарлама қатысушыларының қатарына кіргізу (қабылдау) ұсыныстары мен басқа облысқа көшетін азаматтардың Бағдарлама қатысушыларының қатарына кіргізу (қабылдау) ұсыныстары мен тапсырыстарын даярлап шығарады;

Аудандық/қалалық комиссиялар бір аудан аумағында көшетін азаматтарды Бағдарлама қатысушыларының қатарына кіргізу (қабылдау) туралы ұсыныстарды даярлап шығарады;

4) аймақтық немесе аудандық/қалалық комиссия шешімінің негізінде жұмыспен қамту орталығы арыз берушілерді Бағдарлама қатарына кіргізу (қабылдау) туралы шешім қабылдайды;

5) Бағдарлама қатысушыларының

қатарына кірген азаматтар жұмыспен қамту орталығымен әлеуметтік келісім шартқа қол қояды. Әлеуметтік келісім шарт көшіп қонуға әлеуметтік қолдау көрсетумен қатар жаңа орында жұмыспен қамту шараларын да қарастырады;

6) аймақтарды дамыту бойынша орталық құзырлы орган сейсмологиялық зоналар мен сипаттамаларды ескере отырып, баспананың типтік жобаларын (жеке немесе көп пәтерлі) жасап шығарады;

7) әлеуметтік келісімнің шарттарын орындау жұмыспен қамту орталығымен қадағаланады.

«Еңбек ресурстарының белсенділігін жоғарылату» компонентін іске асырудың қосымша шарттары сынақтан өтіп жатыр.

Шығыс Қазақстан, Солтүстік Қазақстан, Қызылорда және Павлодар облыстарында және МВК шешімімен анықталған аймақтарда қызметтік баспаналардың салынуы, сатып алынуы, оларға адамдарды орналастыру жұмыс берушілердің қатысуымен іске асырылады.

Бағдарламаны 2020 дейін іске асыру нәтижесінде жұмыспен қамтуға септігін тигізудің белсенді шаралары бір жарым миллион адамды, соның ішінде сегіз жүз мың ауыл азаматтарын қамтитын болады.

Тиімсіз жұмыспен қамтудың салмақтық үлесі төмендеп, жұмыссыздық азайып, еңбек өнімділігі өсіп, халықтың табысы ұлғаяды.

БАЛА (БАЛАЛАР) ТУУ (АСЫРАУ) ЖАҒДАЙЫНДА ӘЛЕУМЕТТІК ТӨЛЕМДЕРДІ АЛУ БОЙЫНША МЕМЛЕКЕТТІҢ ЖАС ОТБАСЫҒА КӨРСЕТЕТІН ҚОЛДАУЫ

Жас отбасыларға арналған қандай әлеуметтік көмек түрлері бар?

Қазақстан Республикасының Конституциясы Қазақстанды адамның еркін дамуы мен жоғары деңгейдегі өмірін қамтамасыз ететін әлеуметтік мемлекет ретінде жариялады. Осы

саясатқа сәйкес азаматтардың еңбегі мен денсаулығы (оның ішінде мүгедектер мен қарт адамдардың) сақталып, отбасы мен аналарға мемлекеттік қолдау көрсетіліп, әлеуметтік қызмет жүйесі дамып, әлеуметтік қорғалудың басқа да кепілдіктері ұсынылуда.

Қолжетімді баспананы сатып алу —

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ӘЛЕУМЕТТІК ҚОЛДАУ

мемлекеттік қызмет бағыттарының бір тармағы ғана. Одан бөлек әлеуметтік қолдаудың басқа да түрлері бар:

Қазақстан Республикасының «Балалары бар отбасыларға мемлекеттік жәрдемақы беру туралы» заңы және «Еңбек туралы» заңның 66 бабына сәйкес Қазақстанда осы жылға баланың туылуына байланысты бір реттік жәрдемақы мен баланың бір жасқа дейінгі күтіміне ай сайынғы жәрдемақы беру қарастырылған.

Егер нәрестенің анасы (анасы болмаған жағдайында әкесі) жұмыс істемесе жүктілік пен бала туу үшін мемлекеттік жәрдемақы беріледі. Баланың туылу кезінде баланың ата анасы жұмыс істесе де, істемесе да тиісті құжаттарымен баланың туылуына қатысты мемлекеттік бюджеттен төленетін «Бір жолғы мемлекеттік жәрдемақсын» тағайындауды талап ете алады.

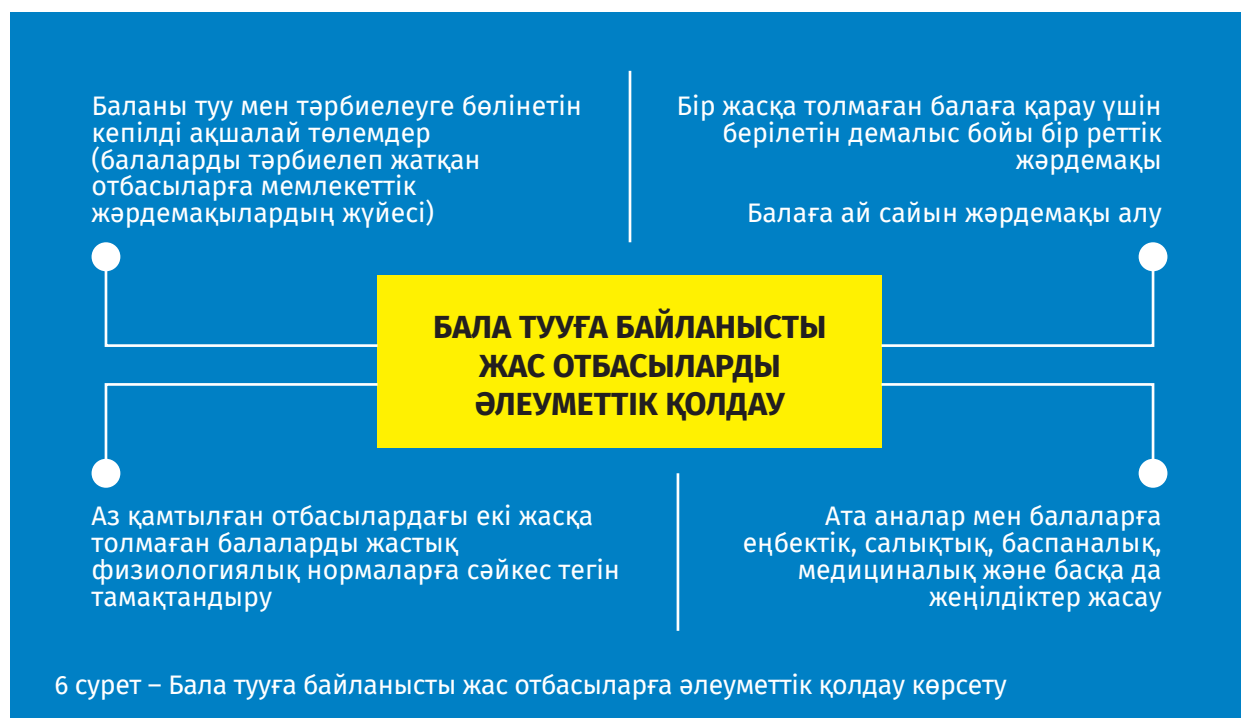
Бір жолғы мемлекеттік жәрдемақының мөлшері: 2016 жылы Қазақстандағы бір айлық есептік көрсеткіш 1 982 теңгені құрайды.

- Бірінші, екінші және үшінші балаға - 31.41 АЕК; 31.41 x 2121= 66620.61теңге.

- Төртінші және кейінгі балаға – 52.35 АЕК; 52.35 x 2121= 111034.35 теңге. Бала туылған кезде берілетін әлеуметтік жәрдемақы тиісті құжаттарды ұсынған сәттен бастап он күн ішінде беріледі.

Жәрдемақыны алу үшін қажетті құжаттар:

- куәлік
- ЖСН;
- үй кітабы;
- карточкалық есеп шот немесе дербес шоттың номері

БАЛАНЫҢ БІР ЖАСҚА ДЕЙІНГІ КҮТІМІНЕ БЕРІЛЕТІН АЙ САЙЫНҒЫ ЖӘРДЕМАҚЫНЫҢ МӨЛШЕРІ

Бірінші балаға
5,76 АЕК
(5.76x2121 = **12216.96 тг**)

Екінші балаға
6,81 АЕК
(6.5x2121 = **13786.5 тг**)

Үшінші балаға
7,85 АЕК
(7.5x2121 = **15907.5 тг**)

Төртінші және одан
кейінгі балаға **8,9 АЕК**
(8.5x2121 = **18028.5 тг**)

Барлық құжаттар, көшірмелері мен түпнұсқалары қалалық ЖТҚО беріледі.

Бір жасқа толмаған бала күтіміне берілетін ай сайынғы жәрдемақы. Егер баланың анасы немесе әкесі жұмыс істемеген жағдайда Қазақстанда мемлекеттік бюджет есебінен ай сайынғы ақша төлемдерін беру тәжірибесі қарастырылған. Ақша бала туылғаннан кейін, яғни баланың туылу туралы куәлігінің негізінде аударылады.

Бала күтіміне берілетін жәрдемақыны алу үшін қажетті құжаттар:

- куәлік;
- ЖСН;
- үй кітабы;
- карточкалық есеп шот немесе дербес шоттың номері
- отбасы құрамы туралы анықтама (ЗТМО толтырады)

Баланың туылу туралы куәлігі (көпбалалы отбасы болса әр баланың куәлігін көрсету керек).

Әйел адам жұмыс істеген жағдайда

1. Жүктілік пен босануға әлеуметтік төлемдер беріледі. Қазақстан Республикасының міндетті әлеуметтік сақтандыру туралы заңы бойынша

еңбек келісім шарты бойынша жұмыс істеп жүрген әйелге жүктілік пен босану (босану жәрдемақысы) бойынша бір жолғы әлеуметтік төлем Әлеуметтік сақтандырудың мемлекеттік қорынан беріледі. Бұл жағдайда еңбекке жарамсыздық парағы берілгенге дейін ақырғы 12 ай ішінде ай сайынғы әлеуметтік аударымдар жүріп тұруы тиіс. Жәрдемақының мөлшері табыстың орташа айлық мөлшерін тиісті коэффициентке көбейту арқылы шығарылады. Табыстың орташа айлық көрсеткіші: әрбір айға берілген табыс сомасы жұмыс істеген айлар санына бөлінеді. Бір жолғы төлем беру жағдайында табыстың орташа айлық мөлшері келесі жолмен анықталады: он екі айда жиналған табыстың сомасы, еңбекке жарамсыздық қағазы берілген айды қоса есептегенде, 12-ге бөлінеді. Коэффициент еңбекке жарамсыздық парағы берілген күндердің санымен анықталады: 56 күнтізбелік күн жағдайында К=1,9; құрайды, 126 күнге К=4,2; 140 күнге К=4,7; 170 күнге К=5,7; 184 күнге К=6,2. Күнтізбелік күндер демалыс пен мейрамдарды қоса есептегенде барлық күндер болып табылады. Жүктілік пен босануға берілетін бір жолғы әлеуметтік

ЖҮКТІЛІК ПЕН БОСАНУҒА АРНАЛҒАН ӘЛЕУМЕТТІК ТӨЛЕМДЕРДІ АЛУ ҮШІН ҚАЖЕТТІ ҚҰЖАТТАР

 Үй кітабы

 Куәлік

 Жеке сәйкестендіру номері (ЖСН)

 Жеке немесе банктік карточкалық есеп шот (есеп шотты міндетті түрде ашу керек)

 Еңбекке жарамсыздық қағазы

ХҚО-ны тіркелу туралы беретін мекен-жайлық анықтамасы (әйелдің тұрақты тіркелген орны болмаса, уақытша тіркелу туралы анықтама беріледі)

7 сурет – Жүктілік пен босануға арналған әлеуметтік жәрдемақыны алу үшін қажетті құжаттар

төлемнің мөлшері жұмыс берушінің Әлеуметтік сақтандырудың мемлекеттік қорына аударған төлемдердің мөлшеріне байланысты болып келеді. Жәрдемақы 75 минималды жалақыға тең, табысты алмастырудың 4,2 коэффициентіне көбейтілген сомадан асып түспеу керек.

Бала күтіміне берілетін әлеуметтік төлемдер қарастырылған. Баланың бір жасқа дейінгі күтіміне берілетін ай сайынғы әлеуметтік төлем бала туылғанға дейінгі ақырғы 24 ай ішінде Әлеуметтік сақтандырудың мемлекеттік қорына түскен ай сайынғы әлеуметтік аударымдардың негізінде анықталады. Бұл жағдайда бала туылғанға дейінгі 24 ай ішінде әлеуметтік аударымдар жасаудың негізінде орташа айлық табыстың 40 пайызы беріледі. Табысты алмастырудың 0,4 коэффициенті орташа айлық табыстың 40% болып табылады. Әлеуметтік аударымдар жүрген жалақының сомасы жұмыс істеген айлар санына бөлініп, 0,4 көбейтіледі. Бір жасқа толғанға дейінгі бала күтіміне берілетін жәрдемақының минималды мөлшері жұмыс істемейтін әйелдердің бір жасқа толғанға дейінгі бала күтіміне алатын мемлекеттік жәрдемақысынан төмен болмауы тиіс. Бала күтіміне берілетін жәрдемақының максималды мөлшері минималды жалақының 10 еселік мөлшерінен 40 пайызды құрап, одан асып түспеу керек ($10 \times 21364 = 213640$ тг, $40\% =$

85456 тг.).

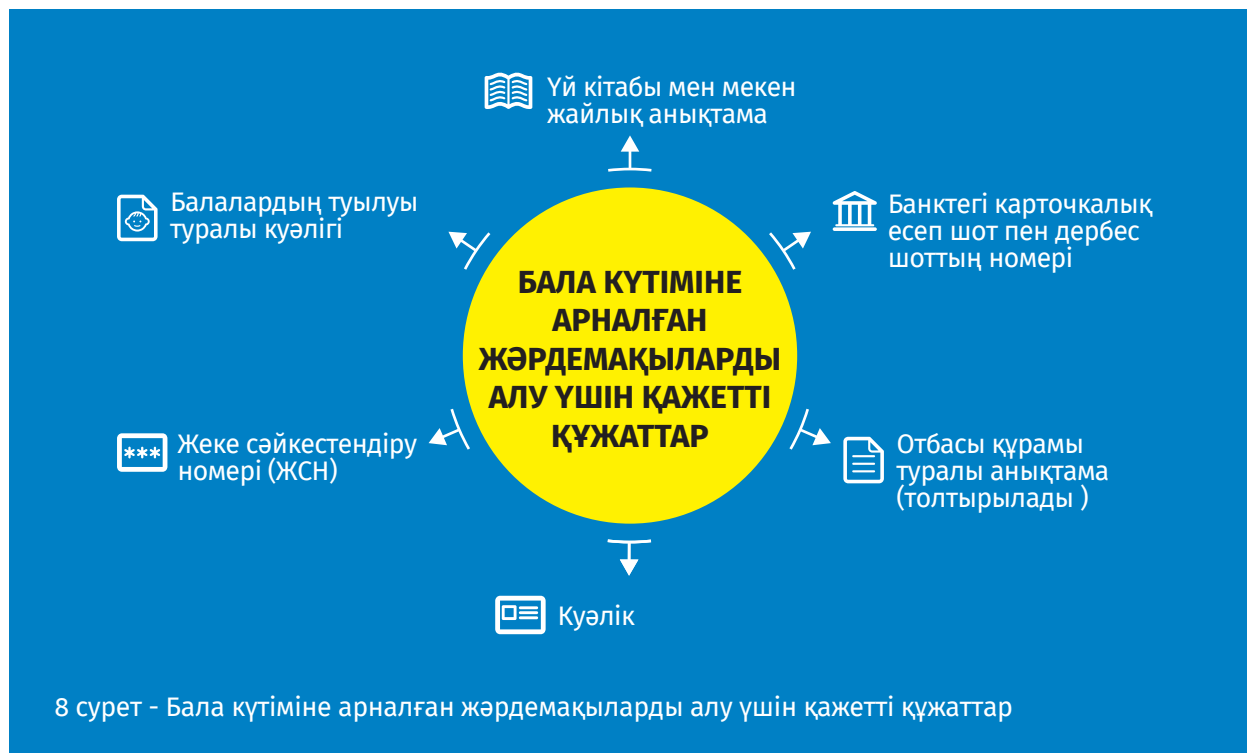
Барлық құжаттарды – түпнұсқалар мен көшірмелерді қалалық ЗТМО береді. Заң бойынша тиісті жәрдемақылардан 10% міндетті зейнетақылық салымдар ұсталынып, олар жәрдемақы алушының жинақтық зейнетақылық қорына аударылады.

«Бірінші, екінші, үшінші баланың туылуына берілетін біржолғы мемлекеттік жәрдемақының мөлшері 66 621 теңгені, төртінші және одан кейінгі балалардың туылуына берілетін жәрдемақының мөлшері 111 035 теңгені құрады. Бірінші бала күтіміне берілетін ай сайынғы мемлекеттік жәрдемақының мөлшері 12 217 теңгені, екіншісіне - 14 445 теңгені, үшіншісіне - 16 650 теңгені, төртінші және одан кейінгілерге - 18 877 теңгені» құрады [15].

Жалғыз басты ана болған жағдайда.

Жалғыз басты аналарға әлеуметтік жәрдемақыларды беру жалпы негіздерге сүйеніп қарастырылған. Жалғыз басты аналарға республикандық бюджеттен қосымша төлемдер мен әлеуметтік жәрдемақылар қарастырылмаған. Қалыптасқан жағдайды жеке дара талқылап, қарастыру үшін Жұмыспен қамтылу мен әлеуметтік бағдарламалардың қалалық басқармасына жүгінуне болады.

Қазақстандағы жәрдемақыларды тағайындау және алу туралы нақты ақпаратты мына мекен-

8 сурет - Бала күтіміне арналған жәрдемақыларды алу үшін қажетті құжаттар

БАЛАЛАРЫ БАР ОТБАСЫЛАРҒА БЕРІЛЕТІН МЕМЛЕКЕТТІК ЖӘРДЕМАҚЫЛАР ТУРАЛЫ» ЗАҢНЫҢ 4 БАБЫНА СӘЙКЕС ТУЫЛҒАН, АСЫРАП АЛЫНҒАН, ҚАМҚОРЛЫҚҚА АЛҒАН БАЛАЛАРЫ БАР ОТБАСЫЛАР ТӨИЕНДЕГІЛЕРГЕ ҚҰҚЫЛЫ:

- бала туылғанына жәрдемақы (жаңадан туылған нәресте болса) алуға;
- Келесі жағдайларда бала күтіміне жәрдемақы алуға құқылы:
 - Баланың күтімімен айналысатын адам міндетті әлеуметтік сақтандырудың қатысушы болмаса;
 - 2008 жылдың 1 қаңтарына дейін туылған баланың күтімімен айналысатын адам міндеттік әлеуметтік сақтандыру жүйесінің қатысушы болып табылады;
- Отбасының бір жанға шаққандағы табысы азықтық қоржыннан төмен болған жағдайда отбасыдағы балаларға;
- Мүгедек баланы тәрбиелеп отырған адамға жәрдемақы.

жайдан білуге болады <http://egov.kz/wps/>.

Жаңадан туылған сәбині асырап алған жағдайда сіз тиісті төлемдері берілетін декреттік демалысқа шыға аласыз.

Балаларға жәрдемақы алу құқығы тоқсан сайын табысты көрсететін анықтамамен расталады.

Қазақстанда бала асырап алушылар айына бір балаға 10 АЕК мөлшерінде жәрдемақы алатынын атап өтейік (1 АЕК -1731 теңге). Балаларды патронаттық тәрбиелеуге алғандар ай сайынғы жәрдемақыдан бөлек 60-70 мың шамасында (арнайы білімі бар адамдар) [15].

Балалары бар отбасыларға тағайындалатын мемлекеттік жәрдемақы Қазақстан Республикасының 2005 жылғы 28 маусымында бекітілген № 63-III Заңының негізінде беріледі. 18 жасқа толмаған балаларға берілетін жәрдемақы отбасының бір жанға шаққандағы табысы азық түлік қоржыннан төмен болған жағдайда тағайындалады. Азық түлік қоржынның құны өмір сүрудің шектік белгісінің 60 пайызын құрайды. Қазақстанда ол 2016 жылдың 1 тоқсанына 21364 теңгені құрады. 2016 жылдың 1 тоқсанына азық түлік қоржынның мөлшері 12818 теңгені құрады. Жәрдемақының мөлшері – айлық есептік көрсеткіштің 1,05 немесе әр балаға тиісті 2227 теңгені құрайды.

18 жасқа толмаған балаларға жәрдемақы алу үшін арыз беруші елдің мекеннің тіркелген жері бойынша Басқарманың аудандық бөліміне немесе Халыққа қызмет көрсету орталығына келесі құжаттарын тапсыру керек:

- 1 балаларға жәрдемақы тағайындау туралы өтініш;
- 2 баланың (балалардың) туылу куәлігінің көшірмесі (көшірмелері);
- 3 өтініш берушінің жеке куәлігі;
- 4 отбасының тұрғылықты жерін анықтайтын құжаттың (азаматтарды тіркеу кітабы немесе мекен-жайлық бюронның анықтамасы, немесе ауыл әкімінің анықтамасы) көшірмесі;
- 5 отбасы құрамы туралы ақпарат;
- 6 отбасы мүшелерінің өткен тоқсандағы табыстары туралы ақпарат.

ЖАС ОТБАСЫЛАРҒА ӘЛЕУМЕТТІК-ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ, ҚҰҚЫҚТЫҚ, ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖӘНЕ МЕДИЦИНАЛЫҚ КӨМЕК КӨРСЕТЕТІН ҚАЗАҚСТАНДЫҚ МЕКЕМЕЛЕР

Отбасында қиындықтар туған жағдайда қайда жүгінуге болады?

Жастарға арналған әлеуметтік қызметтер жастардың интеллектуалды, физиологиялық, рухани, шығармашылық дамуы мен кәсіби

даярлануы мен кәсіпкерлік әлеуетін іске асыру мақсатында қызмет етіп келеді.

Тұрақты жайлылығымен ерекшелінетін отбасы жастарды бірлескен отбасылық өмірге дайындап шығару жағдайында ғана мүмкін

- Қиын өмірлік жағдайды басынан кешіріп жүрген, білім берудің арнайы мекемелерінен, ерекше режимдегі білім беру орындарынан қайтып келген, алкоголизм, нашақорлық, токсикоманиядан емделген жастарға және мүгедектер қатарындағы жастарға психологиялық-педагогикалық, медициналық, әлеуметтік, заңгерлік көмек пен кеңес беру
- Жастардың заңға қайшы әрекеттерінің алдын алу
- Тұрғылықты мекен бойынша жастардың демалысын ұйымдастыру
- Жастардың кәсіпкерлік қызметін қолдау және дамыту
- Жастардың өзін өзі басқаруын дамытуға үлес қосу
- Қазақстан Республикасының заңына қайшы келмейтін басқа да әлеуметтік маңызды бағыттар

9 сурет - Жастарға арналған әлеуметтік қызметтердің негізгі бағыттары

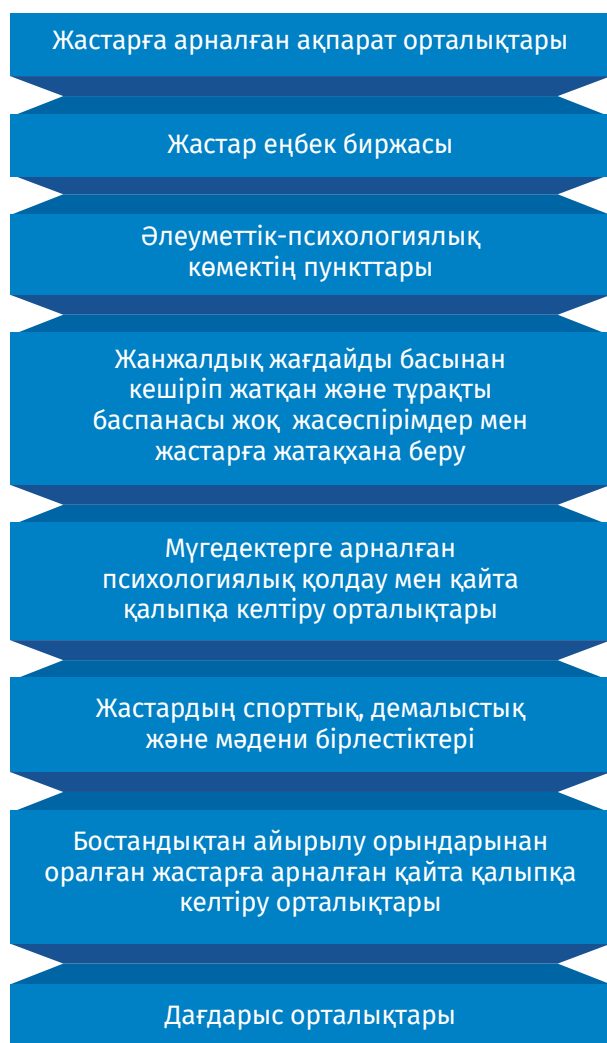
ТЕГІН ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУЛЕР	 Орташа, арнайы білім	 Мәдениет мекемелерінің қызметтері	 Медициналық көмек және емделу
	 Азаматтардың түрлі санаттарына арналған жеңілдіктер	 Зейнетақы мен жәрдемақылардың барлық түрлері	 Дене шынықтыру және спорт

10 сурет – Тегін қызмет көрсетулер

бола алады. Жас отбасыда пайда болатын әлеуметтік мәселелерді шешу әлеуметтік жұмысты ұйымдастырусыз және жастарға арналған әлеуметтік қызметтердің жұмысын кеңейтусіз іске асырылмайды.

Әлеуметтік қызмет: психологиялық-педагогикалық, заңгерлік көмек көрсетеді, кәметке толмаған және жас азаматтарға кеңес береді, жас отбасылар мен студент жастарға әлеуметтік көмек көрсетеді, еңбек және білім беру ұжымдарында жастардың құқығын қорғайды, жастардың заңға қарсы әрекеттерін алдын алады; бостандықтан айырылу орындары мен арнайы тәрбиелеу мекемелерінен оралған жас азаматтардың әлеуметтік қалыпқа келуін қамтамасыз етеді, жастардың кәсіпкерлік қызметін қолдап, дамытады, жастардың өзін өзі басқаруын дамытуға үлес қосады, жастардың демалысын ұйымдастырады.

Әлеуметтік қызметтің қатарына келесілер кіре алады:

Жас отбасы – халықтың неғұрлым қорғалмаған топтардың бірі.

Бірлескен өмір сүрудің алғашқы бес жылы – отбасы келешегінің негізі болып табылады. Белгілі бір кезеңде некелік қатынасқа түскен адамдардың тағдыры шешілуіне ықпалын тигізетін отбасының негізгі белгілері анықтала бастайды. Бұзылып жатқан некелердің орташа өтілі – бес жыл. Бұл кезеңде жұбайлар әсіресе көмекке мұқтаж болады. Бұл уақытта жұбайлардың үйлесімділігі, яғни отбасының психологиялық негізі, оның материалдық базасы, экономикалық негізі және тәрбиелік ұстанымдары пайда болады. Бұл жылдары отбасылық өмірдің барлық бірінші деңгейдегі қырлары үшін психологиялық, сексуалды, материалды және тәрбиелілік негіздер қалыптасады. Олардың бірлескен өмірлерінде жеке өмір еркіндігі аз болса, өз өміріңді басқа адаммен үйлестіру, ішкі дүниенің жұбайымен сәйкестендіру міндеттері көбейе бастайды. Олардың бойында ортақ мүдделер, қызығушылықтар, көзқарастар, әдеттер пайда болып, әрекет етудің ұқсас жүйесі, достық қатынастар өсе келе, үйлесімділік қалыптасады. Көптеген мамандардың айтуынша, ажырасулардың жоғары емес деңгейіне қарамастан, некенің бірінші жылы тұрақты болып табылмайды деп есептеуге болады. Жастардың некеге тұрған кездегі отбасылық өмір туралы түсініктері мен үміттері әр түрлі болады.

Психологиялық мәселелер. Оларға ортақ эмоционалдық қатынастар, психологиялық үйлесімділік, жұбайлардың өзгертілген өмір салтына үйренуін жатқызуға болады. Жұбайлар бір бірінің қызығушылықтары мен мінездеріне үйрене бастайды.

Некенің алғашқы айлары жас отбасы үшін бақытқа толы кезең болып көрінеді. Уақыт өте келе материалды және психологиялық мәселелерді шешу, қатынастардың рөлдік құрылымын, үй міндеттерін бөлісу барысында алғашқы конфликтілер пайда бола бастайды.

Жас отбасылар некелік өмірлерінде бірінші орынға өзара түсінісуді, мейірімділікті, екінші орынға эмоционалдық қатынастарды, үшінші орынға материалды игілікті, тек төртінші орынға балаларды қояды.

Некені ерте құрған шақта отбасының ортақ құндылықтық жүйесі қалыптасады. Ондағы бірлесіп өткізген демалыстың маңызы зор. Жас отбасы бірге қонаққа барып, демалысын өткізіп, теледидар көріп, кітап оқуды жөн көреді. Көптеген отбасылар үшін спорт, туризм

ақырғы орында тұрады, оны өз кезегінде объективті себептермен (ақылы қызмет көрсетулер) түсіндіруге болады. Жас отбасылар әдетте қаладан тыс саябақтарда еңбек етуді таңдай бермейді.

Жоғарыда аталып өткендей, ерте шақтағы некелер материалды қиыншылықтармен, баспаналық мәселелермен, ата-анаға деген жоғары тәуелділікпен сипатталады. Бірақ, бұл мәселелер де соншалықты маңызды емес, қалаған жағдайда қосымша табыс көзін де табуға болады. Мәселе жас жұбайлардың тұлға ретінде дамып, жыл сайын өзгеріп, соның есебінен құндылықтары мен қажеттіліктері әр түрлі адамдар үйленді деген қорытындыға негізделеді.

Отбасыдағы еркек пен әйелдің әрекетіне қатысты кез-келген орынды көзқарасты білдіре беруге болатыны айдан анық.

Бірлесіп өмір сүру жағдайында жас жұбайлар ортақ мүдделер, қажеттіліктер мен ұстанымдарға әрдайым бейімделуге мәжбүр болып келеді. Әлеуметтік-психологиялық бейімделу жүйесінде некелік-отбасылық бейімделуді адамның некеде және отбасыда өмір сүре білу қабілеті деп қарастыруға болады. Некелік бейімделу–бұл жұбайлардың өзара қалыпты қызығушылықтар мен сезімдерге негізделген үйлесуінің үздіксіз үрдісі. Бірақ, сүйіспеншілік пен махаббат сезімдері некелік бейімделудің сәтті аяқталатынын білдірмейді. Жас отбасының табысты бейімделуі үшін бір біріне тәуелді болмаған екі жақтың қажеттіліктері мен қызығушылықтары өзара келісуі керек. Неке тараптары алдында қалыптасқан қандай да бір өмірлік жағдайды өзара келісіп шешудің тетігі жасап шығарылады. Отбасылық келісімнің дәрежесі көп жағдайда бір жұбайдың екіншісінің көңіл күйін сезінуге тырысу немесе қандай да бір жағдайды түсінуге тырысуына негізделеді. Жұбайлардың әрбіреуі қарым қатынастың ерекше, жеке стилін жасап шығарады. Дәл осы жолмен жұбайларда бір біріне қатысты тұрақты бағдарлар, яғни әрекет етудің белгілі бір типтері қалыптаса бастайды. Жас некенің өміршеңдігі некелік бейімделу үрдістерімен анықталады. Бұл үрдістер бірлескен өмірдің алғашқы екі жылында әсіресе қарқынды жүреді. Жас отбасылармен жұмыс істейтін психологтардың ойынша, некелік бейімделудің келесі түрлерін бөліп көрсетуге болады:

- некенің негізгі құндылықтарына бейімделу;
- Жұбайының қызығушылықтарына, әдеттері мен өмір сүру салтына, оның темпераменті мен

мінезіне бейімделу;

- Жас жұбайлардың кәсіби қызметіне.
- Физиологиялық (оның ішінде сексуалды).

Некелік-отбасылық қатынастарға түскен жастарға берік неке құру үшін барлық жағдайлар жасалады: бір біріне деген берік сезімдер, оңды материалды және баспаналық жағдай. Бірақ, көп жағдайда отбасыдағы мәселелер жұбайлардың бір біріне үйренісе алмауынан болады. Нәтижесінде олардың некелік өмірі шыдауға төзгісіз бола бастайды. Сол себептен жас отбасыдағы жақсы қатынастардың кепілі некелік бейімделу болып табылады.

Жас отбасыны тұрақтандыру (жас отбасылардың көбісі халықтың аз қамтылған топтарының қатарына кіреді) үшін әлеуметтік, экономикалық, құқықтық қорғаудың кешенді шаралары жасалынып, оларға басқа отбасылар сияқты дамуына тең мүмкіндіктер жасау керек. Жас отбасыны құрылымы бойынша шартты түрде екіге бөлуге болады: жайлы отбасы және әлеуметтік қатерге иеленетін отбасы. Ақырғысына жалғыз басты аналардың отбасын, студенттік, кәметке толмаған аналар мен әкелердің, жұмыссыздардың отбасын жатқызуға болады. Біздің елімізде ақырғы онжылдықта ажырасқан адамдар саны ұлғая түсті. Жыл сайын бұзылатын некелердің арасында жас отбасылардың ажырасу үлесі үлкен көрсеткішті құрайды. Дегенмен, жас отбасы ажырасуға душар деген ой туындамауы керек. Кейбір отбасылардың сәтсіздігін тіркелу кезінде ақ көруге болады. Бүгінгі таңда отбасы құру үшін емес, ал басқа мақсаттарда құрылатын «жалған некелер» көбейіп кетті. Әлеуметтанушылар «жеңіл ойлы» атағына иеленген некелердің ерекше санатын бөліп көрсетеді. Отбасылық-некелік қатынастардың бұл санатын қандай да бір өмірлік жағдайлар құрайды: отбасылық жұп неке құрғанға дейін бір бірін дұрыс біліспеген, қандай қаржыға өмір сүру керектігін ойластырмаған адамдар құрайды. Жастар неке құруға ғана емес, сонымен қатар ажырасуға да көз жұма қарайды. Әлеуметтанушылардың мәліметтері бойынша, ажырасқан жұптардың үштен біреуінде жұбайлар арасында эмоционалдық байланыстар толығымен бұзылған. Ал олар бірлескен өмірдің бастапқы кезеңінің қиындықтарын шешіп, жұбайлық қатынастардың дамуындағы дағдарыстық жағдайларды еңсере білген жағдайда жас некелердің негізгі бөлігі сақталынып қалар еді [16].

Бақытты некелік өмір отбасы конфликтерінің

болмауымен сипатталмайды. Жас отбасыдағы конфликттің бірден бір қайнар көзі ұрпақтар сабақтастығының жойылуы болып табылады. Біздің елімізде бұл құбылыстың өзіндік ерекшеліктері бар. Мәселен, жас отбасылардың экономикалық тәуелділіктері жағдайында жастардың ата-анасымен рухани байланыс орнатуы әлсірей бастайды. Қазіргі таңда некелік қатынасқа ерте түсу отбасының экономикалық жетілу кезеңінің ұлғаюы аясында жүріп, ата-анаға деген материалды тәуелділікті жоғарылата бастайды. Қазіргі жас отбасының отбасылық бюджеті жалақыдан немесе мемлекеттік балаға беретін жәрдемақысынан, жұбайлардың қосымша табысынан құралады. Алайда, жас отбасы бюджетінің негізгі үлесін ата-ананың көмегі құрайды [17].

Әр адамның денсаулығы күллі халық денсаулығының құрамдас бөлігі ретінде оның өмірінің толыққандылығын ғана емес, сонымен қатар оның мүмкіндіктерінің әлеуетін анықтаушы факторға айналады. Халық денсаулығының жағдайы өз кезегінде елдің әлеуметтік-экономикалық, мәдени және индустриалды дамуының шамасын анықтайды. Халық әл-ауқатының тұрақты өсуі ұстанымы бойынша медициналық көмектің қолжетімділігін, сапасы мен сабақтастығын қамтамасыз етуге арналған ортақ дамыған, әлеуметтік бағдарланған жүйені білдіретін денсаулық сақтау саласы республикадағы негізгі басымдықтардың бірі болып табылады.

Медициналық мәселелер. Жас отбасылардың неке құруға дайынсыздығы, жыныстық тәрбиенің шикілігі, жыныстық қатынастар мәдениетінің қалыптаспауымен, жастардың репродуктивті әрекетке көз жұма қарауымен сипатталады.

Репродуктивті жастағы отбасының денсаулығын сақтау маңызды рөл атқарады, өйткені, оның деңгейі бала туу функциясының тиімділігін анықтайды. Жайсыз отбасылық-психологиялық климат пен үздіксіз аурулардың пайда болу қатері арасында байланыс анықталған.

Қазіргі таңда Қазақстанда жас отбасыларға кеңес беретін және әлеуметтік-психологиялық көмек көрсететін қоғамдық бірлестіктер қызмет етеді:

Отбасыны қолдау қызметі

Отбасыны қолдау қызметінің мақсаты ата-аналарға, олардың балаларына қоғамдағы бейімделудің қиыншылықтарын еңсеруге, өтпелі жастық шақты эмоционалды күйзелусіз кешіруге, отбасыдағы қарым

қатынастар мәселелерін шешуге көмектеседі. Балалар мен олардың ата-анасы заңгердің, психологтың және басқа да мамандардың квалификациялық көмегін ала алады. Қызмет сенбі және жексенбі күндерін есептемегенде күнде сағат 09:00-18:00 аралығында жұмыс істейді. Ата-аналар мен балаларды кәметке толмаған балалардың бейімделу орталығының мамандары қабылдайды.

КБО қызметінің көмекке қайталап жүгінуді алдын алудағы тиімділігін жоғарылату мақсатында барлық КБО-да Отбасыларды қолдаудың 18 қызметі жұмыс істеп келеді.

Отбасыны қолдау қызметінің жұмысына жүргізілген мониторинг олардың 2014 жылы кәметке толмаған 406 балаға көмек көрсеткендері, құжаттарды рәсімдеуде 188 ата-анаға және 406 кәметке толмаған 406 балаға, 1 ата ана мен 3 баланы жұмыспен қамту бойынша, 1 ата ана мен кәметке толмаған 110 балаға арнайы білім беру мекемелеріне тұруға көмек көрсетіліп, 1763 ата-ана мен 1737 балаға кеңес берілді. 315 отбасыға, 137 оқу орнына, ата-ананың қамқорынсыз қалған жетімдердің 84 мекемесіне барып қызмет көрсетілді.

Ақтөбе облысының Отбасыны қолдау қызметінің негізгі бағыттарының бірі Орталықтағы немесе қамқорлыққа алынған отбасыларда тәрбиеленушілердің отбасын қолдап отыру болып табылады.

Кәметке толмаған Настя және Миша Друщенконың анасы Наталья Михайловна ата-аналық құқығынан айырылды. Балалар бейімделу орталығында болған кезінде ОҚҚ қызметкерлері қиын-қыстау жағдайында қалған, балалардан айырылу сезімін түйсігінен өткізген анаға көмек көрсету бойынша жұмыс жүргізді. Тұрақты жұмысы болмай, ішімдікті асыра пайдаланудың негізінде наркологиялық диспансердің тіркеуінде тұра отырып, ол Орталық әкімшілігі дер кезінде көмек көрсетпесе, өзінің ата-аналық құқығын қайтара алмас еді. Бұл әйелді жұмысқа кіргізіп, ішімдікті тастауға көмектесіп, қажетті құжаттарды рәсімдеуге көмектесті. Барлық қиындықтар мен сынақтарды еңсере отырып, Наталья Михайловна балаларын өзіне қайтарып алды. Оның бұл қуанышын КБО қызметкерлері бөліскен болатын.

Кәметке толмаған апалы-сіңлі Индира, Әлия және Айжан Нұрпейсовалар ата-ананың қамқорынсыз қалып, Мартук ауданың Полтавка селосында тұратын ағалары Нұрпейісов Д.М. мырзаның қамқорына берілді. Балалардың өмірі мен білім алуы туралы ақпаратты алу

үшін ОҚК қызметкерлері мектептің әлеуметтік және психологиялық-педагогикалық қызметтерімен байланыс орнатты. 2013 жылдың 31 қазанында, бұл балаларды сонымен қатар осы ауданның Покровка селосында тұратын КБО-ның бұрыңғы тәрбиеленушілері, кәмелетке толмаған Литовченко Владислав пен Николайды патронаттықпен қамтамасыз ету мақсатында, ОҚК қызметкерлері ауданға іссапармен барып келді. Балалармен, олардың ата-аналарымен, мектеп басшылығы және педагогтармен кездесу өткізіліп, соның барысында келесі жұмыстар жүргізілді:

- жобалық әдістер мен тесттерді пайдалана отырып, балалардың психикалық-эмоционалды қалпын, тұлғааралық қатынастары мен ата-аналарымен өзара байланысын тексеру;

- балалардың тұрмыстық-баспаналық жағдайларын тексеру;

- мектеп педагогтарының балалар және олардың отбасымен әлеуметтік-психологиялық жұмыс жүргізудің материалдарымен танысу;

- педагогтарға «тәуекел тобына» кіретін балалармен жұмыс істеу бойынша кеңес берілді, ата-аналарға балалардың жастық ерекшеліктерін ескере отырып тәрбиелеу жұмысы бойынша кеңес берілді.

Жұмыстың мұндай түрі қолдау көрсетіліп отырған отбасыларды бақылап, дер кезінде көмек беруді қамтамасыз етіп қана қоймай, «тәуекел тобындағы» балалармен жұмыс жасауды ұйымдастыруда педагогтар мен ата-аналарға әдістемелік және кеңес берушілік көмекті іске асыруға мүмкіндік береді.

- Отбасылық бизнес қауымдастығы
- Отбасылық денсаулық институты
- «Отбасым» ұлттық құндылықтарының орталығы

- Ұлағатты жанұя
- «Шипагер» отбасылық денсаулық сақтау орталығы

- Отбасылық дәрігерлер қауымдастығы
- «Демеу» отбасылық медицинаның оқыту-тәжірибелік орталығы

- СӨС қалыптастырушы орталық
- ЖасОтан«Кеңес орталығы» кеңес беру орталығы

- Дағдарыс орталықтарының одағы
- «Жанұя» отбасының мектебі
- Жас Отау (Сәтпаев қаласы) және т.б.

1995 жылы Елбасы еліміздің күрделі өтпелі кезеңіне қарамастан, отбасы институтын қолдау, балалар мен әйелдердің жағдайын жақсарту үшін Қазақстан Республикасы

Президентінің жанындағы Отбасы, әйелдер және демографиялық саясат бойынша Кеңес құрған болатын. 1998 жылы ол Қазақстан Республикасы Президенті жанындағы Отбасы және әйелдер ісі бойынша Ұлттық комиссияға өзгертіліп, оған кең құқықтар мен құзыреттіліктер берілді.

Ұлттық комиссия балалар, әйелдер мен отбасылардың жағдайын жақсарту бойынша, сонымен қатар отбасы мүдделерін қорғау, әйелдердің еліміздің саяси, әлеуметтік, экономикалық және мәдени өміріне қатысуы үшін қажетті жағдайлар жасау мақсатында тиімді шараларды жасап шығарудың кеңес беруш органы ретінде қалыптасты. Бүгінгі күні отбасы және әйелдер ісімен айналысатын іргелі институционалды механизм ТМД елдерінің біреуінде де жоқ, және де бұл фактор әлемдік қауымдастықтың тарапынан жоғары бағаланған болатын.

Қазақстандағы дағдарыс орталықтары

Әрбір отбасы, оның ішіндегі жас отбасы бірнеше кезеңдерді басынан кешіреді. Олардың әрқайсысы қатынастардағдарысымен жолдамаланады. Жанжалдық жағдайлар түрлі себептердің негізінде пайда болып, екеуінде де эмоционалды-психологиялық күйзеліс тудыруы мүмкін. Отбасындағы жанжалдарды шешу түрлі әдістермен іске асырылады, олар өз кезегінде ымыраға келу арқылы қатынастарды орнына келтірсе, екіншілері керісінше, өзара жек көрушілік пен зорлық-зомбылыққа әкеліп соқтырады. Үйдегі зорлық-зомбылық – көпқырлы әлеуметтік құбылыс, ол өз кезегінде физиологиялық, эмоционалды-психологиялық, сексуалды, экономикалық мәжбүрлеу, тәуелділікте ұстау және басып жаныштау формасында кездесуі мүмкін. Бұл әдетте – басқа адамның үстінен билік жүргізіп, оны сақтап қалу мақсатындағы отбасы мүшесінің әрекет ету жүйесі. Отбасыдағы зорлық-зомбылық оның кез-келген мүшесіне қарсы қолданылуы мүмкін. Өмірдегі жайттар отбасы зорлығына душар жандардың 95 пайызы әйелдер екенін дәлелдеді.

Қазіргі таңда әлемде тарихи тұрғыдан қалыптасқан ер адамдардың әйелдерге үстемшілдік етуі өзгерістерге ұшырауда. Елбасының тікелей қолдауымен мемлекет әйелдер мен ер адамдардың құқығын қорғау, бақылау және орнына келтіру бойынша институттарды қалыптастырып, дамытып жатыр. Егер 1994 жылдың ортасына қарай Қазақстанда небәрі алты әйелдер үкіметтік

емес ұйымдары тіркелген болса, онда 1997 жылы олардың саны 30-ға, ал 2003 жылдың басына шамамен 200 құрады. Бүгінгі таңда әйелдердің ұйымдары бірлестік формасында үш топ күйінде көрсетіледі: - үкіметтік емес, мемлекеттік және халықаралық. Қазақстанда қызмет ететін үкіметтік емес ұйымдар түрлі мақсаттарды көздеп, түрлі аудиториялармен, соның ішінде кеңес беретін және әйелдердің құқығын қорғайтын дағдарысты орталықтармен жұмыс істейді.

Қазақстан Республикасының «Тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алу» заңынан қабылдау сәтінен бастап біршама уақыт өтті, және де соның өзі оның шынайы қоғамдық қатынастарда пайдаланылу тиімділігін талдауға мүмкіндік береді. Алайда, құрбан болған әйелдердің тек 10 пайызы ғана бұл жайтты полицияға хабарлайды. Бұның себебі ретінде шығыс әйелі менталитетінің ерекшеліктері, заңды білмеушілік, құқық сақтау органдарына сенімсіздік білдіруді, сонымен қатар басқа да жеке, әлеуметтік факторларды қарастыруға болады. Зорлық-зомбылықтың шамамен әрбір екінші жағдайында әйелдің денесіне зақым тигізіліп, көп жағдайда ұрған адам жазаланбайды. Егер біз қалыптасқан жағдайды шетелдің мемлекеттерімен, мысалы, Австриямен салыстыратын болсақ, онда бұл елде үйдегі зорлық-зомбылық қылмыстық істердің қатарына кіріп, қатаң жазаға тартылады: үлкен мөлшердегі айыппұлдар ретінде, жұбайы мен балаларына бөлек үй алып беру, немесе құқық бұзушылықпен айналысатын адамды үйден қуып шығу.

Әйел адамның отбасында, жұмысында қиындықтар пайда болған жағдайда қайда жүгінуге болады. Осындай жағдайларда әйел адамды қолдау үшін Қазақстанның көптеген қалаларында арнайы дағдарыс орталықтары қызмет етеді. Мұндай мекемелердің тізімі:

Тұрмыстық зорлық-зомбылыққа душар әйелдер **«Құрбылар» дағдарыс** орталығына мына сенім телефон номерімен хабарласа алады: 7 (727) 298 45 85. Орталықтың мекенжайы: Алматы қ., мкр. 10, 1 үй, кв.1, телефон: +7 (7272) 281296, 984677, e-mail: **podrugi@alnet.kz**. **Жетекшінің аты-жөні:** Гладырь Надежда Степановна

Тіркелу мерзімі: 1998 ж.

Қызмет саласы мен ұйымдастырушылық-құқықтық түрі: әйелдер ұйымы, телефонмен сенім білдіру желісі, әйелдерді психологиялық тұрғыдан қайта қалыпқа келтіру, әлеуметтік көмек.

Тұрмыстық зорлық-зомбылықты басынан кешірген әйелдер мен балаларға құқықтық, әлеуметтік, психологиялық, педагогикалық көмек көрсетуші қоғамдық ұйымдар қызмет етіп келеді.

Қазақстандық заңгерлік форум.

«Ана үйі» қоғамдық қоры. Онда тағдыр тәлкегіне ұшыраған аналар мен олардың балаларына көмектеседі. Ана үйі 2013 жылы ашылды. 2013 жылдың қазан айында тағы да дағдарыс орталықтары ашылды, Қостанай, Петропавл, Алматы, Астанада екінші үй. Мақсаты жас аналардың сәбилерінен бас тартуына жол бермеу. Тірі жетімдер санын азайту. Тәулік бойғы сенім телефоны 8-800-080-77-71. 1422.

Жалпы жоба қолға алынғалы қазақстандық 568 қыз-келіншек және олардың балалары осындай үйлерде пана тапқан. 250-ден астамы өз отбасыларына қайта оралыпты.

2013 жылы 54 жалғыз басты ана психологиялық және әлеуметтік көмек алды. 54 сәби әлемдегі ең жақын адамымен бірге қалуға мүмкіндік алды.

2014 жылы 529 бала балалар үйіне түсуден құтқарылды.

2015 жылы 581 балалы әйелге көмек көрсетілді.

Жоба аясында кімдер көмек ала алады?

Бала күтіп жүрген немесе 18 айға дейінгі балалы кәмелетке толмаған әйелдер (қамқоршысының келісімі негізінде). Ұйын жағдайда қалған және баладан бас тартуға бекінген 34 жасқа дейінгі аяғы ауыр немесе 18 айға дейінгі балалы әйелдер.

Дағдарыс орталығында болу уақыты:

- 12 ай (1 год), баланың жасы 18 айға жеткенше – стандартты болу уақыты. Білім беру орталығының қамқоршылары, кәмелетке толмаған аналар үшін – кәмелет жасқа толғанға дейін (18 жасқа дейін).

Мекендеген кездегі әлеуметтік көмек:

- Психологиялық көмек.
- Медициналық көмек- медициналық мекемелерде ем қабылдау үшін жәрдемдесу, порталға, квотаға және т.б. тіркеуге тұру.
- Білім алуға көмек (міндетті 2 дағды: компьютерлік сауаттылық пен тігін ісі), міндетті түрде сертификат беріледі.
- Жұмысқа орналасуға көмектесу, тәжірибеден өту.
- Құжаттарды қалпына келтіруге көмектесу.
- Жәрдемақы рәсімдеуге көмек.

Астана қаласы әкімдігі жанындағы тұрмыстық зорлық-зомбылық бойынша дағдарыс

орталықтары. Астана қаласы, Бұланты1.

«Көмек» дағдарыс орталығы. Абай 92. Дәрігер, психологтың қызметтері, тегін оқыту курстары жүргізіледі.

«Қазақстанның дағдарыс орталықтарының одағы». Ұйымдастырушылық-құқықтық формасы - Заңды тұлғалардың бірлестігі. Ол өзінің қызметін 2000 жылдың 15 қарашасынан бастап жүргізіп келеді.

Миссиясы: Аналар мен балалардың зорлық-зомбылықтан қорғалуы бойынша қозғалыс ашуға және қоғамда зорлықсыз қатынастарға негізделген мәдениетті қалыптастыруға үлесін қосу.

Қызметтің мақсаты:

- Зорлық мәселесіне қатысты халықтың көзқарасын өзгерту;
- Зорлық-зомбылықтан қорғау тетігін қалыптастыру бойынша заң шығарушы билікпен өзара байланыс орнату;
- Кеңес мүшелерінің мүдделерін билік органдарында білдіру;
- Ұйымдар желісін кеңейту;
- Бір ақпараттық орынды құру;
- Кеңес беру қызметін көрсету;
- Жергілікті құрылымдармен байланыс пен әріптестік қатынастарды орнату;

Міндеттері:

- Зорлық-зомбылық туралы ескерту
- Халық санасындағы зорлық-зомбылық түсінігін ақпараттық және оқытушылық әдісті қолдана отырып популяциямен, муниципалды құрылымдармен жұмыс жүргізу арқылы өзгерту.
- Қорғау тетігін қалыптастыру бойынша заң шығарушы органмен өзара байланыс орнату.
- Зорлық-зомбылық мәселесі бойынша білім беру бағдарламаларын жасап шығару және енгізу.
- Зорлық-зомбылықтың алдын-алу тақырыбы бойынша кітаптап, оқу құралдары мен буклеттерді басып шығару.
- Ақпараттық кампанияларды ұйымдастыру және өткізу, БАҚ-мен жұмыс істеу.

2. Зорлық-зомбылықтан жапа шеккен жандардың құқықтары мен мүдделерін қорғау. Жапа шеккендердің қорғалу тетігін келесі әдістермен іске асыру:

- Парламенттегі заңдарды лоббилау.
- Зорлық-зомбылық мәселесі бойынша әйел адамдардың құқықтарына мониторинг жүргізу.
- Зорлық-зомбылық тақырыбы бойынша

зерттеу жұмысын жүргізу.

- Жергілікті құрылымдармен байланыс пен әріптестік қатынастарды орнату.

3. Зорлық-зомбылықтан жапа шеккендерге көмек көрсету. ҚР ДО желісін дамыту арқылы зорлық-зомбылықтан жапа шеккендерге квалификациялық көмек көрсету.

- Бір ақпараттық орнын қалыптастыру және ҚР дағдарыс орталықтарының қызметкерлерін оқыту.
- Кеңес мүшелерінің мүдделерін билік органдарында білдіру;
- Кеңес беру қызметін көрсету.
- «ҚДОК» ЗТБ-нің құрылтайшылары:
- «Құрбылар» Дағдарыс орталығының қоғамдық қоры, Алматы қаласы, директор Гладырь Н.
- «Сенім» Дағдарыс орталығының қоғамдық қоры, Ақтау қаласы, директор Алферова Я.
- Әйелдерді қолдау орталығының қоғамдық ұйымы «Незабудка», Риддер қаласы, жетекшісі Платонова А.
- «Әйелдерді қолдау орталығы» қоғамдық бірлестігі, Петропавл қаласы, жетекшісі Орлова А.
- «Талдықорғандық аймақтық әйелдерді қолдау орталығы» қоғамдық бірлестігі, Талдықорған қаласы, жетекшісі Байсакова З. ҰЕҰ іс жүзіндегі/пошталық мекен-жайы: Қазақстан Индекс 050040 Алматы қ., 9 үй, 2 пәтер.

«Мысалға, бүгінгі күні «Подруги» дағдарыстық орталығында 14118 психологиялық және 9295 заңгерлік кеңес берілді. Бұл бірлестік сонымен қатар тұрмыстық зорлық-зомбылықтан жапа шеккен 233 әйелдің мүдделерін сот үрдістерінде қорғап, олардың 229-і сотпен қанағаттандырылды. Орталықтың баспанасында 323 әйел мен 429 бала оңалтудан өтті».

Қазақстанда әйелдерге арналған 28 дағдарыс орталықтары мен ерлерге арналған 4 дағдарыс орталықтары қызмет етіп келеді. 2009 жылы ҚР «Тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын алу» заңы іске қосылғаннан кейін, ал «2006-2016 жылдарға бағдарланған Қазақстандағы гендерлік теңдіктің стратегиялары» бойынша аталмыш дағдарыс орталықтардан бөлек тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын-алу және ескерту бойынша әйелдер үшін түрлі бағдарламалар іске қосылған.

Мұндай ұйымдардың бірі БҰҰ қарамағындағы әйелдер ісімен айналысатын ұйым болып табылады. бұл ұйым гендерлік теңдік сұрақтарымен және әйелдердің құқықтары

Ұйымның құрамына 18 ҮЕҰ кіреді:	
1.	«Құрбылар» Дағдарыс орталығының қоғамдық қоры, Алматы қаласы
2.	«Надежда» Дағдарысты орталығының қоғамдық қоры, Ақтау қаласы
3.	Әйелдерді қолдау орталығының қоғамдық ұйымы «Незабудка», Риддер қаласы
4.	«Әйелдерді қолдау орталығы» қоғамдық бірлестігі, Петропавл қаласы
5.	«Талдықорғандық аймақтық әйелдерді қолдау орталығы» қоғамдық бірлестігі, Талдықорған қаласы
6.	«Үміт» дағдарыстың орталығы, Ақтөбе қ.
7.	Жалғыз басты аналардың қоғамдық бірлескен қауымдастығы, Текелі қ.
8.	«Болашақ» қоғамдық бірлестігі, Тараз қ.;
9.	«Диалог» әйелдер бастамаларын қолдау орталығы, Жезқазған қ.;
10.	Оңтүстік Қазақстан облысының іскер әйелдерінің қауымдастығы, Шымкент қ.; Әйелдер ресурстық орталығы
11.	«Жан» дағдарыстық орталығы, Қызылорда қ.
12.	«ГИАЦ» дағдарыстық орталығы, Қарағанды қ.
13.	«Сенім» дағдарыс орталығы, Орал қ.
14.	«ЖАРИА» қоғамдық бірлестігі, Астана қ.
15.	«Сана - сезім» қоғамдық бірлестігі, Шымкент қ.
16.	«Витаполь» қоғамдық бірлестігі, Тайынша қ. Солтүстік Қазақстан облысы
17.	«Феникс» қоғамдық ұйымы, Өскемен қ.
18.	Алматыдағы «Забота» дағдарыстық орталығы

мен мүмкіндіктерін кеңейтумен айналысады. Қоғамдағы әйелдерге қатысты зорлық-зомбылықтың алдын-алу үшін ҚР-ның Ішкі істер департаменттерінде 1999 жылдан бастап әйелдерді зорлық-зомбылықтан қорғау бойынша бөлімшелер құрылған. Олардың негізгі міндеттері әйелдердің конституциялық құқықтарын, еркіндіктері мен заңды мүдделерін қамтамасыз ету болып табылады. Қазақстанда әйелдерге арналған қолдау орталықтары қызмет істейтіні туралы ақпаратты тарату бойынша түрлі акциялар жүргізіледі.

Әлемдегі әрбір үшінші әйел әдетте өзінің жұбайы тарапынан физиологиялық немесе сексуалды зорлық-зомбылықтан жапа шегеді.

Жылдың басынан бастап көмек сұрап келгендердің саны 857, оның ішінде әйелдердің саны – 857, өткен жылы шағымдардың саны 1154 жетті, ондағы әйелдердің саны 1008. Телефон соғудың негізгі себептері психологиялық зорлық, екінші орынға физиологиялық, үшінші орынға экономикалық, кейінгі орынға сексуалды зорлық-зомбылық орналасқан. Былтырғы жылмен салыстырғанда биыл балаларға қатысты орын алған зорлық

зомбылық 4 пайызды құрады.

Зорлық-зомбылықтан жапа шеккендердің жастық санаты: 16 жастан жоғары және 16 толмаған азаматтардың 1 пайызы.

Түрлі әлеуметтік санаттағы және ұлттық белгілері әртүрлі азаматтардың зорлық-зомбылықтан жапа шегетіндерін атап өту керек. Көмекке жүгінгендердің ішінде жоғары білімі мен тұрақты жұмысы, сонымен қатар орташа арнайы білімі барлар, зейнеткерлер де кездеседі.

Тәжірибенің көрсетуінше, болған жайт туралы айтуға батылдық танытқан әйелдер де болады, бірақ олар көп емес. Оның себебі мәселенің көпқырлы және салдары болу тиістігіне негізделеді. Өзінің құрбысына күйеуі қол жұмсайтыны туралы айтқысы келетін әйел адам бірде ұялса, бірде қорықса, бірде басқалар біліп қояды деп қорқады.

Тағы да бір фактор: әйел адам неге бұл адаммен өмір сүріп жатыр деп сұрайтын қоғам. Қоғам зорлық-зомбылықты атқарушы адамнан сұрамайды. Қоғамның мұндай ұстанымының негізінде әйел адам әлі ұзақ уақыт бойы үндемей келеді.

Біздің қоғамның осы мәселеге қатысты пікірін

өзгерту үшін бәріміз жұмылуымыз керек. Мемлекет үйдегі жайтты қоғамға жариялаудан қорқатын әйелдерге көмек көрсететін ұйымдар мен құқық қорғау органдарына жүгінуге ынталандыратын «Тұрмыстық зорлық-зомбылық» заңы сияқты тетікті ұсынып отыр. Бұл шеңберді бұзу үшін әйелдер бұл заңда қорғалу тетігі бар екенін білу керек. Сол себептен біздің міндеттеріміздің бірі – әйелдердің осындай заңның бар екенін біліп, естен шығармауы болып табылады.

Әйелдерге психологиялық және заңгерлік көмек көрсету бойынша үлкен қызмет атқарылып келеді.

Ең қарапайым, кең таралған және қатыгез қылмыстар қарапайым отбасыларда орын алып жатады. Қазақстан халқының сауалнамаға берген жауаптары бойынша тұрмыстық зорлық-зомбылықтың құрбаны әдетте өзінің мүшкіл жағдайына мойынсұнған және қылмысты жазасыз қалдыратын әйелдер болып табылатыны анықталды. Бір жыл ішінде алматылық «Құрбылар» дағдарыс орталығына екі мың әйел жүгінген, кеңседе сенім телефонына дамыл жоқ. Бұл жағдайда орталық қызметкерлерінің еститін бірінші сөздері: «Көмектесіңіздер, ол мені соққыға жығып жатыр».

«Құрбылар»дағдарыстық орталығы жақын адамдардың бастауымен 1998 жылы құрылды.

Бірітіндеп бұл орталыққа басқа да әйелдер келе бастады, бұл жылдардың ішінде үлкен тәжірибе жинақталды. Біреулерге қиын отбасылық жағдайдан шығуға көмектесіп, қалыпты өмірлерін орнына келтіріп берді.

«Тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын-алу» заңы шықпай тұрып, әйелдерді тек психологиялық тұрғыдан қолдау мүмкін болды, бірақ, 2010 жылдың 1 қаңтарынан бастап заңды қабылдағаннан кейін әйелдердің құқығын заң тұрғысынан қорғау мүмкін бола бастады. Қыздар соттық медициналық сарапшыға денесіндегі зақымдарын көрсетіп, тіркеу керек. Егер бір жыл ішінде соққылар үш реттен артық қайталанса, онда олар арыз жазып, соққы үшін емес, ал зорлық-зомбылық үшін қылмыстық жауапкершілікке тарта алады. Бұл бостандықтан айырылудың ең жоғары мерзімі 7 жылды құрайтын 107 ҚК бабы.

Дағдарыс орталығында әрбір қызметкер жапа шеккендермен диалог жүргізе алады. Әдетте, телефонмен бірінші рет хабараласып тұрған әйелдер өздерінің жағдайларын айтып, бөліскісі келіп тұрады. Өзінің атын атау немесе атамау өзінің еркінде. Сөйлесу барысында қызметкер оған қандай көмек керек екенін

анықтайды. Әңгімеден кейін жаппа шеккен әйел кеңес алуға келуге келісімін берсе, оған арнайы қауіпсіздік жоспары жасалады.

Орталық қызметкерлерінің сөзі бойынша: «Осы жылдары көргеніміз көп болды. Біздің баспанамызда күйеуі соққыға жығып қана қоймай, сонымен қатар ортақ үйлерін өртеп жіберген әйел адам тұрды. Басында ол барлық еркектерден қорқатын. Кейде қызметкерлерге де қауіп қатерге де тап болады. Бір күні біздің кеңсемізге әйелін іздеп келген еркек келіп, өзінің жұбайын қайтарып беруді сұрады. Сәл қорықтық, бірақ ең бастысы оның ашуын тудырмау керек болды. Баспанаға ол басын да сұға алмады».

Осы жылдары бұл орталыққа мыңдаған әйелдер келді: «Күніне сенім телефоны бойынша 3-12 әйел хабарласады. Әдетте мейрамдардан кейін. Мысалы, бір әйелді үнемі күйеуі ұратын, бірақ оны әйелін пышақтағаннан кейін түрмеге отырғызды. Бұның бәрі балаларының көз алдында болды. Әйел өзінің 10 жастағы қызының өмір сүргісі келмейтінін жазған қолхатын тапқанын айтып берді. Біз оның балаларын санаторийге жатқызуға көмектесіп, олармен қазір психологтар жұмыс істеп жатыр».

12 жастағы Тимур әкесі қол жұмсаған соң өзінің анасы және қарындасымен дағдарысты орталықтың баспанасында тұрып жатыр. Өзінің суретінде ол өзінің болашақ отбасын салып: «Мен жақсы әке боламын, және де менің толыққанды отбасым болады. Мен анам мен өз отбасыма күтіммен қараймын» деп айтқан болатын.

14 жастағы Аня өгей әкесінің жыныстық алымсақтығынан анасымен бірге баспананы паналады. Өзінің суретінде ол кішкентай кезінде жиі барып тұратын әжесінің үйін салды.

Бүгінгі күні орталықтың өз баспанасы бар, оның мекен жайын қызметкерлер құпияда сақтап отыр. Баспанадағы бір әйелдің жағдайы: «Екінші бала туылғаннан кейін ол ашушаң бола бастап, кез келген себеп бойынша мені балағаттап, басып жаныштап, қол жұмсай бастады. ол мені ұрғаннан ләззат алды, мен оған жалбарынған сайын ол мені қаттырақ ұра бастайтын. Көбінесе басымнан және бетімнен ұратын. Баратын жерім болмады, полицияға баруға қорықтым, әйтпесе өлтірем деді. Қазір мен осындамын, ата-анама оралуға ұяламын, ал күйеуіме оралуға қорқамын. Балаларым күйемнің әпкесінде, оларды қатты сағынып жатырмын. Орталық қызметкерлеріне алғысым шексіз, оларсыз күнім жоқ еді».

Бұның бәрі жеңіл шапалақтардан басталады,

кейін нағыз соққыларға айналады. Әйел адам өзін дер кезінде қорғамаса, тұрмыстық зорлық-зомбылықтың салдары қайғылы болуы мүмкін.

Басынан кешірген езгіден кейін өзінен күш тауып, өз-өзіне деген қатынасын өзгертіп, отбасын сақтап қала алған әйелден алған интервью:

«Мен екі баламмен екінші рет тұрмысқа шықтым, күйеуім мені қатты жақсы көретін, бірақ, үш жылдан кейін туысқандарынан ықпалынан ол лезде өзгеріп кетті. Басында шапалақпен ұратын, кейін қол жұмсап, кешірім сұрайтын. Мен оны әдетте кешіретінмін. Бірақ қол жұмсауы тоқтамады. Мен екіқабат болғанымда күйеуімнің ата-анасы мені қабылдауға келісіп, солармен тұратынымды айтты. Мен күйеуімді жақсы көргендіктен келістім. Екі қабат болғанымға қарамастан жер үйдегі барлық жұмысты жасап, ауруханаға бірнеше рет түсік қауімімен түскен болатынымын. Оның әке шешесімен қарым-қатынасым жақсармай, оның жүйкесі қозып жүретін. Бір ретте ол мені қалада жалғыз қалдырып кетіп, мен түнгі сағат онда «Орбита» ауданынан «Атакентке» дейін жаяу барып, құрбымның үйінде қонуға мәжбүр болдым. Таңертең ол маған дағдарыс орталығына баруыма кеңес берді. Бір сағаттан кейін мен орталық психологтарымен сөйлесіп отырдым. Мені тыңдап болған соң олар орталықтың баспанасына көшіп келуге ұсынды. Бірақ, мен қорықтым. Мен көз алдыма суық және лас үлкен бөлмені елестеттім. Бірақ, бәрі керісінше болып шықты. Сол жерде мен босанғанша тұрдым. Ұлым туылған соң мен орталыққа бірнеше рет келуге мәжбүр болдым. Орталық әрдайым мен мәселеме түсіністікпен қарайтын. Мен бала күтімі бойынша демалыста отырған кезімде құр бекер отырмадым, курьер болып жұмыс істеп, еден жуатынымын. Бірітіндеп күйеуіммен қарым қатынасымыз түзелді. Ол менің өз-өзімді сыйлап, бағалап, әрбір жанжалда өзімді қорғай алуымның арқасында іске асты. Қазір күйеуім екеуімізде төрт бала шағамыз бар. Өткен өмірімде болған қиындықтар енді жоқ. Мен бәріне шыдап, күйеуімді жақсы көргендіктен отбасымды сақтап қалдым».

«Құрбылар» дағдарыстық орталығында оңалтудан өтіп жатқан әйелдердің мысалдары:

«Мен осыдан екі жыл бұрын тұрмыстық зорлық-зомбылыққа бейтараптылықпен қарайтынмын. Мен әйелді сүйіктісі ұрса, өзі кінәлі деп ойлайтынмын. Бірақ бір күні қонақтан келе жатқанда күйеуім мені машинадан алып шығып, басымды асфальтқа ұрды. Оның соққыларынан емес,

сатқындығына ішім ашыды. Мен не бәрі 47 килограммын, ал ол мені осындай соққыға жықты. Бірақ, мен әке-шешімнің уайымдары мен дәрігерлердің ескертулеріне қарамастан, сезім үшін кешірдім. Бағалады деп ойлайсың ба? Жоқ, бір жарым жылдан кейін басқа әйелге кетіп қалды. Мүмкін, оны да ұратын шығар, маған ешнәрсе түсіндірмеді».

Олардың қатыгездігіне балалар, отбасының толыққандылығы, адамдардың сөгуінен қорқып шыдап керек емес. Балалардың рухани саулығы туралы ойлаңыз, әйтпесе, сіз дәл сондай қатыгез адамдарды тәрбиелеп шығасыз. Өйткені, балалар өз ата-аналарының әрекеттерін қайталайды».

«..Мен оған басымнан ұрмашы деп жалбарындым, ол тоқтай алмады.....

«...мені қолы тиген жерімнен ұра берді: ішімнен, кеудемнен, арқамнан ұрып, әрдайым «Мен саған басынуды көрсетем, енді менің айтқаныммен жүресің» деп айтатын. Әр соққы сайын ол жабайылана түсті. Мен еденге құладым, оған қарсы тұрар күшім болмады».

«...Баспанаға Наталья келген кезде біз оны қатты аядық. Оның бетіндегі зақымдары көп болды. Қолдарын ол жабық күртесінің астынан көрсетпеді. Оның басынан бастап аяғына дейінгі зақымдарын көрген әйелдер қатты қаймығатын. Қолдарында темекі басқаннан қалған іздер де көрініп тұратын».

«... мен музыканың қатты дыбысын естіп, ваннадан шыға сала, құлағымнан соққы алдым. Одан менің құлағымның жарғағы жарылды. Ол мені үйден қуып, айғалап, киіміңді жина деп ашуланды. Мен заттарымды жинай бастағанымда ол одан сайын ашуланды. Мені ұра бастап, қолына түскен заттарды лақтырып, кейін маған аквариумді төңкере салды. Оның анасы келіп, мені аман алып қалды. Бірақ, ол күтпеген жерден мені жақсы көретінін айтып, тірі күйімде ешқайда жібермейтінін айтып, кейін мені қылқындыра бастады..».

«...Ол менің 2 қабырғамды сындырып, аузымды жыртып, тістерімді бұзды. Аяғымды қолшатырмен тесіп, бүйрегімді ұрып тастады. Теуіп, аяққа жығып, таңға дейін қылқындыратын».

«Күйеуім үйде екі күн бойы болмады, достарымен қыдырып жүрді. Келіп алып, айғайлап, жиһазды сындырып, серванттағы ыдыстарды сындырып, бандит сияқты жүрді. Айғайлай бастап, қол жұмсады. Бар күшімен мені қабырғаға бір ұрды. Мен басыммен ұрылып, көзімнің алды қарауытып, басым айналды..».

Олардың қатыгездігіне балалар, отбасының

толыққандылығы, адамдардың сөгуінен қорқып шыдап керек емес. Балалардың рухани саулығы туралы ойлаңыз, әйтпесе, сіз дәл сондай қатыгез адамдарды тәрбиелеп шығасыз. Өйткені, балалар өз ата-аналарының әрекеттерін қайталайды».

Тұрмыстық зорлық-зомбылық елімізде әлі де өзекті болып келеді. Егер сіз зорлық-зомбылыққа тап болсаңыз, ең бастысы – өзіңіздің соған лайықтымын деп ойламау керек. Жәбір көрген оқырман әйелдердің хаттарында олардың өз күйеулерін ақтап, қол соққаннан кейін көп жағдайда кешіргендерін айтады. Өз қайғыңызбен оқшауланып керек емес, керісінше, туысқандар, достар мен дағдарыс орталықтарының көмегіне жүгіну керек. Бұл қоғамның сырқатына назар аударылып, осындай жағдайлардан өздерін көрген әйелдер құрмет пен махаббатқа лайықты екендерін түсінеді деп үміттенеміз.

Біздің қыздарымыз шығыс әйелдердің менталитетін ұстанады және де олар өте сабырлы. Көбісі күйеулерімен балалары үшін өмір сүреді. Бүгінгі қоғамның әйелдері өздерінің экономикалық тәуелділік жағдайындағыдай қалыпта – қоғамның санасы қоршаған шынайылықтағы өзгерістерді ұғынып үлгермей жатыр. Бүгінгі таңда әйел қоғамның толық құқылы мүшесі. Кейбір кезде әйелдердің өздері бұған дайын емес екендері, және өткен шақтың бұл мұрасы тұрмыстық зорлық-зомбылықтан көрініс табатын сияқты. Бірақ, бұл мәселенің бір қыры, одан бөлек қаншама шешілмеген жайттар бар».

1998 жылдан бастап Алматы қаласының дағдарыс орталықтарынан 20 мың 500 әйел көмек алған болатын.

Қазақстанда жыл сайын тұрмыстық зорлық-зомбылықтан 570-590 әйел мен қыздар көз жұмып жатыр.

Еліміздің конституциясында заңның алдында бәрі тең екені көрсетілген. Әйел де, еркек те өз құқықтарын қорғауда тең құқылы болып келеді. Ал адамның абыройына ешкім қол сұқпауы тиіс, ешбір адам зорлыққа, қатыгездік әрекеттерге, соққыларға душар болмауы тиіс. Бұл конституциялық ереже отбасыдағы адамның қастандықтан қорғалу жағдайларына таралады. Яғни, отбасы мен неке Конституциямен және заңдармен қорғалады. Сондықтан, отбасында ешқандай да зорлық-зомбылық әрекеттер, әсіресе ер адамның әйелді соққыға жығуына жол берілмейді. Қазақстан тәуелсіздік жылдары ішінде тұрмыстық зорлық-зомбылықтың алдын

алу мен әйелдер мүдделерін қорғау саласында үлкен нәтижелерге қол жеткізді. Ішкі істер органдарының құрылымында әйелдерді зорлық зомбылықтан қорғау бойынша бөлімшелер ашылды.

Жыл сайын ІІО-на тұрмыстық зорлық зомбылықтан жапа шеккен 30 мыңнан астам әйел шағымданады, барлық шағымдар бойынша тиісті шаралар қолданылады. Әйелдерге қатысты тұрмыстық зорлық зомбылық бүгінгі таңдағы ең өзекті мәселелердің бірі. Зорлық зомбылық түрлі формаларды иеленіп, түрлі шешім жолдарын талап етеді. Әйелдерге қарсы зорлық зомбылық адамға қарсы зорлық-зомбылықтың бір бөлігі болып табылады, ал оның салдары бүкіл қоғамға ықпалын тигізеді. Қоғамның ұяшығы болып табылатын отбасы қызметінде еркек пен әйел, ата-аналар мен балалар қатынастарының мәселесі болмай қоймайды. Тұрмыстық зорлық зомбылық мәселесінде барлық нәрсе тәрбие, адамның белгілі бір жағдайларда дұрыс әрекет ету қабілеттері, сыртқы көріністерге байланысты болып келеді. Факторлардың кешені қатыгездік, ашушаңдық сияқты надан қасиеттерді тудырып, отбасылық тұрмысқа әсер етеді. Қоғамның бұл мәселесін зерттеп, шешіп, оған жол бермеу керек. Соған тиісті көңіл бөлмеудің нәтижесінде біз зорлық зомбылықты қалыпты жағдай деп санайтын ұрпақты тәрбиелеп шығарамыз.

Тұрмыстық зорлық зомбылықтың негізгі себептері отбасылық қатынастардың төмен мәдениеті, әлеуметтік жайсыздықты тудыратын мәселеле, жәбірленген жанның материалды және психологиялық тәуелділігі, сонымен қатар ішімдікті және есірткіні пайдалану, оларға тәуелді болу.

Әрбір психолог әйелге мен балаларға қол жұмсаған еркектің моральды тұрғыдан әлсіз болып табылатынын растайды. Өзінің ішкі күйзелістері мен мәселелерін шеше алмаған еркек әлсіз адам, яғни әйелдің көмегімен шешкісі келеді. Өзінің үстемдігін сезінген сайын, ол өзінің шын мәнісінде мықты және оны ұруға құқысы бар деп есептей бастайды. Қатыгез еркек басқаны өзіне бағындырғысы келеді, ал мәжбүрлеу мен жәбірлеу тұрмыстық зорлық зомбылықтың құрамдас бөлігі болып табылады.

Бүгінде гендерлік саясат мен менталитет туралы көп айтылып жүр. Егер тарихқа үңілетін болсақ, онда гендерлік мәселенің отбасыдағы тәрбиемен байланысты екенін көреміз. Қазақ халқындағы әйел-ананың рөлі – ерекше

мәселе. Жұмақтың кілті ананың табанының астында деп бекер айтылмаған. Бірақ, бұл барлық жайттың мәнісін түсіндіріп бере алады ма. Мәселен, тұрмысқа шықпаған қыз өз үйінде төрде отыруы тиіс, өйткені, ол қонақ, тұрмысқа шыққан соң өз отбасына кетеді. Қызды не әкесі не ағалары ұра алмайтын. Балалық шағында таяқ жеген қыз күйеуінен де таяқ жейді деген ырым болатын. Бүгінгі таңда біз отбасы мен отбасыдағы әйелдің рөлін күшейтуде дәстүрлерді жаңғыртуымыз керек.

Зорлық зомбылықтан жапа шеккен әйел адам қандай әрекеттерге бару керек. Қиын өмірлік жағдайда қалған әйелге қандай қолдау көрсетілуі тиіс.

Әйелдер ішкі істер органдарына шағымдануы керек. 1999 жылы ішкі істер органдарында әйелді тұрмыстық зорлық зомбылықтан қорғайтын бөлімшелер ашылды. Қазақстан мұндай қызметті көрсететін ТМД-ғы жалғыз мемлекет болып табылады. Бүгінгі таңда бұл қызметте 133 адам жұмыс істейді. Қызметтің негізгі міндеттері әйелдің конституциялық құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауды қамтамасыз ету, ішкі істер органдарының тұрмыстық зорлық зомбылық мәселелерімен айналысатын бөлімшелерінің қызметін үйлестіру, әйелдерге қарсы тұрмыстық зорлық зомбылықтың түрлері формалары мен әдістеріне сараптамалық зерттеулер жүргізу болып табылады. Тұрмыстық зорлық зомбылықтан жапа шеккен әйелдерге көмек көрсету үшін бөлімшенің қызметкерлері дағдарыстық орталықтарымен байланыс орнатты. Қазіргі таңда елімізде 28 дағдарыстық орталық қызмет етіп келеді. Олардың 16-сы әйелдер мен оның балаларына баспана беру мүмкіндігіне иеленеді. Барлық орталықтарда психологтар, заңгерлер, әлеуметтік жұмыскерлер қызмет етеді. Олардың жалпы саны – 167. Оған қоса ІІО қызметкерлері бұл орталықтарға 3,5 мың әйелді жіберді.

Мәселені дер кезінде шешпеу неге әкеліп соқтыруы мүмкін? Әдетте әйел адам мәселені уақытында шешпей, барлық зорлыққа шыдап, мойынсұнса, ол қайғылы оқиғаларға әкеліп соқтыруы мүмкін: психикалық қалыптың өзгеруі, ауыр сырқатқа душар болу, рухани күйзелістер, өлім. Тұрмыстық зорлық зомбылық салдарының бірі балалар психикасының бұзылуы, ал ол өз кезегінде мұндай әрекеттің ұрпақпен таралып, адамзаттың бұл шеңберден шыға алмауымен қауіпті. Тұрмыстық зорлық зомбылық отбасылық қатынастардың бұзылуымен ғана емес, сонымен қатар отбасының салттары мен

ізгіліктік қасиеттерден арылумен байланысты. Тұрмыстық зорлық зомбылықтың нәтижесінде отбасының әлсіз мүшелері балағаттау, басып жаныштау мен соққылардың құрбанына айналады [18].

Тұрмыстық зорлық зомбылық мәселесі тек Қазақстанда ғана емес, сонымен қатар күллі әлемде де өзекті болып келеді. Әйелдерге қарсы қылмыс пен тұрмыстық зорлық зомбылықтың шегі болмайтыны, және де ол қандай да бір әлеуметтік топтармен, білім берумен немесе елдің экономикалық дамуымен байланысты емес екендігі айдан анық. Әлемдік тәжірибеде тұрмыстық зорлық зомбылықты еңсерудің мәселесіне қатысты екі негізгі әдіс қалыптасқан: жанжалды реттестіру мен отбасыны сақтап қалуға бағытталған ресторативті әдіс, ол өз кезегінде жүргізілетін әріптестік соттар, медициналық және психологиялық көмектің міндетті мәжбүрлеу бағдарламалардан тұрады. Екіншісі – жазалау, ол өз кезегінде жанжалға түскен тараптардың қатынастарын бұзуға бағытталған. Жазалау әдісі заң шығарушы базасы мықты елдерде басым және жасалған тұрмыстық зорлық зомбылық жауапкершіліктің түрлі шарасын қарастырады.

Жыл сайын отбасында құқық бұзуға қатысты 30 мың адам, 2 мың адам соққылары және 6 мың адам денсаулыққа қасақана зардап келтіруі үшін әкімшілік жауапкершілікке тартылады. Жапа шеккен және оның отбасы мүшелерін қорғаудың түрлі қосымша шаралары бекітіледі. Жекелеген жағдайда тұрмыстық зорлық зомбылыққа барған адамның өз-өзін басқа баспанамен қамтамасыз ете алу жағдайында жапа шеккен адаммен тұруына тыйым салынады. Біздің ойымызша, тұрмыстық зорлық зомбылықтың алдын алу бойынша қолданып жатқан шараларымыз отбасыны сақтап қалуға әсерін тигізбей қоймайды.

Заңды көзқарас тарапынан біз мұндай заңның бар екеніне мақтан тұтамыз, бірақ, тұрмыстық зорлық зомбылықтан жапа шеккен әйелдерге қатысты әлеуметтік көмекке қатысты көптеген стандарттар әлі де жеткілікті даярланбаған, соның есебінен әйел адам бірқатар мәселелерге тап болуы мүмкін. Мысалға, қауіпсіз баспананың берілмеуі, заңды көмектің көрсетілмеуі, құқықтық қолдау мен әлеуметтік қызмет түрлерінің көрсетілмеуі.

Аталған дағдарыс орталықтарында әйелдерге психологиялық, медициналық, әлеуметтік көмектер көрсетіледі. Сондай-ақ тегін оқыту курстары ұйымдастырылған.

ЖАС ОТБАСЫЛАРДЫ ӘЛЕУМЕТТІК ҚОЛДАУ САЛАСЫНА МЕМЛЕКЕТТІК ЖОСПАРЛАУ ЖҮЙЕЛЕРІН ЕНГІЗУ БОЙЫНША ҰСЫНЫСТАР

ЖАС ОТБАСЫЛАРДЫҢ КӨБІСІ ӨЗДЕРІНІҢ ОТБАСЫЛЫҚ ЦИКЛДАРЫНДА КЕЛЕСІ МІНДЕТТЕРДІ ТҮСІНІП, ОЛАРДЫҢ ОҢТАЙЛЫ ШЕШІМІН ТАБУЫ ТИІС:

- Баланы күту және туумен байланысты күйзелістік жағдайларды еңсеру;
- Отбасылық тәрбиелеудің негізгі дағдыларын үйрену, отбасы қызметтерінің түрлі аспектілері бойынша ақпараттарды иелену;
- Экономикалық әл-ауқаттылық пен тұрақтылыққа қол жеткізу;
- Ішкі отбасылық қатынастарда да, сонымен қатар басқа отбасылар және тұтас қоғаммен белсенділік пен субъектілік дағдыны қалыптастыру.

Сәйкесінше, жас отбасыны әлеуметтік-педагогикалық тұрғыдан қолдаудың мазмұны мен бағыттары жасалуы тиіс:

Жас отбасы үшін барлық маңызды сұрақтар бойынша ақпарат беру

Некедегі серігін бағалау және некеге тұру шешімін қабылдауда жас адамдарға көмек беру

Саналы ата-аналыққа ынталандыру (отбасыны жоспарлауға, бала күтумен байланысты мәселелерді еңсеруде көмектесу)

Жанжалды отбасыларға кеңес беру

Отбасылық тәрбиелеу сұрақтары бойынша кеңес беру

11 сурет - Жас отбасыны әлеуметтік-педагогикалық тұрғыдан қолдаудың мазмұны мен бағыттары

Отбасы дамуының әрбір кезеңі қатынастардың ерекше құрылымымен, өмір сүру салтымен сипатталады. Әрбір кезең өзінің міндеттері және тиісті мәселелеріне иеленеді. Әдетте қиындықтар

бір кезеңнен екіншісіне өту барысында, яғни жұбайлардың белгілі бір себептер бойынша дер кезінде өзгеріп, өз әрекеттерін реттестіре алмайтын жағдайда пайда болады. сол себептен

отбасы мүшелеріне отбасының жаңа даму кезеңіне дұрыс бейімделе алуына көмектесу керек.

Бұл кезеңде жұбайлар шыдамдылық танытып, бір біріне түсініспеушілікпен қарап, барлық деңгейлерде бейімделе алуы керек:

- тұрмыстық деңгейде (жұбайының дұрыс тамақтануы, демалыс пен қыдыруларға мұқтаж болғанда);
- психологиялық,
- құндылықтық (отбасыдағы мазмұндық басымдықтар өзгереді);
- рөлдік (болашақ ата-ана рөлін қабылдау).

Отбасыны жоспарлау және бала күту кезеңіне келесі мәселелер тиесілі:

- жүктілік кезеңіндегі мүмкін психологиялық мәселелердің мәні мен сипаты туралы ақпараттың жоқтығы;
- жұбайлар арасындағы қатынастарда шектік жағдайларды шешудегі дағдылардың жоқтығы;
- өзін өзі ұстау, серігіне психологиялық көмек көрсету, өзінің эмоционалдық қалпын дұрыстау дағдыларының болмауы және т.б.

Баланы тәрбиелеу. Бұл отбасылық циклдың ең ұзақ кезеңі. Жас отбасының өмірінде бұл кезең баланың туылуы мен оның мектепке бару уақыты аралығына созылады.

Күнделікті өмірдің мысалдары мен көптеген зерттеулер отбасылық ауа-райының, ата-ана қарым қатынастарының баланың тұлғасын қалыптастыратынын көрсетеді. Бала, әсіресе жалғыз болса, ересек адамдардың күрделі жүйесіне түсіп, әр ата-ананың әрекетінен үлгі

алады.

Жанжалды отбасылар шешуі тиіс негізгі міндеттерді келесідегідей көрсетуге болады.

1. Дағдарыстық жағдайды еңсеру. Жұбайлар отбасылық өмірдегі мәселелер мен дағдарыстардың жұбайлық қатынастардың негізінде жатқан белгілі бір заңдылықтарға иеленетінін түсініп, өзінің серігіне кінә тақпауы тиіс.

Бұл заңдылықтарды біліп, ескеріп, соның негізінде өз әрекеттерін түзету керек. Ушыққан жағдайда ең алдымен шыдамдылық танытып, асығып қабылдаған шешімдерден аулақ болу керек.

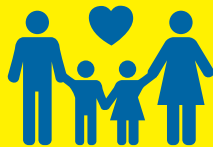
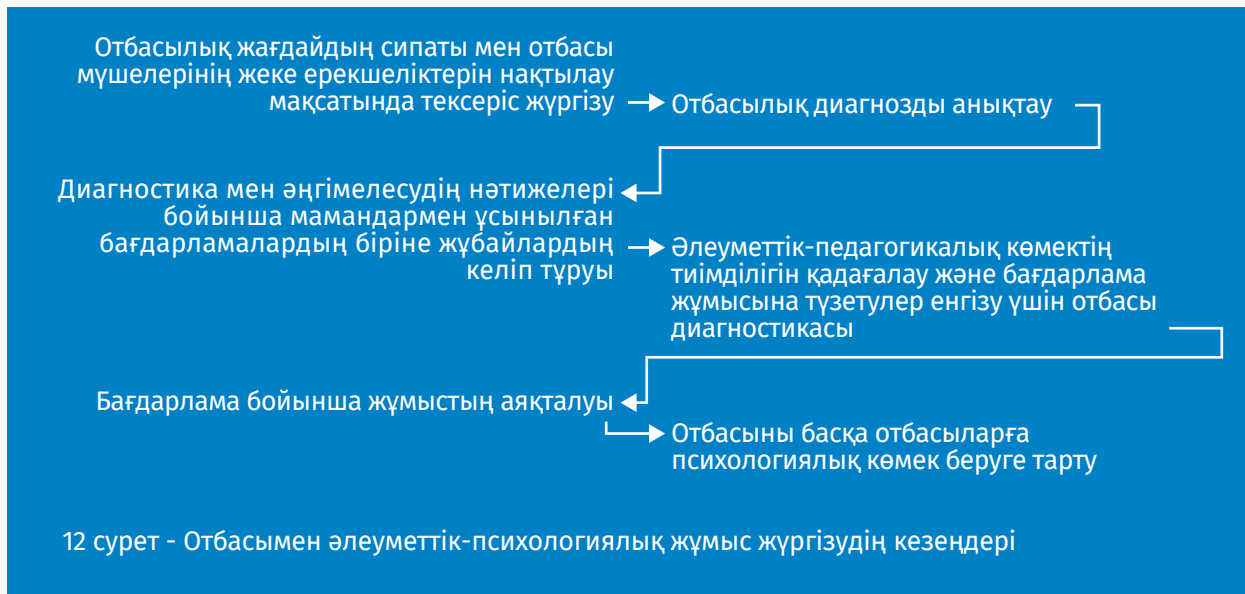
2. Қатынастарды орнына келтіру мүмкін болмаған жағдайда оңтайлы ажырасу.

Жұбайлардың келіспеушіліктері бір келісім негізінде шешілмесе және де мамандардың отбасыны сақтап қалу туралы болжамдары жағымсыз болса, некені ешбір психологиялық салдарсыз бұзу міндеті қойылады, әсіресе отбасында балалар болған жағдайда [21].

Жанжалдардың алуан түрінен бөлек қақтығысушы және ажырасу үстіндегі отбасыларға келесі мәселелер тән болып келеді:

- жұбайлық қатынастардың заңдылықтары, тұлғааралық қатынастар, жанжал теориясы туралы хабардар болмау;
- жанжалсыз өмір сүру, жанжалдарды конструктивті шешу дағдыларының жоқтығы;
- жас отбасыларға арналған қызмет түрлерін толық білмеу.

Педагогикалық және психологиялық қызметтердің кеңінен таралуына қарамастан, клиенттер маманмен кеңесе отырып, қандай көмекке қол жеткізе алатынын жеткілікті біле бермейді. Әдетте педагог немесе психологқа отбасы құлдырап, жұбайлардың біреуі күйзеліске түскен кезде ғана бару керек деген ой таралған. Мысалға, маманның отбасылық қатынастарды күшейтуде, отбасыны құрудағы рөлі бағаланбайды. Жас жұбайлар баланың туылуына дейінгі және кейінгі уақыттарда өздерінің бойындағы өзгерістерді де байқай бермейді. Оған қоса, бұл өзгерістердің отбасының әрі қарай өмір сүруіне кедергі келтіретінін атап өту керек. Сәйкесінше, әлеуметтік-педагогикалық және психологиялық қызметтердің міндеттері, әлеуметтік-педагогикалық көмектерді ұйымдастырудан бөлек, өздері ұсынып отырған қызмет түрлерін жарнамалау және бұл қызмет көрсетулерді пайдалануға ынталандыру.

ЖАС ОТБАСЫНЫ КЕШЕНДІ ҚОЛДАУДЫҢ ӘДІСТЕРІ МЕН ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ

- Кешенді қолдаудың ұйымдастырушылық формалары
- Некеге тұрғысы келетін жұптарға кеңес беру
- Отбасылық үйлесімділікті жоспарлау, түрлі өмірлік сценарийлерді талқылау
- Отбасылық құқық сұрақтары бойынша ақпараттандыру және кеңес беру
- Отбасыны жоспарлаудағы көмек, жұбайларды бала туылуына психологиялық және педагогикалық тұрғыдан даярлау
- Ата-аналарға психологиялық және педагогикалық көмек беру
- Заңгерлер, медициналық және әлеуметтік қызметкерлердің кеңестері
- Отбасылық кеңес беру
- Ата-аналыққа даярлау
- Жанжалсыз өмір сүрудің тренингі
- Балалар мен ата-аналар қатынастарына, жұбайлардың мәселелеріне, отбасыдағы тұлғааралық мәселелерге, рөлдік басымдықтарға, әлеуметтік-психологиялық климатқа кешенді диагностика жүргізу
- Отбасылық мейрамдар, концерттер, викториналар, экскурсиялар, жарыстар, лагерь, шоу, КВН, әдеби жарыстар, суреттер жарысы
- Отбасылардың қызығушылықтары үйірмелеріне қатысуы
- Балаларға арналған дамытушы және түзетуші жаттығулар
- Теле және радиобағдарламаларды құру, газеттерге мақала жариялау, ақпараттық парақшаларды, қабырға газеттерін, визиткаларды басып шығару, әдебиетті іріктеу, жайлы отбасылардың тәжірибесін тарату
- «Тәуекел тобындағы» отбасыларға жеке педагогикалық және психологиялық қолдау көрсету
- «Сенім телефондарын», ушыққан жағдайларда көмек көрсету пункттарын ұйымдастыру

13 сурет - Кешенді қолдаудың ұйымдастырушылық формалары

Бұл формалардың барлығын да ортақ кешенге біріктіруге болады.

Отбасыларды қолдаудың әлеуметтік қызметі бағыттарының арасында жас отбасылармен психологиялық-педагогикалық жұмыс істеудің балалық-ата-аналық бағдарламасы маңызды орынға иеленеді. Оның екі негізгі себебі бар.

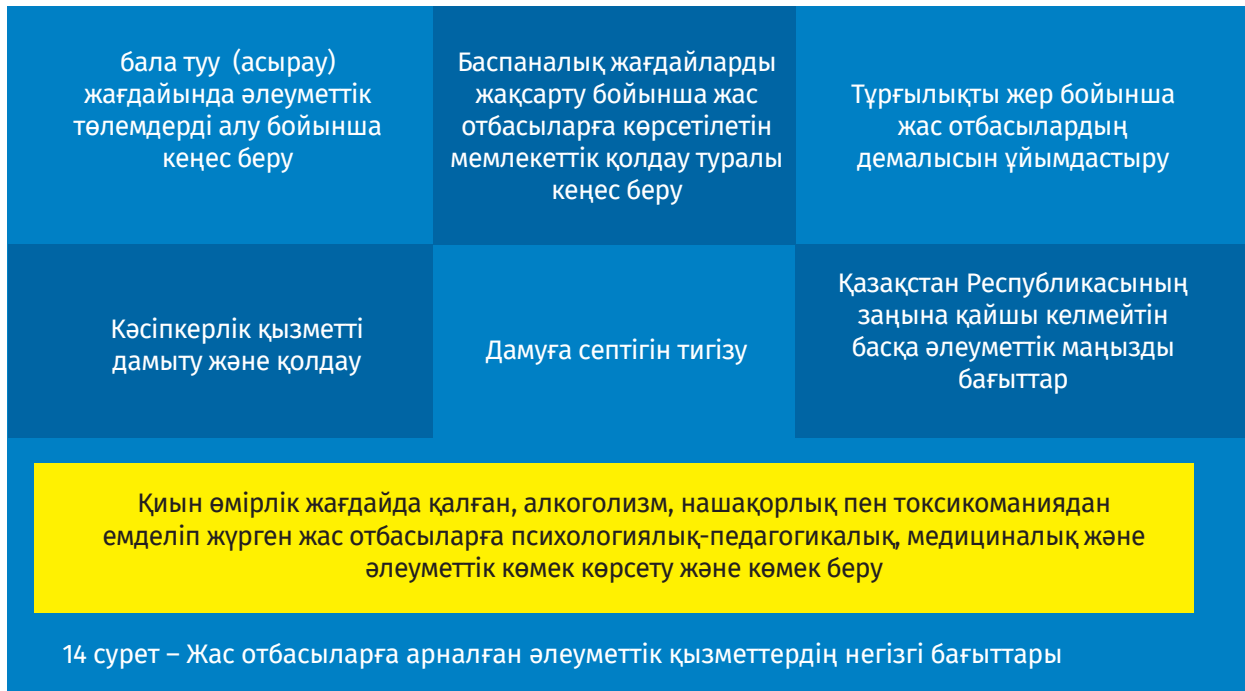
Бірінші себеп жас отбасының бала туылу сәтінен бастап отбасылық дамудың жаңа күрделі кезеңіне өтіп, мамандардың көмегіне мұқтаж болатынына негізделеді. Жас жұбайлар арнайы даму мен отбасының жетілуі туралы ойлана бермейді. Отбасында бала пайда болған кезде ата-аналар отбасының жайлы психологиялық климаты мен ішкі отбасылық қатынастардың сапасына көңіл бөле бастайды, өйткені, олар бала тәрбиелеудің жауапкершілігін сезіне бастайды. Жас отбасының қазіргі таңдағы психологиялық мәдениетінің деңгейі баланы тәрбиелеу, оның жеткілікті дамуына арнайы жағдайлар жасау фактісін қабылдайтындай жеткілікті болып келеді. Оған қоса, ата-аналардың өзі осыған қажетті білім мен уақыт бөле алмайтындарын мойындайды. Ол өз кезегінде олардың үй тәрбиесіне шоғырланып қана қоймай, бала дамуын ынталандырудың басқа әдістерін іздеп, мамандардың көмегіне жүгінуіне түрткі болады.

Екінші себеп жұбайлардың мамандармен жұмыс істеуін ынталандыру ерекшеліктерімен байланысты болып келеді. Отбасымен жұмыс істеудің психологиялық әдістері

мен формалары арасында, кеңес беру мен түзетушілік жұмыстан бөлек, психогигиеналық және психопрофилактикалық шаралар, сонымен қатар жас отбасының психологиялық мәдениетін жоғарылату маңызды орынға иеленеді. Отбасы дамуындағы деструктивті үрдістерді ескерту әлеуметтік және қаржылық тараптан қарағанда үнемді болып келеді. Дегенмен, бұл бағыт көп жағдайда ескерілмей қалады, өйткені, нақты мәселенің жоқ болғанына қарамастан отбасымен психологиялық жұмыс жүргізуді ұйғарады.

Әдетте отбасыдағы кішігірім психологиялық келіспеушіктер адамның санасынан тыс өтеді. Егер олар тиісті көңілді талап ете бастаса, онда олар қалыпты немесе адамның өзі шеше алатын мәселе екенін білдіреді.

Отбасымен жұмыс істейтін маманға көмекпен жүгіну шешуші қадам ретінде қабылданып, отбасылық мәселелер ушығып, басқа шаралар көмектеспеген жағдайда қолданылады. Сол себептен кеңес беруші отбасындағы жанжалдар мен мәселелерді шешуге көмектесетін арнайы қызметке жүгінген клиенттердің уәждемелеріне көңіл бөліп керек емес, өйткені, ол адамдардың бұлай өмір сүре алмайтындарымен уәждемеленгені айдан анық. Ал психопрофилактикалық және психогигиеналық шаралар клиентті уәждемелеудің арнайы шараларын талап етпейді. Сол себептен осы іспетті шаралар көңілден тыс қалып, немесе отбасымен жұмыс жасаудың ақырғы кезеңі ретінде іске

асырылады, ол өз кезегінде олардың алдын алу мүмкіндіктерін шектейді. Алайда, жас отбасыларарасында тиімді психопрофилактика бағдарламасын отбасының басқа психологиялық бағдарламаларды өтіп жатқан кезде ұйымдастырып, өткізіп тастаудың оңтайлы әдісі бар. Тәжірибе көрсетіп отырғандай, отбасылар үшін тартымдысы балалардың дамытушы бағдарламалар болып табылады.

Зерттеу тәжірибесі балалық-ата-аналық бағдарламаларды жас отбасымен жұмыс істеудің ең қолжетімді, кешенді және тиімді формасы деп есептеуге негіз бола алады.

Әлеуметтік қызметті жетекшілері басқарады.

Әлеуметтік қызметтің мақсаты – ерекше әлеуметтік назар аударуды талап ететін жас отбасыларды оңалту, әлеуметтенуі мен бейімделуі.

ӨЗІНІҢ ҚЫЗМЕТІНДЕ ӘЛЕУМЕТТІК ҚЫЗМЕТТЕР КЕЛЕСІЛЕРДІ БАСШЫЛЫҚҚА АЛАДЫ:

- Қазақстан Республикасының Конституциясы;
- Қазақстан Республикасының «Мемлекеттік жастар саясаты туралы» заңын;
- Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің бұйрығымен бекітілген жастар ресурстық орталықтары туралы ережені;
- Қазақстан Республикасының «Неке және отбасы туралы» заңын;
- «Қазақстан-2020: болашаққа бастар жол» Қазақстан Республикасының 2020 дейінгі мемлекеттік жастар саясатының тұжырымдамасы.

Аталмыш мақсатты іске асыру келесі міндеттерді біртіндеп орындау арқылы мүмкін болып табылады:

Ұйымдастырушылық алғышарттар мен мемлекеттік, қоғамдық, психологиялық және педагогикалық қызметтер мен жастар ұйымдарының бірлескен шаралар жүйесін қалыптастыру.

Әлеуметтік қызметтегі жұмыс кеңес беру, кездесулер, тренинг, дөңгелек үстелдер, семинарлар, әлеуметтік психологиялық және құқықтық шаралар күйінде өткізіледі.

Кеңес беру келесі бағыттар бойынша жүргізіледі:

- 1) Ашық кеңес берулер;
- 2) Жабық кеңес берулер (аноним).

- Жастар денсаулық сақтау орталығы
- Жас отбасылар мәселелері бойынша дағдарыстық орталықтар
- Жас отбасылардың кәсіби бағдарлары бойынша әлеуметтік қызмет
- Мүмкіндіктері шектеулі жастармен, мүгедек балалар бар отбасылармен әлеуметтік қызмет жүргізу
- Баспаналық жағдайларды жақсартудың мемлекеттік бағдарламалары бойынша жас отбасыларға арналған кеңес беру орталықтары
- Жас отбасылардың бейімделуі бойынша әлеуметтік қызмет
- Жас отбасыларға арналған тәрбие беру бойынша әлеуметтік қызмет, отбасылық құндылықтар институттары
- Демалыс орталықтары

15 сурет – Жастарға әлеуметтік қызмет көрсетудің формалары

- 📁 Әлеуметтік мемлекеттік бағдарламаларлы іске асыруды ақпараттық тұрғыдан қолдау
- 📁 Сапалы кеңес беру қызметтерін көрсету
- 📁 Нақты сала мамандарының (медициналық қызметкерлер, педагог, психолог, әлеуметтік қызметкерлер) кәсіби қызметтерін көрсету
- 📁 Жастардың әлеуметтік әлсіз санаттарының әлеуметтенуі бойынша әлеуметтік-психологиялық және құқықтық шараларды өткізу
- 📁 Тәжірибе алмасу және өзекті сұрақтарды талқылау үшін пікірталас алаңдарын дөңгелек үстелдер, семинар, әлеуметтік қызмет тақырыбындағы конференцияларды ұйымдастыру

16 сурет – Әлеуметтік қызметтің міндеттері

Әлеуметтік қызметке жүгінген адамға берілетін кеңестің ұзақтығы бір сағаттан аспау керек.

Әлеуметтік қызметтен кеңес пен басқа да әлеуметтік және психологиялық, құқықтық қызмет көрсетулерді алу үшін бағыттама алу мақсатында ЖРО жүгіну керек.

Сәтпаев қаласындағы ЖРО қарамағындағы «Жас Отау» клубының үлгісімен жергілікті ЖРО жас отбасылардың клубтарын құруды ұсынып отырмыз (А және Б қосымшалары).

Жастар ресурстық орталықтарында жас отбасылардың үйірмелерін құрудың мақсаты қиын өмірлік жағдайда қалған жастарға кеңес беріп, психологиялық, педагогикалық, медициналық, әлеуметтік, заңгерлік көмек көрсету болып табылады. Сонымен қатар қоғамдағы отбасының мәртебесі мен рөлін жоғарылату, жас отбасыларға отбасылық құндылықтарды сақтап, нығайтуға көмек көрсету, жас отбасылардың рухани, әлеуметтік және психологиялық, шығармашылық

- 01 | Әлеуметтік қызметтің жетекшілері есептік айдың жиырма бесінші жұлдызына дейін ай сайынғы есептерін тапсырады
- 02 | Әлеуметтік қызметті ұйымдастыру үшін тиісті тәжірибеге иеленетін бейіндік мамандарды кеңес беру қызметімен айналысу үшін тартуға болады
- 03 | Маманның көрсеткен қызметтері үшін жалақы төлеу қызмет көрсету туралы екі жақты келісім шарт немесе тегін түрде іске асырылады
- 04 | Өткізілетін шаралар мен кеңес беру жетекшімен жасалған, бекітілген жоспар бойынша өткізіледі
- 05 | Әлеуметтік қызметке жасы 14 тен 29 дейін жас отбасылар жүгіне алады. Әлеуметтік қызмет тегін көрсетіледі

17 сурет – Әлеуметтік қызмет жұмысының түрлері

әлеуетін жоғарылату үшін жағдайлар жасау, отбасыларды өзара көмек көрсету үшін біріктіру болып табылады.

Жас Отау клубының міндеттері:

Отбасылық мәселелерді шешудегі кеңес берудің түрлі формалары.

Мамандардың жастарға отбасылық өмірдің дағдыларын дарытуы.

Жас жұптардың отбасылық өмірге

дайындалуы, балалардың туылуы мен тәрбиесі үшін жауапкершілікті қалыптастыру.

Ұлттық отбасылық құндылықтардың жаңғыруы.

Отбасылық демалысты мәдениетті түрле өткізу үшін жағдайлар жасау.

Жастарды салауатты өмір салтына тәрбиелеу.

ҚОРЫТЫНДЫ

Қазіргі отбасы ажырасулар санының көбеюімен, демографиялық өсімнің төмендеуімен, түрлі девиациялар формаларының ұлғаюымен байланысты түрлі дағдарыстық үрдістерді басынан кешіріп жатыр. Бұл жағымсыз үрдістер әсіресе жас отбасылардан байқалады.

Егер мемлекетте 2005 жылы 35 834 ажырасқан жұп тіркелсе, онда бұл көрсеткіш 2015 жылға қарай 53 293 өсті. Олардың көбісі жас отбасылар. Азаматтық некелердің саны ұлғайды. Ол былтырғы жылмен салыстырғанда 6,6 есе өсті. Сол себептен мемлекеттік жастар саясатының негізгі міндеттерінің бірі жас отбасының өмірін тұрақтандыру болып табылады. Осы мақсатты іске асыру үшін мемлекет жас отбасымен жұмыс істеуді ұйымдастыру және қолдауға бағытталған отбасылық саясат субъектілерінің қатысуымен (билік органдары, әлеуметтік мекемелер, қоғамдық және діни ұйымдар, коммерциялық құрылымдар) стратегиялық іс шаралардың кешені анықталған.

Қорытынды жасай отырып, біз халықтың ақпараттан хабардар болуының төмен деңгейін ескере отырып, бірегей сайт құруды ұсынып отырмыз. Сайтта әлеуметтік және психологиялық көмектің әдістері, отбасылық құндылықтарды тәрбиелеумен байланысты жас отбасымен жұмыс істеу технологиялары көрсетіліп, отбасылық тәрбиелеудің дәстүрлері белгіленуі тиіс.

Өскелең ұрпақтың дәстүрлі ізгіліктік рухани санасының деформациялануы және қазақстандық жас отбасылар арасында ажырасу деңгейінің өсуімен байланысты Жастар ресурстық орталықтарының, жоғары оқу орындарының жанынан жас отбасы мектебін құру қажет. Мектеп құрылымдық мекеменің бірегей қағидасы негізінде қалыптасып, ақпараттық және кеңес беру қызметінің түрлі бағыттары бойынша қызмет ету керек. Мектеп жас отбасылар үшін бірегей ақпараттық және білім беру кеңістігін құру арқылы қоғамдағы отбасының мәртебесі мен рөлін жоғарылатуға септігін тигізіп, отбасылық құндылықтарды нығайтып, жас отбасылардың рухани, әлеуметтік және психологиялық, шығармашылық әлеуетін іске асыру үшін жағдай жасау керек. Жастарды мемлекеттік әлеуметтік бағдарламалармен әлауқаттылықты жоғарылатудың мүмкіндіктері туралы дер кезінде және жан жақтан ақпараттандырылуы отбасының игілігін жоспарлауға және сақтап қалуға оң әсерін тигізеді. Мектептің қызметі

тек кеңес беруге ғана емес, сонымен қатар жастардың сұраныстарына жауап беріп, отбасы мүшелерімен конструктивті байланыс құру дағдыларын бекіту және бейімделудің психологиялық және педагогикалық жағдайларын қалыптастыру керек. Мектеп отбасы құндылықтарын тәрбиелейтін, отбасылық дәстүрлерді жаңғыртатын институтқа айналу керек.

Халыққа қызмет көрсету орталықтарының қарамағында жас отбасыларға әлеуметтік көмек көрсетудің мемлекеттік бағдарламалары туралы ақпарат беретін кеңес беру орталықтарын құру.

Ауылдағы жас отбасылардың жағдайы ерекше үрей тудырады. Олардың отбасылық табысының төмен болуы, төмен материалдық жағдайын, жұмыссыздықты, әлеуметтік қызметтің жоқтығын ескере отырып, мәдениет үйлері жанынан демалыс орталықтарын ашу керек.

Әлеуметтік қызметтің жас отбасыларды қолдау бойынша атқаратын жұмыс бағыттары:

- Ажырасудың себептері;
- Жас отбасылардағы дағдарыстар;
- Отбасылық құндылықтар;
- Ұлттық дәстүрлер;
- Салауатты өмір салты;
- Отбасын жоспарлау;
- Қалай жұмысқа орналасуға болады;
- Қалай баспана алуға болады;
- Жеке кәсіп ашып, бизнес үшін қалай несие алу жолдары бар;
- Дені сау ұрпақты тәрбиелеу;
- Ақылды баланы тәрбиелеу;
- Отбасындағы зорлық зомбылықтың деңгейін төмендету;

Мемлекеттің отбасыға қатысты саясаты ажырасулар санын қысқартуға бағытталуға тиіс, ол өз кезегінде жас отбасын қолдаудың арнайы шараларын, соның ішінде материалдық және баспаналық жағдайды жақсартуды талап ететін ерекше типтегі топ ретінде бөлініп шығуына мүмкіндік береді.

Арнайы қызметтерге некені тіркеу органдарымен байланысты күшейту керек.

Қазақстан жастарының Конгресінің Жас отауы сияқты көптеген бағдарламалар жобалар күйінде қалды. Біршама отбасы орталықтары журналдарды басып шығарумен және бір реттік шараларды өткізумен ғана шектеледі.

Халықаралық және отандық тәжірибе отбасы мәселесі мемлекеттік отбасылық саясаттың көмегімен тиімді шешілетінін көрсетті.

ӘДЕБИЕТ:

1. Концепция государственной молодежной политики Республики Казахстан до 2020 года «Казахстан 2020: путь в будущее» // adilet.zan.kz
2. Харчев А.Г., Мацковский М.С. Современная семья и ее проблемы. - М.: Логос, 2007. – 302 с.
3. Закон Республики Казахстан «О государственной молодежной политике» // adilet.zan.kz
4. Кузнецова М.В. Молодая семья и ее социальная защита в современном обществе - Социальная работа с семьей. - М 1995.
5. Ламеко П. Г. Шведская модель социальной реформы // Белорусский банковский бюллетень. 2001. № 2, с.46-52.
6. Jouni Sirkiä (Йони Сиркия), Väestöliittory (Семейная федерация Финляндии) / Jouni Sirkiä (Йони Сиркия), 2007. <http://www.vaestoliitto.fi/kansainvalisyys/>.
7. Репина Л.П. Женщины и мужчины в истории: Новая картина европейского прошлого. Очерки. Хрестоматия. – М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2002. – 352с.
8. Пагротски Л. Европейскую модель необходимо модернизировать // Дипкуррьер. 2001. № 10, с.12-17.
9. Sosiaalihuolto Suomessa (Социальное обслуживание в Финляндии), Helsinki, 2007.
10. http://psydon.ru/viewpage.php?page_id=161.
11. <http://psylist.net/family/00024.htm>.
12. Нурсултан Назарбаев поздравил казахстанцев с Днем семьи // daily.news.kz.
13. Карима Апенцова, информационная служба kn.kz Программа «Молодая семья» в 2016 году: стоимость квартир и условия Жилстройсбербанка.
14. «www.bnews.kz».
15. http://egov.kz/wps/portal/Content?contentPath=/egovcontent/child_/article/adoption_of_a_child_in+kazakhstan&lang=ru.
16. Коряковцева О.А., Рожков М.И. Комплексная поддержка молодой семьи. – М.,2002.
17. С.Л. Акимова, Здоровье молодежи и укрепление молодой семьи. – СПб.: Санкт-Петербургский общественный фонд «Поддержка медицины», 2011. – 56с.
18. <http://soc-work.ru/article/804>
19. https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/slujbyi-podderjki-semey-poyavyatsya-v-kazahstane-v-2016-godu-276275/
20. <http://ucheba.name/psikhologija>
21. Бездырев К.Н. «Как быть счастливым в браке». М. 1987. с. 187
22. Мекебаева М.А. Новая молодежная политика Казахстана: механизмы перехода// Вестник КазНУ, 2013.

А қосымшасы

«ЖАСОТАУ» ЖАС ОТБАСЫЛАР КЛУБЫ ТУРАЛЫ

1. Жалпы ережелер

1.1. «Жас отау» жас отбасылар үйірмелері қоғамдағы отбасының мәртебесі мен рөлін жоғарылату, жас отбасыларға отбасылық құндылықтарды сақтап, нығайтуға көмек көрсету, жас отбасылардың рухани, әлеуметтік және психологиялық, шығармашылық әлеуетін жоғарылату үшін жағдайлар жасау, отбасыларды өзара көмек көрсету үшін біріктіру мақсатымен құрылған.

1.2. Клуб өз қызметін жастар саясатын іске асыру бойынша мемлекеттік іс шараларға және осы жарғыға сәйкес атқарады.

1.3. Клубтың құрылтайшысы «Сәтпаев қаласының Жастар ресурстық орталығы» болып табылады.

1.4. Клубтың қызметі «Сәтпаев қаласының Жастар ресурстық орталығы» негізінде атқарылып, еркіндік, ізгіліктік, тең құқықтық пен ашықтық қағидаларға негізделеді.

2. Қаржыландыру

2.1. Клубтың іс шараларын қаржыландырудың қайнар көздері «Сәтпаев қаласының Жастар ресурстық орталықтың» сметалық ассигнациялары, мақсаттылы қайырымдылық қаржы және демеушілердің аударымдары болып табылады.

2.2. Клуб коммерциялық емес бірлестік болып табылады.

3. Клубтың негізгі мақсаттары мен міндеттері

3.1. Клубтың негізгі мақсаттары:

- жас отбасылардың қоғамдағы әлеуметтік және психологиялық бейімделуіне үлес қосу;
- жас отбасыларға ақпараттық, заңгерлік және психологиялық көмек көрсету
- отбасылық қатынастарды нығайту, ажырасулардың алдын алу;
- психологиялық мәдениет пен балаларды отбасыда тәрбиелеу мәдениетін жоғарылату;
- отбасыдағы денсаулықты сақтау және күшейту;
- жас отбасылардың демалысы мен шығармашылығын ұйымдастыру;

3.2. Аталған мақсаттарға қол жеткізу үшін Клуб келесі шараларды ұйымдастырып, өткізеді:

- жас отбасының өмірі мен тұлға дамуы

сұрақтары бойынша заңгерлермен, дәрігерлермен, психологтармен және басқа да мамандармен кеңесу

- семинарлар, тренингтер, клубтық кездесулер

- демалыс іс шаралары, жарыстар және т.б.

- жас отбасылардың мәселелерін жариялау үшін БАҚ тарту

4. Клуб қызметін ұйымдастыру

4.1. Клубтың жиналыстары айына 1-2 рет өткізіледі, жаздық демалыстарды есептегенде.

4.2. Клубты басқаратын Клуб кеңесі болып табылады, ол Клубтың тұрақты мүшелері және төрағасымен сайланады.

4.3. Клуб кеңесі клубтың жұмысын жоспарлап, аталмыш жарлыққа қайшы келмейтін басқа да қызметті атқара береді.

4.4. Клуб кеңесінің ұйымдастырылған жиналыстары қажеттілік туындаған жағдайда, айына бір реттен кем емес өткізіледі. Клуб кеңесінің шешімі барлық мүшелердің басым даусымен қабылданады.

4.5. Клуб кеңесі мүшелердің басым даусымен сайланып, қайта сайланады. Қайта сайлау шешімін Клуб кеңесі қабылдайды. Қайта сайлауға клуб мүшелерінің үштен екі бөлігі дауыс берген жағдайда қайта сайлау жүргізіледі.

4.6. Клубтың отырыстарында, сонымен қатар Клуб кеңесінің жиналыстарында ішімдік ішуге және мас күйінде қатысуға болмайды.

5. Клубтағы мүшелік

5.1. Клуб мүшелері балалары бар немесе балалары жоқ, Сәтпаев қаласында тұратын, Клуб туралы жарлықты мойындайтын және орындайтын жас отбасылар бола алады (жұбайлардың біреуінің жасы отыздан аспау керек).

5.2. Клуб мүшелері өткізілетін іс шараларға қатысып, Клуб кеңесін сайлап, оған сайлануға, ұсыныстар, жобалар мен шағымдаулар жасап, сұрақтың жауабын алуға, Клуб кеңесінің қызметі туралы ақпарат алуға құқылы болы келеді.

5.3. Клуб мүшелері Клубтың ережелерін

сақтап, басқа мүшелердің құқықтары мен заңды мүдделерін құрметтеп, Клуб жұмысына барынша қатысып, Клуб жиналыстарын ұйымдастыру мен өткізуге міндетті болып келеді.

6. Клубтың жарғысына өзгерістер мен толықтырулар енгізудің тәртібі

6.1. Аталмыш жарлыққа өзгерістер мен толықтыруларды енгізу бойынша ұсыныстар Клуб кеңесінің ұйымдастырушылық

жиналысында бекітіледі немесе жоққа шығарылады. Тек клуб мүшелері ғана дауыс беру құқығына иеленеді.

6.2. «Сәтпаев қаласының Жастар ресурстық орталығы» болып табылатын клуб құрылтайшысы Клуб кеңесімен ақылдаспай ақ бұл жарлыққа өзгерістер енгізе алады.

7. Клуб қызметінің тоқтатылуы.

7.1. Клубтың қызметі Клуб кеңесі мен Клуб құрылтайшысы шешімімен тоқтатылады.

Б ҚОСЫМШАМСЫ

«Бекітемін»
«Сәтпаев қаласының Жастар ресурстық
орталығының» директоры
Наурызбаев Н.О. _____
«01» қаңтар 2016 ж.

«Келісілген»
«Аяулым» Әлеуметтік қолдау» ҚБ
төрайымы
Абдуалиева К.К. _____
«01» қаңтар 2016 ж.

«Жасотау» жас отбасылар клубының 2016 жылға арналған жұмыс жоспары

Мақсат: Қиын өмірлік жағдайда қалған жастарға кеңес беріп, психологиялық, педагогикалық, медициналық, әлеуметтік, заңгерлік көмек көрсету болып табылады. Сонымен қатар қоғамдағы отбасының мәртебесі мен рөлін жоғарылату, жас отбасыларға отбасылық құндылықтарды сақтап, нығайтуға көмек көрсету, жас отбасылардың рухани, әлеуметтік және психологиялық, шығармашылық әлеуетін жоғарылату үшін жағдайлар жасау, отбасыларды өзара көмек көрсету үшін біріктіру болып табылады.

Міндеттері:

Отбасылық мәселелерді шешудегі кеңес берудің түрлі формалары.
Мамандардың жастарға отбасылық өмірдің дағдыларын дарытуы.
Жас жұптардың отбасылық өмірге дайындалуы, балалардың туылуы мен тәрбиесі үшін жауапкершілікті қалыптастыру.
Ұлттық отбасылық құндылықтардың жаңғыруы.
Отбасылық демалысты мәдениетті түрле өткізу үшін жағдайлар жасау.
Жастарды салауатты өмір салтына тәрбиелеу.

№	Іс-шаралар	Өткізу мерзімі	Жауапты адамдар
1.	Жастар саясатының негізгі бағыттары бойынша ақпараттық стендтерді әзірлеу	Тоқсанға бір рет	Клуб мамандары
2.	Жастар саясатының саласындағы қызмет көрсетуге жарнамалық және насихаттық жолдамалау жасау	Жыл бойы	Клуб мамандары
3.	Клуб қызметін бұқаралық ақпарат құралдарында, «Жастар ресурстық орталығының» сайтында жариялау	Жыл бойы	Клуб мамандары, жастар орталығының
4.	Қиын өмірлік жағдайда қалған жастарға кеңес беріп, психологиялық, педагогикалық, медициналық, әлеуметтік, заңгерлік көмек көрсету болып	Жыл бойы	Клуб мамандары
5.	«Баланы тәрбиелеудегі мадақтау және жазалаудың рөлі» семинар кеңесін ұйымдастыру	Жылына екі рет	Клуб мамандары, жастар орталығының мамандары
6.	Жас отбасылар арасында «Отбасы және балалар», «Отбасы және қоғам», «Отбасы және демалыс» буклеттерін тарату	Тоқсанға бір рет	Клуб мамандары, жастар орталығының мамандары
7.	«Отбасы мемлекет негізі» дөңгелек үстелін ұйымдастыру және өткізу	Жылына екі рет	Клуб мамандары, жастар орталығының мамандары
8.	Денсаулық сақтау саласының өкілдерімен «Дені сау отбасы мемлекеттің негізі» дөңгелек үстелін ұйымдастыру және өткізу	Жылына екі рет	Клуб мамандары, жастар орталығының мамандары

Жас отбасыларды әлеуметтік қорғау / Әдістемелік нұсқаулық.
Қайдарова Ә.С., Кучинская Ю.В., Мусатаева Ф.М. – Астана: «Жастар» ҒЗО, 2016. – 47 бет.

Баспаға тапсырылған 24.06.2016
Тираж 50 дана
ЖШС «» дайындалып, басылған
Қазақстан Республикасы, Астана қаласы

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР
«МОЛОДЕЖЬ»

«СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА МОЛОДОЙ СЕМЬИ»

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ДЛЯ СОЦИАЛЬНЫХ
СЛУЖБ, ОКАЗЫВАЮЩИХ КОНСУЛЬТАЦИОННЫЕ
УСЛУГИ МОЛОДЫМ СЕМЬЯМ

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ЦЕНТР
«МОЛОДЕЖЬ»

«СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА МОЛОДОЙ СЕМЬИ»

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ
ДЛЯ СОЦИАЛЬНЫХ СЛУЖБ, ОКАЗЫВАЮЩИХ
КОНСУЛЬТАЦИОННЫЕ УСЛУГИ МОЛОДЫМ СЕМЬЯМ

АСТАНА, 2015

Социальная защита молодой семьи/ Методические рекомендации –
Астана: НИЦ «Молодежь», 2016. – 64стр.

Методические рекомендации по социальной защите молодых семей подготовлены по заказу Министерства образования и науки РК. Материалы предназначены для социальных служб, оказывающих консультационные услуги молодым семьям.

В рекомендациях содержатся: материалы о государственной поддержке молодых семей, деятельности организаций, предоставляющих информационно-консультационные услуги по вопросам повышения благосостояния и правовой грамотности, которая способствует развитию социально-психологической компетентности и социальной активности. Методические рекомендации предназначены для специалистов, работающих с категорией «молодая семья», в молодежных ресурсных центрах, молодежных центрах здоровья, центрах здоровья семьи, центрах по планированию семьи, центрах по планированию рождения ребенка, консалтинговых центрах по вопросам семьи, клубов молодой семьи и т.д.

СОДЕРЖАНИЕ

ВВЕДЕНИЕ	3
Глоссарий	7
Зарубежный опыт применения технологии социально-правовой и психологической поддержки молодой семьи	8
Государственные программы для молодых семей по улучшению жилищных условий	15
Государственная поддержка молодых семей по получению социальных выплат при рождении (усыновлении) ребенка (детей)	25
Казахстанские учреждения, оказывающие молодым семьям социально-психологическую, правовую, педагогическую, медицинскую помощь	30
Предложения по внедрению систем государственного планирования в сфере социальной поддержки молодых семей: объект и форма реализации	35
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	42
ЛИТЕРАТУРА	44
ПРИЛОЖЕНИЕ А	46
ПРИЛОЖЕНИЕ Б	47

Семья – это стержень казахстанского общества, основа всех новых достижений нашей страны в экономике, культуре, социальной политике
Н.А. Назарбаев

ВВЕДЕНИЕ

С первых лет Независимости вопросы успешной социализации молодого поколения были и остаются в центре внимания государства.

Приоритеты молодежной политики являются одними из ключевых целей Стратегии «Казахстан - 2050», инициированной Президентом Республики Казахстана - Лидером нации Н.А. Назарбаевым.

Начинается второй этап реализации Концепции государственной молодежной политики до 2020 года «Казахстан 2020: путь в будущее» [1]. Одной из задач плана реализации Концепции приобщение молодежи к культурным, гражданским и морально-нравственным ценностям. Семья-источник национальных ценностей и духовных культур. Глава государства Нурсултан Назарбаев неоднократно подчеркивал, что семья – это образующая государство ячейка, поэтому в обществе очень важно укреплять основы семейных ценностей.

Семья в Казахстане всегда рассматривалась в качестве важнейшего социообразующего элемента. Она является основой бытия общества, государства, важнейшим звеном в системе нравственных и духовных координат человека. Благополучие каждой казахстанской семьи – ключевая цель реализации Стратегии «Казахстан-2050».

Семья во все времена постоянно находилась в центре внимания передовой общественной мысли, прогрессивных политических деятелей и ученых, начиная от древних философов. И это неудивительно. Семья представляет собой сложную систему социального функционирования человека, один из основных институтов общества. Семья, по определению А.Г. Харчева, – это малая социальная группа общества, основанная на супружеском союзе и родственных связях (муж, жена, родители, дети и другие родственники), на совместном ведении общего хозяйства и взаимной моральной ответственности [2].

Семья находится в движении, меняется

не только под воздействием социально-политических условий, но и в силу внутренних процессов своего развития. Вот почему она является одной из важных сфер и одним из главных объектов государственной политики.

Современная семья претерпевает существенные изменения, вызывающие такие негативные явления, как взаимное отчуждение супружеских связей, снижение авторитета родителей, значимости семейных отношений, которые оказывают наиболее существенное влияние на благополучие ребёнка в молодой семье и его дальнейшее развитие.

В категории семей, нуждающихся в особой помощи, на первое место выдвигается молодая семья [3].

По своей структуре современная молодая семья бывает полной, типичной и семьей социального риска. К последнему типу относятся неполные, семьи одиноких и несовершеннолетних матерей, те семьи, где отец безработный, студенческие семьи, а так же семьи, в которых один из ее членов является инвалидом. Из них наиболее многочисленны группы неполных и студенческих семей [4].

Молодая семья имеет сложную объектно-субъектную природу, потребляя помощь государственных, общественных и прочих социальных служб, занимаясь в то же время самостоятельностью по обеспечению собственного выживания, сохранения своих функциональных задач и структурных связей.

В целях государственной поддержки молодых семей центральные и местные государственные органы в порядке, установленном законодательством Республики Казахстан, разрабатывают, утверждают, реализуют отраслевые и региональные программы.

В настоящее время для обеспечения поддержки молодых семей, а также в целях создания благоприятных условий для сохранения существующих браков среди молодых людей, государством проводятся следующие мероприятия:

- обеспечение жильем, развитие системы доступного жилья для молодежи.
- создание условий для трудоустройства молодежи;
- предоставление молодым семьям льготных кредитов;
- получение академического отпуска, по согласованию с администрацией учебного заведения, для родителей, являющихся студентами и учащимися;
- практика бесплатной консультационной помощи по проблемам семейной жизни, психолого-педагогическим, правовым и другим вопросам молодых семей;
- развитие системы некоммерческих организаций(НПО),занимающихся проблемами молодых семей и предоставляющих им социальные услуги и помощь;
- сохранение и развитие системы организованного летнего отдыха и оздоровления детей и молодежи;
- предоставление нуждающимся молодым студенческим семьям жилого помещения комнатного типа в общежитиях, относящихся к учебным заведениям;
- развитие государственных дошкольных организаций;
- формирование здорового образа жизни;
- повышение правовой культуры и формирование у молодежи уважения к основополагающим ценностям государственности.

Социальная работа с молодой семьей - это система взаимодействия социальных органов государства и общества и семьи, направленная на улучшение условий ее жизнедеятельности, расширение возможностей в реализации прав и свобод, определенных международными и государственными документами, обеспечение полноценного физического, нравственного и духовного развития всех членов, привлечение к трудовой, общественно-творческой деятельности.

Приоритет в социальной работе с молодыми семьями принадлежит центрам социальных служб для молодых семей, осуществляющих социальную профилактику, социальный патронаж, социальную реабилитацию, оказывающих социально-психологическую, психолого-педагогическую, социально-медицинскую, социально-правовую, информативно-консультативную, психотерапевтическую помощь и поддержку молодым супругам для улучшения его

жизнедеятельности.

В настоящее время перед молодыми семьями стоит ряд острых проблем, главными из которых можно считать вопросы жилья, трудоустройства, а также различные психологические проблемы, рассматривать которые необходимо с позиции не только настоящего, но и будущего во всех сферах жизнедеятельности общества. Решить их можно лишь с помощью государственных программ и проектов.

Научно-исследовательское обеспечение в сфере реализации государственной молодежной политики предполагает более глубокое изучение проблематики молодой семьи на системной основе с использованием инновационных научных методов и подходов. Для разработки путей решения наиболее актуальных проблем в молодых семей необходимо проводить постоянный мониторинг деятельности социальных служб, молодежных организаций с применением современного инструментария: социологические исследования, методы наблюдения, адаптация международного опыта, выработка эффективных методов организационных механизмов и разработка альтернативных стратегий развития социальных служб.

Помощь молодой семье от государства — это важнейший аспект социальной политики нашего государства. К сожалению, далеко не все семьи получают такую помощь, и в большинстве случаев это происходит из-за элементарного незнания о существовании такой возможности. В связи с этим научно-исследовательский центр «Молодежь» проводил различные исследования среди государственных служб, оказывающих консультационные услуги молодым семьям, провел мониторинг их деятельности, участвовал в разработке научно-исследовательских проектов и программ в сфере государственной молодежной политики, осуществлял мониторинг деятельности и прогнозирование развития молодежи и молодежных общественных организаций.

Данная методическая рекомендация может быть использована в работе социальных служб, оказывающих консультационные услуги молодым семьям, а также в работе всех общественных организаций, государственных органов по работе с молодыми семьями республиканского и регионального уровней и других заинтересованных организаций и лиц.

ГЛОССАРИЙ

Молодая семья – семья, в которой оба супруга не достигли возраста двадцати девяти лет, либо неполная семья, в которой ребенка (детей) воспитывает один из родителей, не достигший возраста двадцати девяти лет.

Социальная защита – это различные формы помощи общества своим членам.

Социальная поддержка семей – это часть (форма) семейной политики, целью которой является оказание помощи семьям в преодолении разного рода стрессовых ситуаций, в решении проблем, возникающих в их жизни, с которыми семьи не в состоянии справиться сами, за счет своих внутренних ресурсов.

Социальная работа с семьями – это деятельность, которая реализует эту социальную поддержку.

Государственная социальная помощь – предоставление малоимущим семьям социальных пособий за счет средств соответствующих бюджетов бюджетной системы РК.

Социальные пособия – безвозмездное предоставление гражданам определенной денежной суммы за счет бюджетных средств;

Компенсация – возмещение гражданам произведенных ими расходов и убытков установленных законодательством.

Социальные службы для молодежи осуществляют свою деятельность в целях создания условий для интеллектуального, духовного, физического, творческого развития, профессиональной подготовки и реализации предпринимательского потенциала молодежи.

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ПРИМЕНЕНИЯ ТЕХНОЛОГИИ СОЦИАЛЬНО-ПРАВОВОЙ И ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ МОЛОДОЙ СЕМЬИ

Понятие молодой семьи появилось и стало активно использоваться в научной литературе и официальных документах с начала 1980-х годов. Трансформация режима воспроизводства и ее последствия заставляют общество менять приоритеты проведения семейной политики. Насущной потребностью в настоящее время становится систематизация направлений семейной политики, нацеленных на улучшение положения семьи, на основе анализа проводимых мероприятий с учетом соответствующих социально-демографических особенностей каждой из стран.

В наше время общечеловеческие проблемы стали основой, которая объединяет социальную практику большинства стран мира в единое целое, а социальная работа ориентирована именно на решение этих проблем – общих и частных. Направления семейной политики составляют основную часть систем социальной защиты, относящихся к рождению ребенка и уходом за ним. Направления семейной политики часто поддерживаются различными системами страхования, которые включены в другие направления системы социальной защиты.

Во всех обществах возникают социальные проблемы, которые проявляются по-разному. По-разному и сами общества реагируют на них, используя те или иные социальные программы в рамках социальной политики; по-разному и социальные работники используют свой богатый теоретический арсенал при решении тех или иных социальных и личностных проблем. Знание того как это происходит в разных странах, помогает избежать лишних расходов на социальные нужды, предвидеть возникновение новых проблем и находить адекватные решения. Именно этим объясняется важность изучения международного опыта социальных служб и возможности его использования даже в странах, значительно

различающихся по социальному и культурному уровню. Изучение социального опыта развитых стран имеет социальную значимость и для развивающихся стран, в частности, изучение социальных программ для молодых семей, оказания социальной помощи в условиях острого дефицита материальных и социальных ресурсов. Изучение международного социального опыта особенно актуально в нынешних условиях, когда возрастает экономический кризис. Сегодня события в одной стране могут легко затронуть устои жизни людей в других обществах, даже если их культуры различны.

РОССИЙСКАЯ ФЕДЕРАЦИЯ

В России с целью поддержки молодой семьи в соответствии с Федеральной целевой программой «Молодежь России» предполагается решение следующих задач:

развитие механизмов, направленных на поддержку семей с малолетними детьми

развитие сети информации и консультаций для молодых семей

содействие решению жилищной проблемы и занятости молодых женщин, имеющих детей

содействие в приобретении молодыми семьями товаров длительного пользования, получении образования

Часть задач, направленных на поддержку молодых семей, уже реализуется в Федеральных программах: «Дети России», «Жилище», «Занятость населения», а также в региональных программах.

В принятой программе подробно разработаны практические меры по всесторонней поддержке молодой семьи и касающиеся решения вопросов занятости, социальных служб и т.д. В области охраны репродуктивного здоровья программа предусматривает комплекс мер, основанных на принципе права супругов и отдельных лиц свободно и ответственно решать вопрос о числе своих детей и на получении необходимых для этого информации, образования и средств, создание условий для оказания психологической, юридической помощи молодым супругам. Эта работа связана прежде всего с организацией служб социальной помощи и центров «Молодежь и семья», «Молодая семья» и прочих, разработкой и принятием региональных программ по поддержке социально малозащищенных семей.

Основная деятельность служб «Молодая семья», помимо информационной и методической работы, заключается в предоставлении таких услуг, как социальный патронаж молодых семей, живущих в неблагополучных социально-психологических условиях, медико-социальный патронаж несовершеннолетних беременных женщин и кормящих матерей, патронаж молодых семей и лиц, нуждающихся в постоянной заботе [10].

В Казахстане существуют центры семейной медицины, центры семейного здоровья, кризисные центры.

В настоящее время в России действует федеральная программа «материнский капитал», принятая еще в 2006 году и начавшая действовать с 2007 года. Этот проект призван повысить рождаемость в стране и оказать сопутствующую помощь семьям.

КОРОЛЕВСТВО ШВЕЦИЯ

Северные страны имеют одну из лучших в мире моделей социальной помощи населению, в том числе молодой семье. Например, Швеция достигла одного из самых высоких уровней жизни в мире. Неотъемлемой частью «шведской модели» является мощная система социального обеспечения населения, бесплатное образование, высокий уровень

здравоохранения и пенсий, разнообразная помощь инвалидам и существенные материальные пособия семьям, имеющим детей. Скандинавская модель благосостояния базируется на таких универсальных принципах, как право каждого на социальную защиту, независимо от места жительства и экономического статуса; бюджетное финансирование; правительственная система социального обеспечения; общественная ответственность и равный доступ к медицинским услугам. Одним из главных в социальной работе является принцип субсидиарности, предполагающий законодательное регулирование взаимодействия в социальном секторе государственных и негосударственных структур, отдающее предпочтение при финансировании гражданским (общественным), частным инициативам в области социальных программ по сравнению с государственными структурами. В северных странах услуги населению предоставляются и государственными, и общественными некоммерческими неправительственными организациями, имеющими бюджетное финансирование.

В Швеции кризис института семьи наступил. Швеция – это обеспеченное общество, но, к большому сожалению, здесь очень много одиноких людей. Государство осуществляет масштабные социальные программы, которые направлены на поддержание незащищенных слоев общества. Например, в стране есть бесплатное медицинское обслуживание. Большая часть подоходных налогов, где-то 80 %, уходит на финансирование здравоохранения. Швеция, наряду с Норвегией и Финляндией, поддерживает равноправие полов в отношениях и, в частности, в семье, тем самым разрушая значимость института семьи. Но социальная политика по отношению к ребенку считается одной из самых лучших в мире. Вся социальная система выстроена вокруг ребенка. Как детям, так и матерям доступны различные социальные блага и льготы. Материнство шведок стимулируется значительными финансовыми дотациями на каждого ребенка, притом, чтобы многодетность не препятствовала ни карьерному росту, ни элементарной мобильности, так, на любой автозаправке появляется место для пеленания младенцев, в любом деловом учреждении оборудуется детская игровая комната, в любом ресторане имеется детское меню, существенно отличное и по содержанию и по цене от

взрослого. На повышение рождаемости начинают ориентироваться все, а не только родильные дома.

В Швеции существует социальная организация «Семейный дом», которая имеет четыре субструктуры: Центр матерей, Медицинский поликлинический центр, Центр социальной службы и Открытый детский сад.

Такая организация позволяет успешно координировать работу разных специалистов, помогающих матерям, детям, семьям. Швеция делает упор на политику защиты ребенка, делая возможным развитие.

ФИНЛЯНДИЯ

В Финляндии, в отличие от многих европейских индустриально развитых стран, где под воздействием негативных тенденций, вызвавших спад рождаемости и, как следствие, старение нации, им удалось сохранить стабильными темпы роста населения, а в последние десятилетия даже их увеличить. Ныне в стране каждый год появляется в среднем тысяча и более новых граждан. Государство работает в тесном контакте с Федерацией семьи Финляндии – организацией, досконально знающей все проблемы матери и ребенка, и потому вполне закономерно, что большинство ее рекомендаций легли в основу важнейших социальных программ. По расчетам демографов, к 2040 году население Финляндии увеличится на 100 тысяч человек и составит 5 миллионов 366 тысяч граждан. Строить такие прогнозы государству позволяет успешная реализация глубоко продуманной социальной политики, эффективно работающей и на отдельных граждан, и на общество в целом.

Конечно, в целом европейская демография пошатнулась, но, как показывают наблюдения, только не в Финляндии. Сегодня эта северная страна переживает настоящий «бэби-бум», рождаемость растет не по дням, а по часам. Причины демографического взрыва кроются далеко не в финансовом и материальном благополучии финнов, а в хорошем социальном обеспечении граждан страны.

Целью было изучение политики скандинавских стран по отношению к молодой семье, материнству и сохранению семейных традиций.

Сравнивая опыт скандинавских стран хочется отметить что в Казахстане тоже последние время идет рост рождаемости. Это благодаря социальной политики государства.

Сейчас в Финляндии отмечается повышенное желание среди молодежи создавать семьи, производить детей и становиться родителями. Во многом это заслуга государства, которое предоставляет различные льготы молодым семьям и родителям. Так, в Финляндии очень удобно быть молодым родителем. По финскому законодательству право на декретный отпуск имеет не только мама, но и папа. Местные власти страны обеспечивают функционирование служб первой помощи и больниц, финансирование которых идет из налоговых поступлений. При центрах здоровья работают терапевты, клиники матери и ребенка и службы здравоохранения для детей. Услуги центров здоровья открыты для всех граждан, проживающих на территории закрепленных за центром районов. Наряду с государственной системой здравоохранения в стране существуют частные медицинские практики. Услугами государственной системы здравоохранения могут пользоваться все граждане страны. Профилактические мероприятия, консультационные и информационные услуги бесплатны.

Изучая опыт Финляндии в Казахстане можно утверждать в нашей стране на декретный отпуск могут выходить и папы. Услугами государственной системы здравоохранения могут пользоваться все граждане страны. Профилактические мероприятия, консультационные и информационные услуги бесплатны. При центрах здоровья работают терапевты, педиатры, клиники матери и ребенка и службы здравоохранения для детей. Услуги центров здоровья открыты для всех граждан, проживающих на территории закрепленных за центром районов.

Сейчас Финляндия разрабатывает новую программу по улучшению состояния семьи и детей в стране. Государство рассматривает такие вопросы как: развитие социальных служб с упором на потребности людей, пользующихся их услугами; увеличение числа мероприятий, направленных на стимулирование рождаемости и создание системы профилактики и лечения бесплодия; более активное привлечение мужчин к процессу планирования семьи; создание национальной информационной системы для специалистов, проявляющих интерес к проблемам планирования семьи. Так же стоит отметить, что Финляндия – одна из тех стран, где к вопросам семьи подходят с трепетом, что позволяет быть ей успешной в плане

демографии страны. Как можно заметить, финское правительство трепетно относится к молодым семьям, созданию семьи, рождению детей и поддержанию различных традиций. Финляндия довольно консервативная страна по отношению к своим обычаям, но они так же терпят изменения за счет развития страны и мира. Одновременно это является еще одним преимуществом, так как правительство может применять инновационные идеи в политике по отношению к молодым семьям, молодым родителям и семьям в целом [12].

Финляндию называют самой удобной страной для молодых мам. При выписке из роддома семье вручают все, что понадобится малышу в первый месяц, чтобы у молодых родителей не болела голова о материальном, и они заботились о новорожденном. Все общественные места оборудованы въездом для колясок, специальными детскими комнатами, часто с нянями, где малыша можно оставить ненадолго совершенно бесплатно [15].

КОРОЛЕВСТВО НОРВЕГИЯ

В Норвегии очень долговечные браки. В Норвегии, на сегодняшний день, один из самых высоких индексов рождаемости в Европе – 1.9. По этому показателю Норвегия опережает такие страны, как Италия и Испания, и все это во многом благодаря сбалансированной государственной политике.

В последнее время Норвегия ведет политику, направленную на изменение консервативного института семьи и поддержку карьерного роста у граждан страны. Такая политика негативно сказывается на семье, как первичном институте.

детей как свободных личностей.

Изучая мировой опыт можно взять шведской модель поддержки семьи.

Основными принципами социальной стратегии Северных стран являются:

Проведя анализ современной социальной ситуации, можно сделать вывод, что страны избрали правильную тактику в предоставлении помощи гражданам своей страны и стимулирования рождаемости прироста людей.

Государство обязано создавать условия для развития человека, семьи, поддержания культурных традиций своего народа. Механизм социальной политики Скандинавии направлен на государственное регулирование обеспечения благосостояния всего населения, социальных процессов и проведение социальной политики, направленной на снижение социальных издержек.

Основные направления социальной политики ориентированы на:

Достижение уровня и качества жизни населения, в том числе в области получения образования, здравоохранения, воспитания детей, экологии, обеспечения экономических прав и свобод граждан, защиты от преступности их личности и имущества

Развитие человеческого потенциала, гармонизацию социальных благ, ослабление социальной поляризации и предотвращение дезинтеграции общества

Скандинавские страны могут стать неким эталоном среди других стран Европы, как страны, которые заботятся о своих гражданах, делают все возможное для поднятия уровня жизни. В этих странах в полной мере идет защита и улучшение состояния молодой

- Сочетание всеобщности с дифференцированным подходом к различным группам населения, баланс во взаимоотношении семейного и государственного бюджета при решении социальных проблем (жилья, коммунально-бытовых, транспортных услуг и т.д.)
- Сочетание комплексности с целевым, адресным подходом к решению социальных проблем, установление минимальных жизненных стандартов, в том числе общественно приемлемых норм обеспечения социально значимых услуг в сочетании с целевой, адресной помощью особо нуждающимся группам населения
- Усиленный адресный характер социальной политики с помощью использования социального мониторинга и анализа социальных индикаторов, которые показывают ситуацию социального состояния страны и потребностей

семьи, а социальные услуги сформированы непосредственно для развития демографии государства и борьбы с существующей тенденцией в мире против брака и рождения детей.

СОЕДИНЕННОЕ КОРОЛЕВСТВО ВЕЛИКОБРИТАНИИ

В изучении государственной семейной политики нами был рассмотрен опыт нескольких стран, одной из них является Великобритания.

В Великобритании под лозунгом «сбросить с себя обузу государства» Тэтчер и ее сторонники неоконсерватизма пытались «загнать» решение социальных проблем в рамки семьи без помощи государства. Итогом этой политики стало резкое уменьшение роли государства в решении социальных проблем, сокращение социального бюджета страны[16].

В начале 2000-х годов в Великобритании количество новорожденных было самым низким за последние 80 лет. В стране в полную силу заработало Государственное агентство по поддержке детей.

Благодаря такой политике население страны растет не за счет мигрантов, а за счет появления на свет новых великобританцев[17].

РЕСПУБЛИКА ФРАНЦИЯ

Не менее интересен опыт социально-правовой поддержки во Франции.

Важнейшей составной частью семейной политики Франции является довольно разветвленная система семейных пособий. Финансирование семейных пособий осуществляется в основном за счет предприятий, взносы которых с 1990 года рассчитываются со всего фонда выплаченной заработной платы. Эти взносы, а также доля поступающих от государства финансовых средств перераспределяется Национальной кассой семейных пособий, которая выплачивает различные виды семейных пособий, а также пособий целевого назначения, например на оплату жилья и на трудоустройство. Франция предложила несколько стратегических направлений по решению вопросов увеличения трудовой занятости населения страны. Определенное место в этой стратегии уделено предоставлению молодым семьям пособий и выделение им жилья[13].

СОЕДИНЕННЫЕ ШТАТЫ АМЕРИКИ

Отличительной чертой системы социальной защиты населения в США является децентрализация. Это проявляется в наличии и реализации разных социальных программ на разных уровнях: федеральном, штата, местном. Преимущества данной системы состоят в том, что она позволяет полностью и оперативно реализовывать социальные потребности людей практически в каждом регионе.

Жилищные субсидии в США предоставляются семьям с низким доходом, и их размер составляет в среднем 2000 долларов в год на семью. Есть многочисленные центры помощи где, даже малоимущие мамы могут оставить детей на несколько часов. США не может похвастаться хорошей рождаемостью-она падает уже несколько лет. [8].

В Германии осуществляется обеспечение молодых семей отдельным жильем, разветвленная сеть яслей, детских садов и групп продленного дня в начальных школах, центров детского и молодежного досуга, летних детских лагерей, государственные меры, направленные специально на поддержку молодых, в том числе и студенческих семей, позволяют молодым женщинам успешно реализовывать себя как в выбранной профессии, так и в материнстве[13].

Если мать захочет сидеть с ребенком до трех лет, работодатель обязан оставить за ней рабочее место. Малоимущие могут получить единоразовую помощь на одежду для беременных, покупку вещей первой необходимости для ребенка. Многие до тех пор, пока малышу не исполнится два года, могут получать памперсы.

В 1970-х годах системы охраны материнства, пособий и льгот семьям с детьми действовали уже в большинстве стран Запада. Ныне в них как минимум в рамках социальной помощи проводятся следующие мероприятия: медицинское обслуживание женщин в период беременности и рождения ребенка, предоставление и оплата декретного отпуска, наблюдение за здоровьем младенцев и детей младшего возраста, предоставление права на отпуск по воспитанию детей (так называемый родительский отпуск), семейных пособий на детей, налоговых льгот, ссуд под низкие проценты (либо субсидий) для приобретения или аренды жилья и некоторые другие.

Во всех странах Запада действуют службы планирования семьи, а женщины получили

право доступа к контрацептивам. Отношение к абортам варьирует от полной либерализации до строгих ограничений [13].

Международный опыт возведения социального жилья резюмируют четыре основные тенденции.

Первое. Снижение государственной поддержки поставщиков социального жилья и усиление прямой поддержки бедных потребителей. Стимулирование предложения происходит путем выделения средств из государственного бюджета на строительство социального жилья, а стимулирование спроса идет за счет выделения бюджетных средств на индивидуальные жилищные пособия.

Второе. Государственное арендное жилье повсеместно передается зарегистрированным социальным домовладельцам, в первую очередь жилищным ассоциациям. Статус зарегистрированного социального домовладельца дает существенные льготы частному бизнесу. Во многих странах все социальное жилье уже передано социальным агентствам.

Третье. Повышение роли частных игроков, частного бизнеса в программах развития социального жилья.

Четвертое. Усиление государственного контроля за деятельностью жилищных ассоциаций - соблюдение жилищных стандартов, условий найма, уровня жилищной демократии и др.

Таким образом, вышеизложенное позволяет выделить позитивные и негативные стороны возведения социального жилья. К позитиву относятся: обеспечение жильем нуждающихся, обеспечение стабильности проживания для нанимателей; способствует увеличению общественного богатства, возможность создания смешанных микрорайонов. К негативу зарубежные эксперты относят: ограничение личного выбора жилья, не соответствие индивидуальным потребностям жителей, порождение гетто, плохое управление и содержание фонда социального жилья из-за многочисленных бюрократических преград, которые есть в этой сфере.

В целом зарубежный опыт возведения социального жилья может быть адаптирован к условиям современного Казахстана для снятия остроты жилищной проблемы, улучшения качества городской среды, улучшения менеджмента социального жилья и развития широкой жилищной демократии управления социальным жильем.

Таким образом, опыт зарубежных стран в области социально-правовой поддержки молодых семей, позволяет нам определить основные формы социальной помощи, среди которых преобладают субсидии, пособия, забота о материнстве и детства и т.д. Все вышеперечисленные страны могут быть хорошим примером для Казахстана в области семейной политики.

ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ПРОГРАММЫ ДЛЯ МОЛОДЫХ СЕМЕЙ ПО УЛУЧШЕНИЮ ЖИЛИЩНЫХ УСЛОВИЙ

Как получить молодым семьям жилье?

Одной из наиболее актуальных проблем молодых семей является наличие собственного жилья. Собственное жилье – это основа крепкой семьи, успешной трудовой карьеры, душевного комфорта и самореализации человека. Государство будет оказывать поддержку молодым людям в приобретении жилья, опираясь на уровень развития и возможности национальной экономики. Наиболее востребованным видом помощи является помощь в приобретении жилья. Покупка собственного жилья – один из самых главных вопросов в жизни каждого человека. Своя квартира – это не просто залог стабильности и спокойствия, это, прежде всего, фундамент для создания семьи или

увеличения количества ее членов.

Жилищный вопрос всегда является одним из самых распространенных среди новоиспеченных ячеек общества. Поэтому молодые семьи сталкиваются с этой проблемой. Выйти из этого затруднительного положения с достоинством может только тот, кто обладает достаточным количеством информации. Так, если молодые пары знают все нюансы о программе «Молодая семья», могут получить льготы, которые, в свою очередь, финансово облегчат покупку собственного жилья.

В соответствии с казахстанским законодательством существуют такие формы поддержки государством молодой семьи в решении жилищной проблемы – жилье по государственной программе, арендное жилье.

Жилье для молодых семей – это новое

направление жилищного строительства, выработанное в рамках реализации поручения Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева, данного 27 января 2012 года в Послании народу Казахстана «Социально-экономическая модернизация - главный вектор развития Казахстана».

Программа развития регионов до 2020

Жилищные проблемы, как и любой другой вопрос, имеющий социальную значимость, находятся на постоянном контроле Главы государства. В разное время государством принимались меры по развитию жилого фонда и обеспечению граждан жильем.

На данный момент Жилстройбанк работает по программе развития регионов до 2020 года – это уникальная государственная программа, направленная на обеспечение новым, доступным и комфортным жильем казахстанцев, в том числе молодых семей. Программа развития регионов до 2020 года, утвержденная постановлением правительства Республики Казахстан №728 от 28 июня 2014 года. Государство выделяет средства на строительство новых домов, и вы

уже сейчас можете стать обладателем новой улучшенной квартиры по данной программе.

Также есть специальная программа для молодых семей, которые только начинают формировать свой семейный очаг. Государственная программа помогает выбрать молодоженам удобный вариант аренды жилья с последующим выкупом, а банк предоставляет выгодные условия для накопления и получения жилищного кредита.

Можно стать участником программы, если:

У вас (или членов семьи) нет жилья на праве собственности или арендного жилья на территории Республики Казахстан.

АО «ИО «Казахстанская ипотечная компания» предоставляет арендное жилье с правом выкупа или без такового. Претендовать на жилье по линии КИК могут многодетные семьи, неполные семьи, семьи, имеющие или воспитывающие детей-инвалидов, дети-сироты, дети, оставшиеся без попечения родителей, оралманы, а также государственные служащие, военнослужащие, сотрудники специальных государственных органов, работники бюджетных организаций. Кроме того, возможность получить жилье имеют работники государственных юридических лиц,

СТРОИТЕЛЬСТВО ДОСТУПНОГО ЖИЛЬЯ В РАМКАХ ПРОГРАММЫ ВЕДЕТСЯ ПО СЛЕДУЮЩИМ НАПРАВЛЕНИЯМ:

Жилье для очередников местных исполнительных органов	Жилье по линии АО «Жилстрой-сбербанк Казахстана», в том числе, как для всех категорий населения, так и для молодых семей	Жилье АО «ИО «Казахстанская ипотечная компания»	Жилье АО «Фонд недвижимости «Самрук-Казына»	Жилье в рамках пилотных проектов по сносу аварийного жилья
--	--	---	---	--

Рисунок 5 - Основные направления строительства доступного жилья в рамках программы «Развитие регионов-2020»

с которыми КИК заключены соглашения или меморандумы. За весь период реализации «Программы развития регионов до 2020 года» КИК планирует предоставить 1 483 тысяч кв. м арендного жилья (порядка 29 тысяч квартир). На платежеспособных претендентов на жилье, относящихся к среднему классу, рассчитана программа от Фонда недвижимости «Самрук-Казына».

Жилье по линии АО «Фонд недвижимости «Самрук-Казына» могут приобрести все граждане Казахстана, но приоритет при приеме заявок будет отдаваться лицам, не имеющим жилья или нуждающимся в улучшении жилищных условий.

Более популярным по сравнению с другими способами получения собственных квартир в рамках Программы является приобретение жилья по линии АО «ЖССБК». Получить жилье могут все граждане Казахстана при соблюдении условий банка (накопление половины стоимости квартиры в течение трех и более лет при условии регулярного пополнения счета). Кроме того, банк предоставляет квартиры для молодых семей, совокупный ежемесячный доход которых не превышает 230 тысяч тенге. В сложившейся экономической ситуации в работе «ЖССБ» есть один огромный плюс - полная независимость от доллара. Единственная валюта, которой оперирует банк, - тенге, следовательно, стоимость жилья не будет подвергаться переоценке в зависимости от курса доллара.

По данным Комитета по статистике Министерства национальной экономики РК, средняя обеспеченность населения жильем в Казахстане за последние пять лет неуклонно растет.

Лица, участвующие в поднаправлении «Жилье для молодых семей» по линии ЖССБК и соответствующие следующим требованиям:

На момент подачи заявления возраст обоих супругов не должен превышать 29 лет. Если семья неполная, то ограничение по возрасту относится только к одному родителю, который воспитывает ребенка (детей), и также составляет 29 лет. Период зарегистрированного брака должен составлять не менее двух лет. Данное ограничение не относится к неполной семье.

Количество членов семьи будет учитываться при определении квадратуры будущей квартиры, на каждого человека выделяется не менее, чем от 15 до 18 квадратных метров. Если в семье проживают 3 человека, то площадь

квартиры не должна быть менее 45 кв. м.

Для участия в направлении «Молодая семья» у супругов и членов семьи не должно быть собственной недвижимости в том населенном пункте, где предполагается получение квартиры.

Молодые семьи могут получить квартиру по поднаправлению «Жилье для молодых семей» по линии ЖССБК через систему жилстройсбережений в аренду с последующим выкупом;

Основные требования, предъявляемые к участникам Программы группы молодая семья заявляющим на участие по направлениям «Жилье по линии ЖССБК», «Жилье АО «ИО «КИК»:

1) иметь гражданство Республики Казахстан или статус оралмана;

2) иметь регистрацию в городах Астаны и Алматы в течение последних 2-х лет, в случае претендования на получение жилья в данных городах по направлениям «Жилье АО «ИО «КИК» и «Жилье по линии ЖССБК»;

по другим регионам иметь регистрацию в населенном пункте, в котором участник претендует на получение жилья по направлению «Жилье АО «ИО «КИК» и поднаправлению «Жилье для молодых семей» по линии ЖССБК;

3) отсутствие у участника Программы и постоянно совместно проживающих с ним членов его семьи (супруги, несовершеннолетних детей), а также других членов семьи, включенных в состав семьи и указанных в заявлении, жилья на праве собственности или арендного жилья с правом последующего выкупа на территории Республики Казахстан;

4) отсутствие фактов преднамеренного ухудшения жилищных условий участником Программы и постоянно совместно проживающих с ним членов его семьи (супруги, несовершеннолетних детей), а также других членов семьи, включенных в состав семьи и указанных в заявлении, путем обмена жилого помещения или отчуждения жилища, принадлежащего ему на праве собственности, в течение последних 5 (пяти) лет по территории Республики Казахстан;

5) подтверждение платежеспособности по обслуживанию займа для выкупа жилья через систему жилстройсбережений или накоплению жилищных сбережений с учетом арендных платежей, по внесению платежей за арендное жилье с последующим выкупом по направлению «Жилье АО «ИО «КИК».

Таблица 1.

ПРИМЕР РАСЧЕТА ЗА 3-КОМНАТНУЮ КВАРТИРУ В АСТАНЕ И АЛМАТЫ

Стоимость квартиры	9 600 000 тенге
Площадь	80 кв.м
Цена аренды за «квадрат»	0 тг
Стоимость жилья (кв.м)	120 000 тенге
Ежемесячный взнос первые 8 лет	50 880 тг
Ежемесячный платеж последующие 15 лет по программе «Кемел» под 4% годовых	27 222 тг
Переплата за 15 лет	1 219 773 тг

Таблица 2.

ПРИМЕР РАСЧЕТА ЗА 3-КОМНАТНУЮ КВАРТИРУ В РЕГИОНАХ

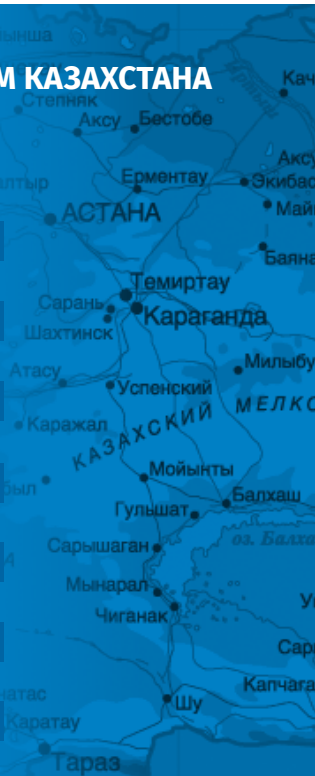
Стоимость квартиры	8 000 000 тенге
Площадь	80 кв.м
Цена аренды за «квадрат»	0 тг
Стоимость жилья (кв.м)	100 000 тенге
Ежемесячный взнос первые 8 лет	42 400 тг
Ежемесячный платеж последующие 15 лет по программе «Кемел» под 4% годовых	22 000 тг
Переплата за 15 лет	985 000 тг

Таблица 3.

ПРОГРАММА «МОЛОДАЯ СЕМЬЯ» 2016 ГОДА ПО РЕГИОНАМ КАЗАХСТАНА

Регионы	Кол-во домов	Кол-во квартир	Площадь, тыс. кв.м
Акмолинская область	1	75	5
Алматинская область	2	100	7
Атырауская область	1	45	3
Восточно-Казахстанская область	4	345	20
Западно-Казахстанская область	2	180	11
Карагандинская область	3	228	10
Кызылординская область	3	180	12
Павлодарская область	1	64	5
Северо-Казахстанская область	1	75	4
Южно-Казахстанская область	2	216	11
Астана	3	382	25
Алматы	15	594	34
Всего	38	2484	146

За период накопления молодая семья, делая взносы больше, может полностью выкупить жилье без кредита, однако должно пройти 3 года, когда депозит достигнет минимального оценочного показателя, равного 16.

Однако не все участники госпрограммы смогут получить жилье. Выходом может стать ипотека Жилстройсбербанка.

В 2016 году для молодых семей построят 2484 квартиры.

За 2015 год и 4 месяца 2016 года в рамках программы развития регионов до 2020 года введено 9 675 квартир общей площадью 609 тыс. кв.м. из них: по направлению «Жилье для всех категорий населения» сдано в эксплуатацию 474 тыс.кв.м, или 7 410 квартир. По направлению «Жилье для молодых семей» введено в эксплуатацию 135 тыс. кв.м, или 2 265 квартиры.

По данным Управление связи с общественностью Жилстройсбербанка, по линии ЖССБ построят 38 домов на 2484 квартиры общей площадью 146 тысяч кв.м.

Советы претендентам: как получить квартиру по госпрограмме

1. Внимательно следите за новостями о приеме документов на сайте акиматов и управлений жилья. У государственных органов бывают аккаунты в социальных сетях, подпишитесь на них.

2. Отслеживайте СМИ.

3. Обязательно откройте депозит в Жилстройсбербанке, копите деньги. Пусть будет небольшая сумма, но платежи должны быть регулярными. Если не попадете в список от акимата из-за большого количества желающих, вы сможете приобрести квартиру по направлению «Жилье для всех категорий населения» либо по новой программе Жилстройсбербанка «Свой дом». Здесь жилье может купить любой вкладчик банка, но предпочтение отдается тем, у кого нет жилья в последние 5 лет.

4. Помните о необходимости подтвердить ежемесячный доход. К моменту подачи заявки на квартиру он должен быть достаточным для положительного решения [5].

Подводя итоги, можно сказать самая успешная из всех направленных на обеспечение жильем молодых семей, населения Казахстана, является программа «Программа развития регионов до 2020 года». За время реализации значительная часть молодых семей

обеспечены жильем.«Программа развития регионов до 2020 года» была и остается тем самым абсолютно реальным шансом для каждого казахстанца получить собственную крышу над головой [6].

Государство предоставляет иные виды возможности обеспечение жильем для молодых семей. А также в рамках программ «Дорожная карта занятости 2020» можно приобрести служебное жилье.

Повышение мобильности трудовых ресурсов в рамках потребности работодателя осуществляется за счет содействия добровольному переселению граждан Республики Казахстан и обеспечения условий для адаптации молодежи.

Лица, имеющие право на участие и предоставление им мер государственной поддержки, определяются Правилами содействия повышению мобильности лиц, участвующих в активных мерах содействия занятости, и оказания им мер государственной поддержки.

Переезд участников Программы из населенных пунктов с низким потенциалом социально-экономического развития в населенные пункты с высоким потенциалом социально-экономического развития и центры экономического роста осуществляется:

- 1) внутри одного района;
- 2) из одного района (города областного значения) в другой район (город областного значения) в пределах одной области;
- 3) из одной области в другую.

Критерии для определения населенных пунктов с низким, средним и высоким потенциалом социально-экономического развития разрабатываются и утверждаются центральным уполномоченным органом по вопросам регионального развития.

В соответствии с разработанными критериями местные исполнительные органы по согласованию с центральным уполномоченным органом по вопросам регионального развития определяют перечень населенных пунктов с низким и высоким потенциалом социально-экономического развития и направляют его оператору Программы.

Связанные с переездом субсидии включают в себя возмещение расходов на переезд.

Граждане, переезд и трудоустройство которых осуществлены работодателем самостоятельно, включаются в состав участников с предоставлением соответствующей государственной поддержки в приоритетном порядке.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОДДЕРЖКА УЧАСТНИКОВ ПРОГРАММЫ ВКЛЮЧАЕТ

содействие в
трудоустройстве на
новом месте жительства

предоставление
субсидий на переезд

предоставление
служебных жилищ

предоставление комнат
в общежитиях для
трудовой молодежи

Обучение на курсах
профессиональной
подготовки,
переподготовки и
повышения
квалификации
при необходимости

Рисунок 2 - Государственная поддержка участников Программы

Механизм реализации:

1) претенденты на участие обращаются в центр занятости населения с заявлением на переезд, прилагая документы, предусмотренные Правилами содействия повышению мобильности лиц, участвующих в активных мерах содействия занятости, и оказания им мер государственной поддержки;

2) центр занятости населения рассматривает документы на предмет соответствия критериям отбора на участие, согласовывает с заявителями возможные варианты переезда и направляет документы в региональную или районную (городскую) комиссию в зависимости от места переезда;

3) по итогам рассмотрения документов лиц, подавших заявление на участие в Программе:

Региональные комиссии вырабатывают рекомендации о включении (об отказе) в состав участников Программы в отношении граждан, переезжающих с одного района в другой, а также заявки или предложения о включении (об отказе) в состав участников Программы в отношении граждан, переезжающих в другую область;

районные/городские комиссии вырабатывают рекомендации о включении (об отказе) в состав участников Программы в отношении граждан, переезжающих в пределах одного района;

4) на основании решения региональной либо районной/городской комиссии центр занятости населения принимает решение о включении (об отказе) заявителей в состав участников Программы;

5) между лицами, включенными в список участников Программы и центром занятости населения (мест прибытия) подписывается социальный контракт. Социальный контракт, наряду с социальной поддержкой по переезду, включает в себя мероприятия по трудоустройству на новом месте;

6) центральным уполномоченным органом по развитию регионов разрабатываются типовые проекты жилища (индивидуальные или многоквартирные) с учетом сейсмологических зон и характеристик;

7) выполнение условий социального контракта контролируется центром занятости населения.

Дополнительные условия реализации компонента «Повышение мобильности трудовых ресурсов» в пилотном режиме.

В Восточно-Казахстанской, Северо-Казахстанской, Кызылординской и Павлодарской областях, а также в регионах, определенных решением МВК, строительство, приобретение, достройка и заселение служебных жилищ осуществляется с участием работодателей.

В результате реализации Программы до 2020 года активными мерами содействия занятости будут охвачены до полутора миллионов человек, в том числе не менее 800 тысяч сельских жителей.

Снизится удельный вес неэффективной занятости, уменьшится безработица, повысится производительность труда, а также доходы населения.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОДДЕРЖКА МОЛОДЫХ СЕМЕЙ ПО ПОЛУЧЕНИЮ СОЦИАЛЬНЫХ ВЫПЛАТ ПРИ РОЖДЕНИИ (УСЫНОВЛЕНИИ) РЕБЕНКА (ДЕТЕЙ)

Какие существуют социальные помощи молодым семьям?

Конституция Республики Казахстан провозгласила Казахстан социальным государством, политика которого направлена на создание условий, обеспечивающих достойную жизнь и свободное развитие

человека. В связи с этой политикой охраняются труд и здоровье граждан (в том числе инвалидов и пожилых граждан), осуществляется государственная поддержка семьи, материнства, развивается система социальных служб и предоставляются иные гарантии социальной защиты.

СОЦИАЛЬНАЯ ПОДДЕРЖКА В РК

Рисунок 6 - Социальная поддержка в РК

Приобретение доступного жилья — это только одно из направлений деятельности государства. Помимо этого существуют и иные меры поддержки:

Согласно Закону РК «О государственных пособиях семьям, имеющим детей», и ст. 66 Закона «О труде», в Казахстане на 2016 год предусмотрены единовременное пособие по рождению ребенка и ежемесячное пособие по уходу за ребенком до 1 года.

Если мать (или отец, при отсутствии матери) новорожденного не работает выделяется государственное пособие по беременности и родам. Единовременное пособие по рождению ребенка. При рождении ребенка, мать или отец ребенка, независимо работает или нет, может обратиться с соответствующими документами за назначением «Единовременного государственного пособия» на рождение ребенка за счет средств государственного бюджета.

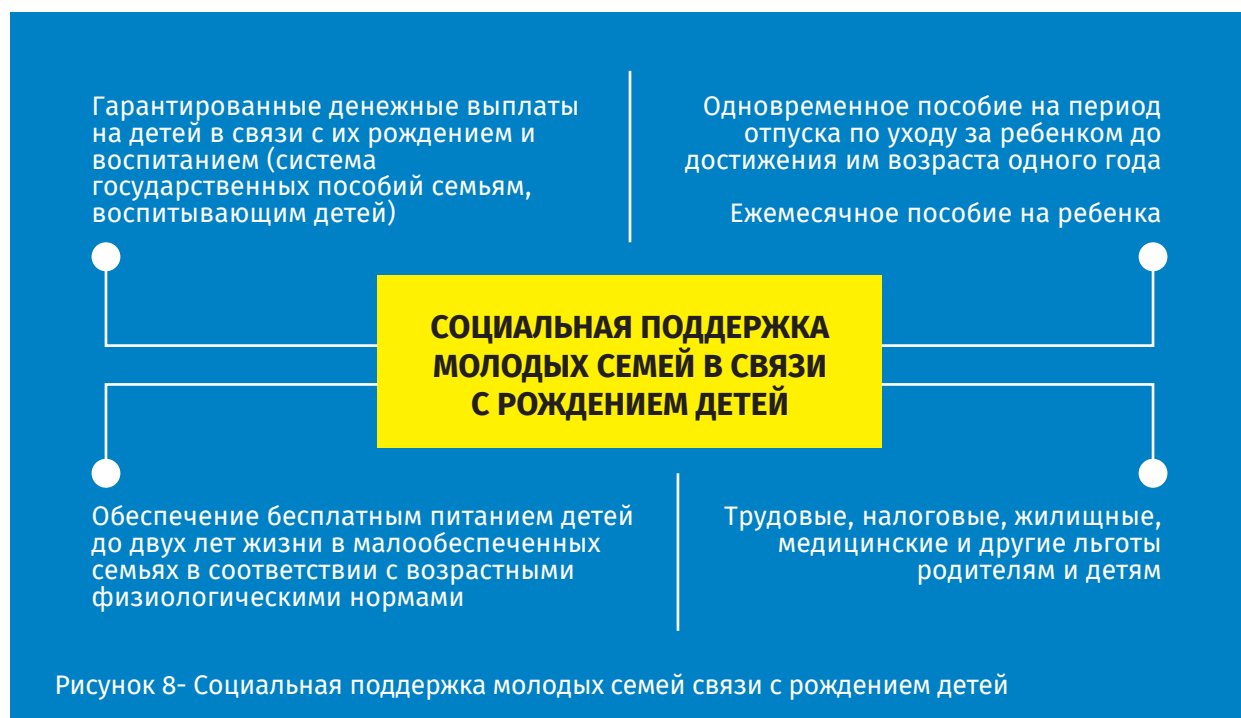
Размер единовременного государственного пособия при рождении ребенка: МРП (Месячный расчетный показатель) в Казахстане в 2016 году составляет 1 982 тенге.

- на первого, второго, третьего ребенка - 31.41 МРП; 31.41 x 2121= 66620.61тенге.

- на четвертого и более ребенка – 52.35 МРП; 52.35 x 2121= 111034.35 тенге. Единовременное пособие при рождении ребенка выплачивается не позднее 10 дней со дня предоставления соответствующих документов.

Документы необходимые для получения пособия:

- удостоверение личности;
- ИИН;

РАЗМЕР ЕЖЕМЕСЯЧНОГО ПОСОБИЯ ПО УХОДУ ЗА РЕБЕНКОМ ДО ДОСТИЖЕНИЯ ИМ 1 ГОДА

На первого ребенка
5,76 МРП
(5.76x2121 = **12216.96 тг**)

На второго ребенка
6,81 МРП
(6.5x2121 = **13786.5 тг**)

На третьего ребенка
7,85 МРП
(7.5x2121 = **15907.5 тг**)

На четвертого и
более **8,9 МРП**
(8.5x2121 = **18028.5 тг**)

- домовая книга;
- номер лицевого или карточного счета (оформить счет нужно обязательно).

Все документы, копии и оригиналы для сверки, предоставляются в городской ГЦВП.

Ежемесячное пособие по уходу за ребенком до 1 года. Если мать (отец) родившегося ребенка не работает, в Республике Казахстан выделены ежемесячные денежные начисления, за счет средств государственного бюджета. Деньги начисляются после рождения ребенка, на основании свидетельства о рождении ребенка.

Документы необходимые для получения пособия по уходу за ребенком:

- удостоверение личности; ИИН;
- домовая книга;
- номер лицевого или карточного счета.
- справка о составе семьи (заполняется в ГЦВП);
- свидетельство о рождении ребенка (на каждого ребенка, если семья многодетная).

Если женщина работает.

1. Предусмотрены социальные отчисления по беременности и родам. Согласно действующему законодательству Республики Казахстан, об обязательном социальном страховании,

женщине, работающей по трудовому договору, единовременная социальная выплата по беременности и родам (пособия по родам) назначается из Государственного фонда социального страхования. Это при том, что обязательно уплачивались ежемесячные социальные отчисления за последние 12 месяцев до даты выдачи больничного листа (листа временной нетрудоспособности). Размер пособия определяется путем умножения среднемесячного размера дохода, на соответствующий коэффициент. Среднемесячный размер дохода: сумма доходов за каждый месяц делится на количество отработанных месяцев. В случае единовременной социальной выплаты среднемесячный размер дохода определяется: сумма доходов за двенадцать месяцев, включая месяц, в котором выдан больничный лист, делится на 12. Коэффициент определяется в зависимости от количества дней, на которые выдан больничный лист: если на 56 календарных дней, то K=1,9; на 126 календарных дней, K=4,2; на 140 дней, K=4,7; на 170 дней, K=5,7; на 184 дня, K=6,2. Календарные дни это все дни включая выходные и праздники. Размер единовременной социальной выплаты по

ДОКУМЕНТЫ НЕОБХОДИМЫЕ ДЛЯ ПОЛУЧЕНИЯ ПОСОБИЯ ПО БЕРЕМЕННОСТИ И РОДАМ

Домовая книга

Лицевой или карточный банковский счет (оформить счет нужно обязательно)

Адресная справка из ЦОН о прописке (если женщина не имеет постоянной прописки, предоставляется справка о временной регистрации)

Удостоверение личности

Больничный лист

Индивидуальный идентификационный номер (ИИН)

Рисунок 9 – Документы, необходимые для получения пособия по беременности и родам

беременности и родам (пособия по родам) зависит от размера отчислений, уплаченных работодателем в Государственный фонд социального страхования. Пособие не может быть выше суммы, равной 75 минимальным зарплатам, умноженным на Коэффициент замещения дохода 4,2.

Предусмотрены социальные отчисления по уходу за ребенком. Ежемесячная социальная выплата по уходу за ребенком по достижении им возраста одного года определяется на основании уплаченных ежемесячных социальных отчислений (СО) в Государственный фонд социального страхования (Фонд) за последние 24 месяца до даты рождения ребенка. Назначается в размере 40% от среднемесячного дохода, за последние 24 месяца до даты рождения ребенка, при

40% = 85456 тг.), установленной законом о республиканском бюджете на соответствующий финансовый год.

Все документы – оригиналы- и копии – предоставляются в городской ГЦВП. Согласно законодательству из назначенных пособий удерживаются 10% обязательных пенсионных взносов, которые идут в накопительный пенсионный фонд получателя пособия.

«Размер единовременного государственного пособия в связи с рождением первого, второго, третьего ребенка составил 66 621 тенге, на рождение четвертого ребенка и более - 111 035 тенге. Размер ежемесячного государственного пособия по уходу за первым ребенком составил 12 217 тенге, за вторым - 14 445 тенге, за третьим - 16 650 тенге, за четвертым и более - 18 877 тенге» [7].

Рисунок 10 - Необходимые документы для получения пособия по уходу за ребенком

условии обязательной выплаты социальных отчислений. Коэффициент замещения дохода 0,4 и есть 40% от среднемесячного дохода. Сумма зарплаты с которой были уплачены социальные отчисления, делится на количество отработанных месяцев и умножается на 0,4. Минимальный размер пособия по уходу за ребенком не может быть меньше государственного пособия по уходу за ребенком до одного года для неработающих. Максимальный размер пособия по уходу за ребенком не может быть больше 40% процентов от 10-кратного размера минимальной заработной платы ($10 \cdot 21364 = 213640$ тг,

Если женщина мать – одиночка.

Выплаты пособий матерям-одиночкам предусмотрены на общих основаниях. Для одиноких мам дополнительные выплаты и пособия, как для матерей-одиночек, из республиканского бюджета не предусмотрены. Для индивидуального рассмотрения ситуации можно обратиться в городское Управление занятости и социальных программ.

Подробную информацию о назначении и получении пособий и выплат в Казахстане вы можете узнать здесь http://egov.kz/wps/portal/Content?contentPath=/egovcontent/child_/article/adoption_of_a_child_in+kazakhstan&lang=ru.

СОГЛАСНО СТАТЬЕ 4 ЗАКОНА «О ГОСУДАРСТВЕННЫХ ПОСОБИЯХ СЕМЬЯМ, ИМЕЮЩИМ ДЕТЕЙ» СЕМЬИ, ИМЕЮЩИЕ РОЖДЕННЫХ, УСЫНОВЛЕННЫХ (УДОЧЕРЕННЫХ), А ТАКЖЕ ВЗЯТЫХ ПОД ОПЕКУ (ПОПЕЧИТЕЛЬСТВО) ДЕТЕЙ, ИМЕЮТ ПРАВО НА ПОЛУЧЕНИЕ:

- пособия на рождение (если ребенок новорожденный);
- пособия по уходу в случаях, когда:
 - лицо, осуществляющее уход за ребенком, не является участником системы обязательного социального страхования;
 - лицо, осуществляющее уход за ребенком, родившимся до 1 января 2008 года, является участником системы обязательного социального страхования;
- пособия на детей в случаях, когда среднедушевой доход семьи ниже стоимости продовольственной корзины;
- пособия воспитывающему ребенка-инвалида.

При усыновлении новорожденного ребенка вы также можете выйти в декретный отпуск со всеми соответствующими выплатами.

Право на получение пособия на детей ежеквартально подтверждается представлением справки о доходах.

Отметим, что в Казахстане ежемесячно усыновители получают на одного ребенка пособие в размере 10 МРП (1 МРП -1731 тенге). Те, кто берет детей на патронатное воспитание, кроме ежемесячного пособия на ребенка получают зарплату в размере 60-70 тысяч тенге (люди со специальным образованием)[19].

Государственное пособие семьям, имеющим детей, назначается и выплачивается на основании Закона Республики Казахстан «О государственных пособиях семьям, имеющим детей» от 28 июня 2005 года № 63-III. Пособие на детей до 18 лет назначается в случаях, когда среднедушевой доход семьи ниже стоимости продовольственной корзины. Стоимость продовольственной корзины составляет 60 % от величины прожиточного минимума, который на 1 квартал 2016 года в Казахстане составил 21364 тенге. На 1 квартал 2016 года размер продовольственной корзины в Казахстане составляет 12 818 тенге. Размер пособия - 1,05 месячных расчетных показателя или 2 227 тенге на каждого ребенка.

Для назначения пособия на детей до 18 лет заявитель может обратиться по месту регистрации место жительства в районный отдел Управления либо в ЦОН со следующими документами:

- 1 заявление для назначения пособия на детей;
- 2 копия (копии) свидетельства (свидетельств) о рождении ребенка (детей);
- 3 копия документа, удостоверяющего личность заявителя;
- 4 копия документа, подтверждающего место жительства семьи (копия книги регистрации граждан либо справка адресного бюро, либо справка акима аульного (сельского) округа);
- 5 сведения о составе семьи;
- 6 сведения о доходах членов семьи за предыдущий квартал.

КАЗАХСТАНСКИЕ УЧРЕЖДЕНИЯ ОКАЗЫВАЮЩИЕ МОЛОДЫМ СЕМЬЯМ СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКУЮ, ПРАВОВУЮ, ПЕДАГОГИЧЕСКУЮ, МЕДИЦИНСКУЮ ПОМОЩЬ

Куда обратиться молодым семьям если возникли трудности в семье?

Социальные службы для молодежи осуществляют свою деятельность в целях

создания условий для интеллектуального, духовного, физического, творческого развития, профессиональной подготовки и реализации предпринимательского потенциала молодежи.

- Осуществление психолого-педагогической, медико-социальной, юридической помощи и консультирование молодежи, находящейся в трудной жизненной ситуации, вернувшейся из специальных организаций образования и организаций образования с особым режимом содержания, прошедшей лечение от алкоголизма, наркомании, токсикомании, а также молодежи из числа инвалидов
- Профилактика противоправных действий молодежи
- Организация досуга молодежи по месту жительства
- Поддержка и развитие предпринимательской деятельности молодежи
- Содействие развитию молодежного самоуправления
- Иные социально значимые направления, не противоречащие законодательству Республики Казахстан

Рисунок 11 - Основные направления деятельности социальных служб для молодежи

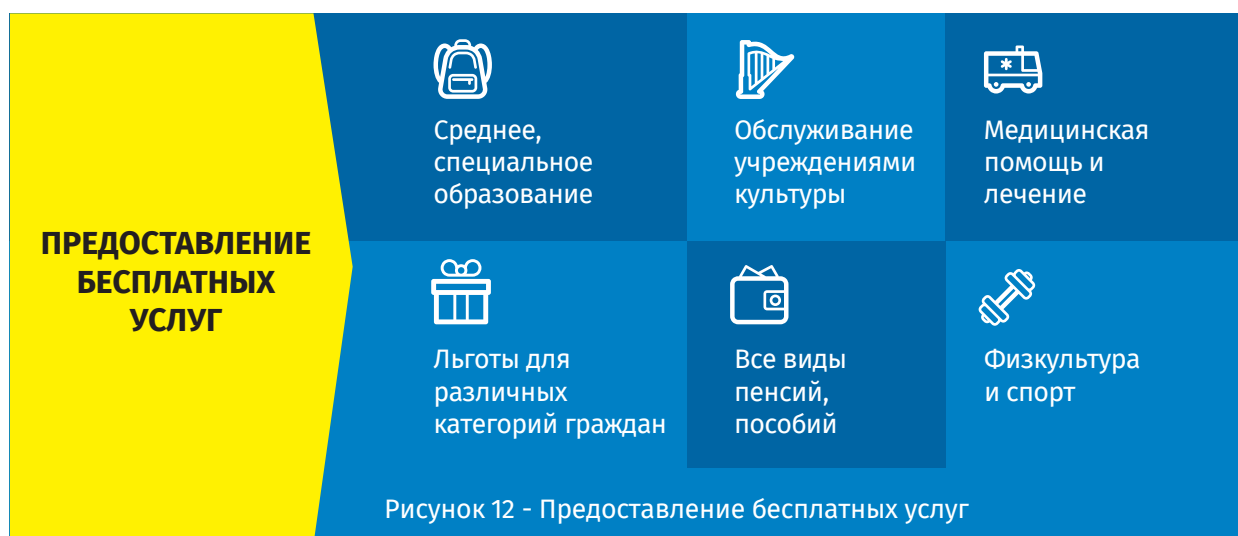
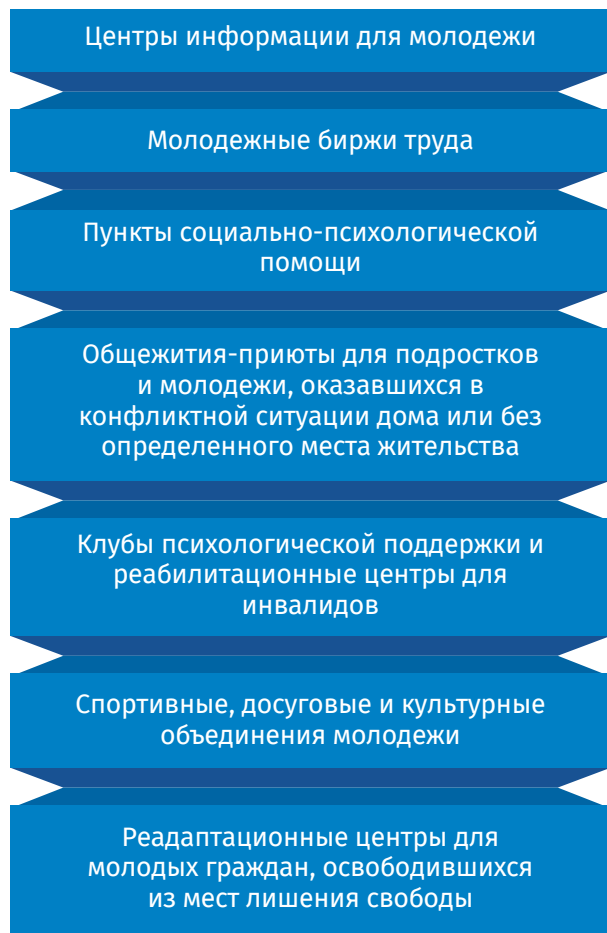

Рисунок 12 - Предоставление бесплатных услуг

Стабильная благополучная семья может функционировать только при определенной подготовке молодых людей к совместной семейной жизни. Решение возникающих в молодой семье социальных проблем не может быть реализовано без организации социальной работы и разворачивания деятельности социальных служб для молодежи.

Социальная служба осуществляет: оказание психолого-педагогической, юридической помощи, консультирование несовершеннолетних и других молодых граждан, оказание социальной помощи молодым семьям и учащейся молодежи, правовую защиту молодежи в трудовых, учебных коллективах, профилактику противоправных действий молодежи; социальное восстановление (реадаптация) молодых граждан, вернувшихся из мест лишения свободы и специальных воспитательных учреждений, поддержку и развитие предпринимательской деятельности молодежи, содействие развитию форм молодежного самоуправления, организации содержательного досуга молодежи.

В социальную службу могут входить:

Молодая семья - одна из самых незащищенных групп населения.

Первые пять лет совместной жизни - основа всего будущего существования семьи. На определенном этапе определяются главные черты семьи, от которых будут зависеть завтрашние судьбы людей, вступивших в брачные отношения. Средний стаж распадающихся браков в условиях нашей страны - пять лет и именно тут больше всего требуется помощь. Это период когда рождается совместимость супругов - психологическая опора семьи; пора, когда создается материальная база семьи - её экономическая опора, когда возникают воспитательные устои семьи. В эти годы закладываются основания для всех первостепенных сторон семейной жизни - психологическое, сексуальное, материальное воспитательное. В их совместной жизни личных свобод меньше, а обязанностей согласовывать свою жизнь с другим человеком, переделывать внутренний мир в такт с ними - немаловажно больше. У них рождаются или порождаются близкие интересы, взгляды, привычки, возрастает или не возрастает похожая система поведения, отношения товарищ к другу, т.е. появляется совместимость. Многие специалисты говорят о том, что несмотря на невысокий процент разводов, первый год брака довольно нестабильный. Молодые люди вступают в брак с разными ожиданиями.

Психологические проблемы. К ним можно отнести совместные эмоциональные отношения, психологическую совместимость, привыкание супругов к изменившемуся образу жизни. Супругам приходится привыкать к увлечениям, проявлениям характера товарищ-друга.

Самыми счастливыми для молодой семьи являются первые месяцы брака, когда семья продолжает существовать в праздничной атмосфере. Со временем начинают возникать первые конфликты при совместном решении материальноэкономических и психологических проблем, т. е. ролевой структуры отношений, разделении домашних обязанностей.

В браке молодые семьи на первое место ставят взаимопонимание, доброжелательность; на второе - эмоциональные отношения; на третье - материальное благополучие; и лишь четвертое место - детей.

В раннем супружестве формируется единая ценностная система семьи, большую роль для этого имеет совместное проведение досуга.

Молодая семья предпочитает ходить совместно в гости, проводить отпуск, смотреть телевизор, читать книги и газеты, и на последнем месте для многих семей стоит спорт, туризм, что можно объяснить объективными условиями (платными услугами). Работа на пригородных садовых участках для молодых семей не имеет первостепенного значения.

Как уже было отмечено ранние браки, как правило, характеризуются материальными трудностями, жилищными проблемами, острой зависимостью от родителей. Но, пожалуй, более того эти проблемы не самые главные, так как при желании можно приобрести добавочный заработок финансов. Дело в том, что молодые супруги продолжают развиваться как личность, меняются с годами, и часто выясняется, что поженились совершенно разные люди, с различными жизненными ценностями и потребностями.

Логично, что право на существование имеет любая разумная точка зрения на поведение мужа и жены в семье.

В процессе совместной жизнедеятельности молодым супругам приходится постоянно адаптироваться к их обоюдным интересам, потребностям, намерениям. В системе социально-психологической адаптации необходимо выделить брачно-семейную адаптацию как приспособленность человека к жизни в браке и семье. Брачная адаптация - это постепенный процесс взаимного приспособления супругов, которое основано, прежде всего, на положительных привязанностях и положительных чувствах (симпатия, влюблённость, дружба). Однако чувства симпатии и влюбленности не дают ещё гарантии того, что брачная адаптация будет иметь успех. Для успешной адаптации молодой семье требуется согласование потребностей и интересов двух партнеров, которые до этого удовлетворялись независимо. Происходит также выработка взаимосогласованной оценки той или иной жизненной ситуации, возникшей перед брачными партнерами. Степень семейного согласия во многом зависит от того, насколько каждый из супругов способен поставить себя на место другого и понять ту или иную ситуацию. Каждый из супругов вырабатывает особый, индивидуальный стиль общения и товарищ с другом. Этим же путём у супругов формируются устойчивые ориентации относительно товарищ друга, т.е. вырабатываются определённые типы поведения. Жизнеспособность молодого брака

определяется процессами брачной адаптации, которые особенно интенсивно происходят в первые два года совместной жизни. По мнению психологов, работающих с молодыми семьями, можно выделить следующие виды брачной адаптации:

- к основным ценностям супружества;
- к интересам, привычкам и стилю жизни брачного партнера, к его темпераменту и характеру;
- к профессиональной деятельности молодожёнов.

У молодых людей, вступивших в брачно-семейные отношения, могут быть все условия для крепкого брака: сильные чувства товарищ к другу, хорошие материальные и жилищные условия, но брачная жизнь не складывается из-за того, что они не могут товарищ к другу приспособиться. В итоге их брачная жизнь становится невыносимой. Поэтому залогом успеха хороших взаимоотношений в молодой семье является брачная адаптация.

Чтобы стабилизировать молодую семью (а большинство молодых семей пребывает среди низкодоходной части населения) необходим комплекс мер социальной, экономической, правовой защиты молодых семей, чтобы вручить им равные с остальными семьями возможности развития. Как нам представляется в структурном отношении молодую семью можно условно разделить на два вида - благополучную семью и социальной опасности. К последним относятся: семьи одиноких матерей, студенческие семьи, семьи несовершеннолетних матерей и отцов, безработных. Причём наиболее многочисленными из них студенческие семьи. В нашей стране в последнее десятилетие количество разводов возросло, как и в большинстве развитых стран. В общем числе ежегодно расторгаемых браков удельный вес разводов среди молодых семей на самом деле велик. Однако не следует мыслить, что молодая семья обречена на развод. Неудачу некоторых браков можно уже совершенно предвидеть на момент регистрации. Сегодня получили распространение так называемые «фиктивные браки», заключаемые для любых других целей, но не для создания семьи. Социологи также выделяют особую категорию браков, получивших название «легкомысленных». Эту категорию семейно - брачных отношений составляют жизненные случаи, объединяет же эти семейные пары непродолжительный

срок добрачного знакомства, отсутствие представлений о том, где, на что и как придется существовать. Молодые люди легкомысленно относятся не только к заключению брака, но и к разводу. По сведениям социологов, лишь в одной трети разводящихся пар между супругами полностью разрушаются эмоциональные связи, и если бы они могли разрешить неизбежные трудности начального периода совместной жизни, преодолевая кризисные ситуации развития супружеских отношений, значительная часть молодых браков могла бы быть сохранена [8].

Счастливым браком совсем не предполагает отсутствия семейных конфликтов. Один из источников конфликта в молодой семье - нарушение механизма преемственности поколений. В нашей стране это явление имеет свои особенности - ослабление духовных связей молодежи с родительским поколением происходит при сохранении экономической зависимости молодых семей. На данном этапе более раннее вступление в брак происходит на фоне удлинения периода экономического самоопределения семьи, тем самым, повышая её материальную подневольность от родителей. Семейный бюджет современной молодой семьи складывается из заработной платы или семейной помощи государства на ребёнка, подработки супругов. Однако, весомую долю бюджета молодой семьи составляет помощь родителей [9].

Здоровье каждого человека, как составляющая здоровья всего населения, становится фактором, определяющим не только полноценность его существования, но и потенциал его возможностей. Уровень состояния здоровья народа, в свою очередь, определяет меру социально-экономического, культурного и индустриального развития страны. С точки зрения устойчивого и стабильного роста благосостояния населения отрасль здравоохранения, представляющая собой единую развитую, социально ориентированную систему, призванную обеспечить доступность, своевременность, качество и преемственность оказания медицинской помощи, является одним из основных приоритетов в республике.

Медицинские проблемы. Неподготовленность молодых семей к браку, недостаточное половое воспитание проявляется несформированностью культуры интимных отношений, неосознанным отношением молодых людей к репродуктивному поведению.

В связи с этим последнее время идет рост брошенных на улицах младенцев.

Охрана здоровья семьи в репродуктивном возрасте играет большую роль, так как его уровень определяет эффективность выполнения функции деторождения. Выявлена связь между неблагоприятным семейно-психологическим климатом и риском возникновения хронических заболеваний.

На сегодняшний день в Казахстане существует такие общественные объединения оказывающие консультационные услуги молодым семьям, а также социально-психологическую помощь:

Служба поддержки семьи

Целью службы поддержки семьи является помощь семьям - родителям и их детям преодолеть сложности адаптации в обществе, без эмоциональных травм пересечь переходный возраст, разрешить проблемы коммуникаций в семье. Дети и их родители могут получить квалифицированную помощь юриста, психолога и других специалистов. Служба работает ежедневно кроме субботы и воскресенья, с 09.00 до 18.00. Прием родителей и детей осуществляют специалисты центра адаптации несовершеннолетних.

В целях повышения эффективности деятельности ЦАНов в профилактике повторного попадания в них во всех ЦАНах действуют 18 Служб поддержки семьи.

Мониторинг деятельности Служб поддержки семьи показывает, что ими в 2014 году 406 несовершеннолетним была оказана помощь, в оформлении документов 188 родителям и 406 несовершеннолетним, в трудоустройстве 1 родителя и 3 несовершеннолетним, в устройстве в специальные учреждения образования 1 родителю и 110 несовершеннолетним, даны консультации 1763 родителям и 1737 детям. Осуществлены выезды в 315 семей, в 137 учебных заведения и 84 организаций для детей сирот и детей, оставшихся без попечения родителей.

Одним из важнейших направлений в деятельности Службы поддержки семьи (СПС) ЦАН Актюбинской области является патронатное сопровождение семей воспитанников, находящихся в Центре либо переданных в семьи или под опеку.

Мать несовершеннолетних Насти и Миши Друщенко, Наталья Михайловна, была лишена родительских прав. Пока дети находились

в Центре адаптации несовершеннолетних, сотрудники СПС проводили кропотливую работу по оказанию помощи матери, оказавшейся в отчаянном положении, осознавшей, что значит потерять детей. Не имея постоянного места работы, находясь на учете в наркологическом диспансере из-за злоупотребления алкоголем, она не имела никаких шансов на восстановление своих родительских прав, если бы не своевременно оказанная поддержка со стороны администрации Центра, сотрудников Службы. Женщине помогли устроиться на работу, поддержали в её стремлении бросить пить, помогли оформить необходимые документы. Выдержав достойно все трудности и испытания, Наталье Михайловне удалось вернуть себе детей. Эту радость вместе с ней по праву разделили и работники ЦАН, которые все это время были рядом с ней.

Несовершеннолетние сестры Нурпеисовы – Индира, Алия и Айжан – были переданы под опеку, как оставшиеся без попечения родителей, их дяде, Нурпеисову Д.М., проживающему в с.Полтавка Мартукского района. Для получения необходимой информации об учебе и жизнеустройстве детей, СПС поддерживает связи с социальной и психолого-педагогической службами школы. 31 октября 2013 года, с целью патронатного сопровождения данных детей, а также проживающих в с.Покровка этого же района семьи несовершеннолетних Литовченко Владислава и Николая – также бывших воспитанников ЦАН – сотрудниками Службы поддержки семьи был осуществлен выезд в район. Состоялись встречи с самими детьми и их родителями, педагогами школ и руководством отдела образования, в ходе которых была проведена следующая работа:

- диагностика путем использования проективных методик и тестов психоэмоционального состояния детей, межличностных отношений и взаимоотношений с родителями и окружающими;

- обследование жилищно-бытовых условий детей;

- ознакомление с материалами социально-психологического сопровождения детей и их семей со стороны педагогов школ;

- оказана консультативная помощь педагогам по планированию и организации работы с детьми «группы риска», родителям – по вопросам воспитания с учетом возрастных особенностей детей и правовым вопросам.

Данная форма работы позволяет не только держать в поле зрения и осуществлять своевременную поддержку патронируемым семьям, но и оказывать методическую и консультативную помощь педагогам и родителям в организации работы с детьми «группы риска».

- Ассоциация семейного бизнеса
- Институт семейного здоровья
- Центр национальных ценностей «Отбасым»
- Ұлағатты жануя
- Центр семейного здоровья «Шипагер»
- Ассоциация семейных врачей
- Учебно-практический центр семейной медицины «Демеу»
- Центр формирования ЗОЖ
- Консультационные центры ЖасОтан«Кеңес орталығы»
- Союз кризисных центров
- Школа семьи «Жанұя».
- Жас Отау (МРЦ города Сатпаев) и другие.

В 1995 году для поддержки института семьи, улучшения положения женщин и детей Глава государства, несмотря на сложный переходный период в жизни страны, создал Совет по проблемам семьи, женщин и демографической политике при Президенте Республики Казахстан. В 1998 году он был преобразован в Национальную комиссию по делам семьи и женщин при Президенте Республики Казахстан, с наделением ее более широкими правами и полномочиями.

Национальная комиссия образована в качестве консультативно-совещательного органа для выработки наиболее эффективных мер по улучшению положения женщин, детей и семей, а также в целях защиты интересов семьи, обеспечения необходимых условий для участия женщин в политической, социальной, экономической и культурной жизни страны. Сегодня такого солидного институционального механизма по делам семьи и женщин нет ни в одной стране СНГ, и это получило высокую оценку мирового сообщества.

Кризисные центры Казахстана

В процессе существования каждая семья, в том числе и молодые семьи проходят несколько этапов, каждый который сопровождается кризисом отношений. Конфликтные ситуации могут возникать на почве различных причин и вызывать у обеих супругов эмоционально-психологическое расстройство. Решение конфликтов в семье происходит различными способами, которые ведут как к налаживанию отношений путем нахождения компромисса,

так и к их разрушению, что ведет к взаимной вражде или насилию. Домашнее насилие – многогранное социальное явление, проявляющееся в формах физического, эмоционально-психологического, сексуального, экономического принуждения, зависимости и подавления. Это – система поведения одного члена семьи для установления и сохранения власти и контроля над другим человеком. Насилие в семье может быть направленно против любого ее члена. Реальные факты свидетельствуют, что 95% переживших домашнее насилие – женщины.

В настоящее время во всем мире исторически сложившееся доминирование мужчин над женщинами претерпевает изменения. Государством при непосредственной поддержке Главы государства создаются и развиваются институты по защите прав, контролю и восстановлению прав женщин и мужчин. Если к середине 1994 г. в Казахстане было зарегистрировано всего 6 женских неправительственных организаций, то в 1997 г. их насчитывалось уже 30, а к началу 2003 г. – около 200. Сегодня женские организации по форме объединения представлены тремя группами: – неправительственные, государственные, международные. Неправительственные организации, существующие в Казахстане сегодня, имеют разные цели и обращены к самым разным аудиториям, в том числе и кризисные центры, предоставляющие консультационные услуги и защищающие права женщин.

С момента принятия Закона Республики Казахстан «О профилактике бытового насилия» прошло достаточно времени, что и позволяет в полной мере проанализировать эффективность его применения в реальных общественных отношениях. Тем не менее полицию информируют о самых тяжелых случаях насилия всего лишь 10% пострадавших женщин. Причинами тому являются особенности менталитета восточной женщины, юридическая неграмотность, недоверие к правоохранительным органам и многие другие индивидуальные, социальные факторы и т.д. Почти каждый второй случай насилия кончается для женщины нанесением телесного повреждения и в большинстве случаев насильник остается безнаказанным. Вместе с тем, если происходящую ситуацию сравнить с другими зарубежными странами, например как с Австрией, то в этой стране домашнее насилие входит в перечень уголовных

преступлений и несет за собой суровое наказание: в виде уплаты штрафов в больших размерах, временное предоставление супруге и детям отдельного жилья либо удаление правонарушителя от жилого дома.

Куда обратиться женщине, если у нее возникли вопросы или трудности на работе, либо в семье. Чтобы поддержать женщин в подобных ситуациях, созданы специальные кризисные центры во многих городах Казахстана. Перечень подобных организаций:

Женщины, которые подвергаются бытовому насилию, могут обратиться за помощью в **Кризисный центр «Подруги»** по телефону доверия: +7 (727) 298 45 85. Адрес центра: г. Алматы, мкр. 10, д.1, кв.1, телефон: +7 (7272) 281296, 984677, e-mail: podrugi@alnet.kz

Ф.И.О. руководителя: Гладырь Надежда Степановна

Дата регистрации: 1998 г.

Сфера деятельности и организационно-правовая форма: женская организация, телефонная линия доверия, психологическая реабилитация женщин, социальная помощь.

Существуют общественные организации оказывающие правовую, социальную, психологическую, педагогическую помощь женщинам и детям подвергшимся бытовому насилию. Имеются приюты.

«Союз кризисных центров Казахстана». Организационно-правовая форма – Объединение юридических лиц. Свою деятельность «Союз кризисных центров Казахстана» производит с 15 ноября 2000 года.

Миссия: Способствовать развитию движения по защите прав дам и малышей от насилия и формированию в обществе культуры, основанной на ценностях ненасильственных отношений.

Цель деятельности:

- Изменение публичного сознания по дилемме насилия;
- Взаимодействие с законодательной властью по созданию механизма защиты от насилия;
- Представление интересов членов Союза в органах власти;
- Расширение сети организаций;
- Создание одного информационного места;
- Оказание консалтинг-услуг;
- Установление связи и партнерских отношений с муниципальными структурами, другими НКО и донорами.

Задачи:

- Предупреждение насилия.
- Изменение публичного сознания по

дилемме насилия методом образовательной и информационной работы с популяцией, муниципальными структурами.

- Взаимодействие с законодательной властью по созданию механизма защиты.
- Разработка и внедрение образовательных программ по дилемме насилия.
- Издание книжек, пособий, буклетов по теме предотвращения насилия.
- Организация и проведение информационных кампаний, взаимодействие со СМИ.

2. Защита прав и интересов, пострадавших от насилия. Разработка механизма защиты пострадавших от насилия методом:

- Лоббирования законов в Парламенте.
- Мониторинга прав дам по теме насилия.
- Проведение исследовательских работ по теме насилия.
- Установление связи и партнерских отношений с муниципальными структурами, другими НПО и донорами.

3. Оказание помощи потерпевшим от насилия.

Предоставление квалифицированной помощи пострадавшим от насилия методом развития сети КЦ РК.

- Создание одного информационного места и обучение персонала кризисных центров РК.
 - Представление интересов членов Союза в органах власти.
 - Оказание консалтинг-услуг.
 - Учредителями ОЮЛ «СКЦК» являются:
 - Публичный Фонд Кризисный Центр «Подруги» г. Алматы, директор Гладырь Н.
 - Публичный Фонд Кризисный Центр «Надежда» г. Актау, директор Алферова Я.
 - Публичное Учреждение Центр Поддержки Дам «Незабудка» г. Риддер, управляющий Платонова А.
 - Публичное Объединение «Центр Поддержки Женщин» г. Петропавловск, управляющий Орлова А.
 - Публичное Объединение «Талдыкорганский Региональный Центр Поддержки Женщин» г. Талдыкоргаан, управляющий Байсакова З.
- Фактический/почтовый адресок НПО: Казахстан Индекс 050040 г.Алматы, Дом 9, Квартира 2.

В состав организации входят 18 НПО:	
1.	Публичный Фонд Кризисный Центр «Подруги» г. Алматы,
2.	Публичный Фонд Кризисный Центр «Надежда» г. Актау,
3.	Публичное Учреждение ЦПЖ «Незабудка» г. Риддер;
4.	Публичное Объединение «ЦПЖ» г. Петропавловск;
5.	Публичное Объединение «ТРЦПЖ» г. Талдыкорган;
6.	Кризисный Центр «Уміт» г. Актобе;
7.	Публичное Объединение Ассоциация Одиноких Матерей г. Текели;
8.	Публичное Объединение «Болашак» г. Тараз;
9.	Центр Поддержки Дамских Инициатив «Диалог» г. Жезказган;
10.	Ассоциация деловых дам Южно-Казахстанской Области г. Шымкент; Дамский ресурсный центр г. Шымкент;
11.	Кризисный центр «Жан» г. Кызылорда;
12.	Кризисный центр «ГИАЦ» г. Караганда
13.	Кризисный центр «Сенім» г. Уральск.
14.	Публичное Объединение «ЖАРИА» г. Астана.
15.	Публичное Объединение «Сана - сезим» г. Шымкент.
16.	Публичное Объединение «Витаполь» г. Тайынша. Северо- Казахстанская область
17.	Публичное Объединение «Феникс» г. Устькаменагорск. Деятельность Союза ориентирована на содействие развитию движения по предотвращению и искоренению насилия и всех форм гендерной дискриминации, формирования культуры ненасильственных отношений в обществе.
18.	Кризисный центр Забота в Алматы.

Казахстанский юридический форум[.]

«К примеру, в кризисном центре «Подруги» на сегодняшний день проведено 14 118 психологических и 9295 юридических консультаций. «Подруги» в том числе представляли интересы 233 женщин, пострадавших от домашнего насилия, в судебных процессах, в 229 случаях требования женщин удовлетворены судом. В приюте центра прошли реабилитацию 323 женщины и 429 детей».

В Казахстане существуют 28 кризисных центров для женщин и 4 кризисных центра для мужчин. Помимо действующих кризисных центров, после вступления в силу в 2009 году Закона РК «О профилактике бытового насилия», а также согласно «Стратегии гендерного равенства в РК на 2006-2016 годы», действуют различные программы для женщин по профилактике и предупреждению бытового насилия.

«Одной из таких организаций является Организация Объединенных Наций Женщины. Эта организация занимается вопросами гендерного равенства и расширения прав и возможностей женщин.

Для того чтобы предотвратить насилие в отношении женщин в обществе в Департаментах внутренних дел РК с 1999 года созданы подразделения по защите женщин от насилия, основными задачами которых являются обеспечение защиты конституционных прав, свобод и законных интересов женщин от противоправных посягательств.

В Казахстане ежегодно проводятся различные акции по распространению информации о существовании центров поддержки для женщин, телефонов доверия и т.д.

Каждая третья женщина в мире сталкивается с физическим или сексуальным насилием, в основном со стороны своего партнера.

С начала года за помощью обратилось 888 человек, среди которых 857 – женщины, в прошлом году число обращений достигло до 1154, где 1008 – женщины. Основными причинами звонков послужило психологическое насилие, второе место по количеству обращений заняло – физическое насилие, на третьем месте – экономическое, затем следует – сексуальное. Отличительно от

прошлого периода в этом году встречались случаи насилия в отношении детей – около 4%.

Возрастная категория пострадавших от насилия: от 16 и старше. И 1% тех, кто не достиг 16-ти лет.

В свою очередь хочу отметить, что жертвами насилия становятся граждане всех социальных категорий и национальных принадлежностей. Среди обратившихся к нам за помощью можно встретить граждан как с высшим образованием и постоянной работой, так и со средне-специальным образованием, встречаются и пенсионеры.

Как показывает опыт, есть такая категория женщин, которая чувствует в себе силу и может заговорить вслух о случившемся, но таких не много. Причина в том, что сама проблема многогранна и несет за собой много последствий... Женщина, которая пытается поведать своей подруге о том, что ее бьет дома муж, и то стесняется, боится, а вдруг этот разговор может быть передан третьему лицу.

Еще один фактор: общество, которое спрашивает, почему женщина остается в этих отношениях, почему терпит это насилие? Общество не спрашивает у того человека, который является исполнителем насилия. При таком подходе самого общества женщины будут молчать еще долго.

Менять взгляд нашего общества на эту проблему надо всем нам, проблеме надо решать сообща. Государство дает такой механизм решения, как Закон «О профилактике бытового насилия», призывающий женщин, которые боятся говорить об этом, обращаться в организации по оказанию помощи, в правоохранительные органы за защитой. Чтоб разрывать этот круг, женщинам необходимо знать, что в этом законе есть такой механизм, как защитное предписание, о котором необходимо информировать женщин. Поэтому еще одна из наших задач – чтобы женщины знали и помнили, что сегодня есть такой закон.

Самые обычные, распространенные и страшные преступления совершаются совсем рядом, в обычных семьях, за закрытыми дверями. По опросу населения Казахстана основной жертвой бытового насилия является женщина, которая чаще смирится со своим положением, оставляя совершенное против

**ДЛЯ ЖЕНЩИН
ВЕДЕТСЯ БОЛЬШЕ
РАБОТА ПО ОКАЗАНИЮ
ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ
И ЮРИДИЧЕСКОЙ
ПОМОЩИ.**

нее преступление безнаказанным. За год в алматинский кризисный центр «Подруги» обращаются до двух тысяч женщин, в офисе сутками не умолкает телефон доверия и первое, что слышат сотрудники центра: - Помогите, он меня избивает...

Кризисный центр «Подруги» образовался в 1998 году в кругу близких людей.

Постепенно стали обращаться за помощью другие женщины, за годы работы многое повидали. Кому-то помогли выйти из трудных семейных ситуаций, вернули их к нормальной жизни.

До выхода закона «О профилактике бытового насилия» могли только психологически поддерживать женщин, но с принятием закона 1 января 2010 года появилась возможность заниматься защитой прав женщин и юридически. Девушки должны зафиксировать побои у судмедэксперта, если в течение года побои повторяются три раза, то они могут написать заявление и привлечь к уголовной ответственности уже не просто за побои, а за истязание. А это статья 107 УК, где максимальный срок лишения свободы до семи лет.

В кризисном центре каждый сотрудник умеет вести диалог с жертвами, кому нужна помощь и поддержка. Как правило, женщинам, которые звонят в первый раз, важнее поговорить, высказаться о своей проблеме. Свое имя она может назвать по желанию. При разговоре сотрудник определяет, какая проблема и вид необходимой помощи ей требуется. И после разговора, если потерпевшая соглашается прийти на консультацию, первым делом для нее разрабатывается индивидуальный план безопасности.

По словам сотрудников кризисных центров: «За эти годы многое пришлось повидать. У нас жила женщина в приюте, муж которой не только бил ее, но и сжег их совместный дом. Она была настолько напугана, что первое время пугалась любых мужчин. Иногда в работе мы сами рискуем. Однажды к нам в офис, в поисках жены, пришел муж и требовал вернуть ему супругу. Было немного не по себе, но самое главное для меня было не вызывать у него агрессию. В приют ему попасть так и не удалось».

За эти годы кризисный центр «Подруги» пришли несколько тысяч искалеченных судеб: «В день на телефон доверия звонят от 3 до 12 женщин. После праздников особенно часто. Женщину часто избивал муж, но его посадили только после

того, как он нанес ей ножевое ранение. Все это происходило на глазах у троих детей. Женщина рассказала нам, что нашла прощальное письмо десятилетней дочери, где она написала, что не хочет больше жить. Мы помогли устроить ее детей в санаторий, где с ними сейчас работают детские психологи».

12-летний Тимур вместе с мамой и сестрой оказался в приюте кризисного центра, после того, как отец очередной раз жестоко избил маму. В своем рисунке он нарисовал свою будущую семью: «Я думаю, что буду хорошим отцом, и у меня будет полноценная семья. Я буду заботиться о своей маме и своей семье».

14-летняя Аня попала в приют вместе с мамой из-за сексуального домогательства со стороны отчима. В своем рисунке она изобразила бабушкин дом, в котором часто гостила маленькой девочкой.

Сейчас у центра есть приют, адрес, которого сотрудники держат в секрете. История женщины которая находится в приюте: «После рождения второго ребенка он стал агрессивным, начал бить меня, оскорблять, унижать по любому поводу - не так приготовила, не так постирала. Ему доставляло удовольствие меня избивать, и чем больше я его умоляла, тем сильнее он меня бил. Бил в основном по лицу и голове. Уйти мне было некуда, в полицию идти я боялась, он угрожал, что тогда убьет меня. Сейчас я нахожусь в приюте, домой к родителям возвращаться стыдно, а к мужу - страшно. Дети у тети мужа и я сильно по ним скучаю. Спасибо сотрудникам центра, без них бы я пропала...»

Все начинается с легких пощечин, с годами переходящие в настоящие побои. И если женщина вовремя не защитит себя, последствия бытового насилия могут быть самыми печальными...

Интервью с женщиной, которая, несмотря на пережитые унижения и побои, смогла найти в себе силы, чтобы изменить отношение к себе и сохранить семью:

Я вышла во второй раз замуж с двумя детьми, муж меня очень сильно любил, но после трех лет жизни под влиянием его родственников, которые с самого начала были против нашего брака, сильно изменился. В начале это были пощечины, потом он стал меня бить, а после всегда просил прощения, и я его, естественно, прощала. Но побои не прекращались. Когда я была беременной на пятом месяце, родители мужа кое-как согласились меня принять, но с условием жить с ними. Я любила мужа и поэтому согласилась. В частном доме мне приходилось делать все по дому, несмотря на

уже большой живот, из-за чего я несколько раз попадала в больницу с угрозой выкидыша. Отношения с его родителями не становились лучше, а муж постоянно был нервным. Однажды он оставил меня одну в городе, было десять вечера, мне пришлось идти пешком с микрорайона «Орбита» до «Атакента», чтобы хотя бы переночевать у своей знакомой. Наутро она посоветовала мне обратиться в кризисный центр «Подруги» и уже через час со мной говорили психологи центра. Когда меня выслушали и предложили пойти в приют, мне стало страшно. Я представляла себе большое помещение, где холодно и грязно, но все оказалось совсем наоборот. Чистые комнаты, домашняя обстановка. Там я провела все время до родов. После рождения сына мне приходилось возвращаться в приют еще несколько раз, и все время центр с пониманием относился к моей проблеме, помогал мне понять себя, обрести уверенность через тренинги. Пока я находилась с грудным ребенком в приюте, без дела не сидела, устроилась курьером и мыла полы. Постепенно с мужем наладились отношения, а все потому, что я стала себя уважать, моя самооценка повысилась, я знала свои права и при каждом его скандале, могла себя защитить. Я поняла, что надо уважать и любить себя, и тогда унижения со стороны мужчины прекратятся. Сейчас у нас с мужем четверо детей, больше нет того ужаса, что было в прошлом, я вытерпела все и сохранила семью, только потому что люблю своего мужа.

Примеры женщин, проходивших реабилитацию в приюте кризисного центра «Подруги»:

«Я к теме бытового насилия относилась абсолютно нейтрально года два назад. Мне казалось, что если женщину бьет любимый мужчина - она это терпит и сама виновата, пока меня однажды по дороге домой из гостей он не вытащил из машины и не ударил головой об асфальт. Больно было не от боли, а от предательства. Вво мне веса всего 47 кг, а он решил, что может со мной так обойтись...И ведь простила, нашла в себе силы, вопреки всему, вопреки врачам, которые по характеру травм поняли, как они получены, вопреки родителям с корвалолом, вопреки своей гордости... все ради любви. Думаешь оценил? Нет, ушел к другой через 1,5 года...Может тоже бьет, мне ничего не объяснил...».

И не надо терпеть их жестокость ради детей, целостности семьи, боясь осуждения со стороны людей. Думайте о душевном

здоровье детей, а иначе вы вырастите таких же монстров. Ведь дети копируют поведение своих родителей».

«...Я умоляла его не бить меня по голове, но остановиться он не мог...»

«...бил меня куда попадет: по животу, груди, спине, при этом все время говорил: «Я научу тебя слушаться, ты будешь жить по моим правилам. Я - в доме хозяин! Я - мужчина!» С каждым ударом он зверел все больше и больше. Я упала на пол, сил сопротивляться уже не было...».

«...Когда Наталья появилась в приюте, мы еле сдержали жалостливые восклицания. Но это были только видимые на лице припухлости, синяки и царапины. Руки она пыталась прятать в рукава линейной кофты. Присутствовавшие при ее переодевании ко сну женщины делились наутро, какие жестокие и ужасные побои покрывали все ее тело, с ног до головы. На руках атели свежие шрамы от прижиганий сигаретой...».

«... я услышала громкую музыку, вышла из ванной и сразу получила удар по уху, от которого у меня лопнула перепонка. Он стал выгонять меня из дома, кричал, чтобы я собирала вещи, но, когда я пошла к шкафу, он разозлился еще больше. На меня постоянно сыпались удары, он кидал в меня все, что ему попадалось под руку, а потом он швырнул в меня аквариум. Меня спасло то, что в это время к нам пришла его мать, она стала его успокаивать и говорить, что, если он хочет, я уйду. Но он неожиданно закричал, что любит меня и живую никуда непустит, а потом кинулся меня душить...».

«...Он сломал мне 2 ребра, порвал рот, выбил зубы. Ноги истыкал зонтиком и отбил почки. Пинал, топтал, душил до утра...».

«Однажды мужа не было дома два дня, где-то гулял с друзьями. Пришел, начал кричать, ломать мебель, разбил посуду в серванте, вел себя, как бандит. Началась перепалка, крики. Ударил меня раз, потом еще. Со всего размаху швырнул меня к стене. Я ударилась головой, все потемнело, голова закружилась...».

«Я к теме бытового насилия относилась абсолютно нейтрально года два назад. Мне казалось, что если женщину бьет любимый мужчина - она это терпит и сама виновата, пока меня однажды по дороге домой из гостей он не вытащил из машины и не ударил головой об асфальт. Больно было не от боли, а от предательства. Вво мне веса всего 47 кг, а он решил, что может со мной так обойтись...И ведь простила, нашла в себе силы, вопреки всему, вопреки врачам, которые по характеру травм

поняли, как они получены, вопреки родителям с корвалолом, вопреки своей гордости... все ради любви. Думаешь оценил? Нет, ушел к другой через 1,5 года...Может тоже бьет, мне ничего не объяснил...».

И не надо терпеть их жестокость ради детей, целостности семьи, боясь осуждения со стороны людей. Думайте о душевном здоровье детей, а иначе вы вырастите таких же монстров. Ведь дети копируют поведение своих родителей».

Домашняя насилие к сожалению, она по-прежнему актуальна в нашей стране. Если, не дай Бог, вы столкнулись с насилием со стороны близкого человека, самое главное – не поверить, что вы действительно заслуживаете такой участи. Очень часто, и это видно из писем пострадавших читательниц, жертва начинает оправдывать своего палача, даже... жалеть его во время приступов «раскаяния», которые следуют за побоями. Надо не закрываться в себе и своем горе, а обращаться за помощью – к близким, друзьям, в кризисные центры. Надеюсь, эта привлечет внимание к большой теме, и женщины, узнавшие себя в этих историях поймут: они заслуживают любви, уважения, достойной жизни.

У наших девушек менталитет восточных женщин, и они очень терпимы. Многие живут по принципу «стерпится» часто ради детей. «Женщина в нашем сегодняшнем обществе почти так же виктимна, как и в пору своей полной экономической зависимости – сознание общества просто не поспевает за изменениями окружающей действительности. Сегодня женщина уже полноправный член общества. Складывается ощущение, что сами женщины оказались не вполне к этому готовы, и отголоски прошлого частично проявляются в бытовом насилии. Но это лишь одна из сторон этой проблемы, существуют и другие».

С 1998 года в кризисные центры Алматы помощь и поддержку получили более 20 тыс 500 женщин.

В Казахстане ежегодно от домашнего насилия погибает 570-590 женщин и девочек.

В Конституции нашей страны указано, что все равны перед законом. И женщина, и мужчина пользуются равными правами и средствами защиты своих прав. А достоинство человека неприкосновенно, и никто не должен подвергаться пыткам, насилию, другому жестокому обращению. Это конституционное положение всецело распространяется и на случаи безопасности личности от посягательств

в семье. То есть семья и брак защищаются Конституцией и другими законами, по которым живет наша страна. Поэтому не допускаются никакие насильственные действия в семье, в частности, применяемые, например, более сильным супругом, каковым является мужчина – муж, телесные наказания по отношению к жене. Безусловно, за годы независимости Казахстан достиг больших результатов в профилактике бытовой преступности и защиты интересов женщин. В структуре органов внутренних дел создан подразделений по защите женщин от насилия.

Ежегодно в ОВД обращаются свыше 30 тыс. женщин, пострадавших от бытового насилия, и по всем поступившим жалобам, заявлениям принимаются соответствующие меры. Проблема бытового насилия в отношении женщин на сегодняшний день очень актуальна. Насилие имеет различные формы и требует разных путей решения. Насилие против женщин является частью насилия против человека вообще, и его последствия затрагивают все общество в целом. Пока существует ячейка общества – семья, проблемы взаимоотношений между мужчиной и женщиной, между поколениями отцов и детей имеют место быть. В проблеме бытового насилия все зависит от воспитания, умения человека правильно реагировать на те, или иные ситуации, внешние признаки и т.д. Все в комплексе может порождать жестокость, агрессию, невежество и другие качества, которые «выливаются» в семейный быт. Данную проблему общества надо изучать, решать и не допускать. Ведь упуская, мы воспитываем поколение, которое предполагает, что бытовое насилие – это норма.

Основными причинами бытового насилия являются низкая культура семейных отношений, социальное неблагополучие, материальная и психологическая зависимость жертвы, а также злоупотребление спиртным или наркотиками.

Каждый психолог подтвердит, что применивший силу к женщине или детям мужчина – очень слаб морально. Не имея возможности решать свои внутренние переживания и проблемы, мужчина старается решать их с помощью слабого человека, в частности женщины. Чувствуя превосходство он искусственно предполагает, что силен, и убежден, что обладает правом бить ее. У мужчины-тирана существует желание подчинить себе другого, а принуждение

и вынуждение являются составляющей домашнего насилия.

Мы сегодня много говорим о гендерной политике, о менталитете. Если заглянуть глубже в историю народа, то гендерный вопрос тесно связан с воспитанием в семье. Роль женщины-матери у казахского народа – особый вопрос. Не зря говорят, что ключ от рая находится под ногами матери. Не все ли этим сказано. Или дочка, которая еще не вышла замуж, в родном доме должна сидеть на самом почетном месте, т.к. она считалась гостьей, выйдя замуж уйдет к своей семье. Дочку не смели бить ни отец, ни братья. Существовала примета: битая дочка завтра будет бита мужем. Сегодня нам нужно возродить традиции в укреплении семьи и роли женщины в семье.

Как необходимо поступать женщине, подвергшейся насильственным действиям. И какая поддержка оказывается женщинам, попавшим в сложную жизненную ситуацию.

Женщине необходимо обратиться в органы внутренних дел. В 1999 году в органах внутренних дел были созданы подразделения по защите женщин от насилия. Казахстан является единственной страной на постсоветском пространстве, где создано такое подразделение. Сегодня в данной службе работают 133 сотрудника. Основными задачами службы являются обеспечение защиты конституционных прав, свобод и законных интересов женщин от противоправных посягательств, координация деятельности подразделений органов внутренних дел в вопросах предупреждения и пресечения насилия в отношении женщин, проведение аналитических исследований видов, форм и методов насилия в отношении женщин, а также причин и условий, способствующих их совершению. Для оказания помощи женщинам, пострадавшим от насилия, сотрудниками подразделения налажена работа с кризисными центрами. В настоящее время в стране действуют 28 кризисных центров. 16 кризисных центров имеют возможность предоставить женщине и ее детям приют в своих помещениях. Во всех центрах работают психологи, юристы, социальные работники и др., всего 167 специалистов. Кроме того сотрудниками ОВД в указанные центры направлено 3,5 тыс. женщин.

К чему может привести несвоевременное решение проблемы. Чаще всего это приводит к трагичным последствиям, если женщина вовремя не решает проблему, замалчивает и

терпит все унижения, оскорбления и побои, то это чревато серьезными последствиями: изменения психического состояния, серьезного заболевания, душевных расстройств, вплоть до летального исхода. Также одним из последствий бытового насилия является то, что травмируется психика детей, а это, в свою очередь, повышает риск того, что такое поведение с применением насилия будет передано следующему поколению, и таким образом людям не удастся вырваться из замкнутого круга. Бытовое насилие непосредственно связано не только с разрушением семейных отношений, но в целом с утерей устоев семьи и моральных ценностей. В результате бытового насилия более слабые члены семьи становятся жертвами побоев, всевозможных измывательств и оскорблений.

Проблема бытового насилия актуальна не только в Казахстане, но и во всем мире. Общеизвестно, что насилие в отношении женщин – и домашнее насилие в частности – не имеет границ, и не связано с какими-либо социальными группами, с образованием или экономическим развитием страны. В мировой практике существуют два основных подхода к проблеме предотвращения бытового насилия: ресторативный, направленный на урегулирование конфликта и сохранение семьи, включающий модерлируемые товарищеские суды и принудительные программы медицинской и психологической помощи, и карательный, направленный на разрушение цикла насилия путём расторжения отношений между конфликтующими сторонами. Карательный подход доминирует в большинстве стран с развитой законодательной базой и предусматривает разную меру ответственности за совершенное домашнее насилие.

Ежегодно к административной ответственности за совершение правонарушений в семье привлекаются свыше 30 тысяч человек, 2 тыс. человек – за совершение побоев, а также 6 тыс. – за причинение вреда здоровью. Устанавливаются и дополнительные меры охраны и защиты потерпевшего и членов его семьи. В частности, предлагается норма по запрету лицу, совершившему бытовое насилие проживать в жилище с потерпевшим, в случае установления наличия у него возможности обеспечить себя альтернативным жильем. Мы полагаем, что принимаемые нами меры по профилактике бытового насилия положительно скажутся на сохранении семей.

ПРЕДЛОЖЕНИЯ ПО ВНЕДРЕНИЮ СИСТЕМ ГОСУДАРСТВЕННОГО ПЛАНИРОВАНИЯ В СФЕРЕ СОЦИАЛЬНОЙ ПОДДЕРЖКИ МОЛОДЫХ СЕМЕЙ: ОБЪЕКТ И ФОРМА РЕАЛИЗАЦИИ

БОЛЬШИНСТВО МОЛОДЫХ СЕМЕЙ В СВОЕМ СЕМЕЙНОМ ЦИКЛЕ ДОЛЖНЫ ОСОЗНАТЬ И БЛАГОПОЛУЧНО РЕШИТЬ СЛЕДУЮЩИЕ ЗАДАЧИ:

- Преодоление стрессовых ситуаций, связанных с ожиданием и рождением ребенка;
- Овладение основными навыками семейного воспитания, приобретение информированности по различным аспектам функционирования семьи;
- Достижение экономического благосостояния и стабильности;
- Формирование активности и субъектности как во внутрисемейных отношениях, так и в отношениях молодой семьи с другими семьями и обществом в целом.

Соответственно должны быть выстроены направления и содержание социально-педагогического сопровождения молодой семьи:

Информирование по всем важным вопросам для молодой семьи

Помощь молодым людям в оценке брачного партнера и принятии решения о вступлении в брак

Создание мотивации на сознательное родительство (помощь в планировании семьи, преодоление проблем, связанных с ожиданием ребенка)

Помощь конфликтным семьям

Консультирование по вопросам семейного воспитания

Рисунок 13 - Направления и содержание социально-педагогического сопровождения молодой семьи

Для каждой стадии развития семьи характерны особые структура отношений, уклад и образ жизни. Каждый период характеризуется своими задачами, своими типичными проблемами. Трудности чаще всего возникают при переходе от одной стадии к другой, когда супруги в силу разного рода причин не сразу могут перестроиться или изменить свое поведение. Поэтому необходимо помочь членам семьи психологически корректнее адаптироваться к условиям нового этапа развития семьи.

В этот период супругам необходимо проявить терпение, максимально бережно относиться друг к другу, адаптироваться на всех уровнях:

- бытовом (супруга нуждается в правильном питании, отдыхе, прогулках и т. д.);
- психологическом;
- ценностном (меняются смысловые приоритеты в семье);
- ролевом (принятие на себя ролей будущих родителей).

Периоду планирования семьи и ожидания ребенка свойственны следующие проблемы:

- недостаток информированности о сущности и характере возможных психологических проблем периода беременности;
- отсутствие навыков разрешения критических ситуаций во взаимоотношениях между супругами;
- отсутствие навыков самоконтроля, оказания психологической поддержки партнеру, коррекции своего эмоционального состояния и др.

Воспитание ребенка. Это самая продолжительная стадия семейного цикла. В жизни молодой семьи она охватывает период с момента рождения ребенка до поступления его в школу.

Многочисленные исследования и факты

обыденной жизни показывают, что семейная атмосфера, отношения родителей формируют качества личности ребенка. Ребенок, особенно если он единственный, попадает в сложную систему отношений взрослых людей, каждый из которых каким-то образом влияет на процесс его становления.

Можно сформулировать основные задачи, которые должны решать конфликтные семьи.

1. Преодоление кризисной ситуации. Супруги должны осознать, что проблемы и кризисы в семейной жизни имеют определенные закономерности, лежащие в основе супружеских отношений, и не следует искать вину за создавшуюся ситуацию лишь в поведении кого-то из партнеров.

Необходимо знать и учитывать эти закономерности, корректируя в соответствии с ними свое поведение. В критической ситуации прежде всего необходимо проявить терпение, избегать опрометчивых поступков и решений.

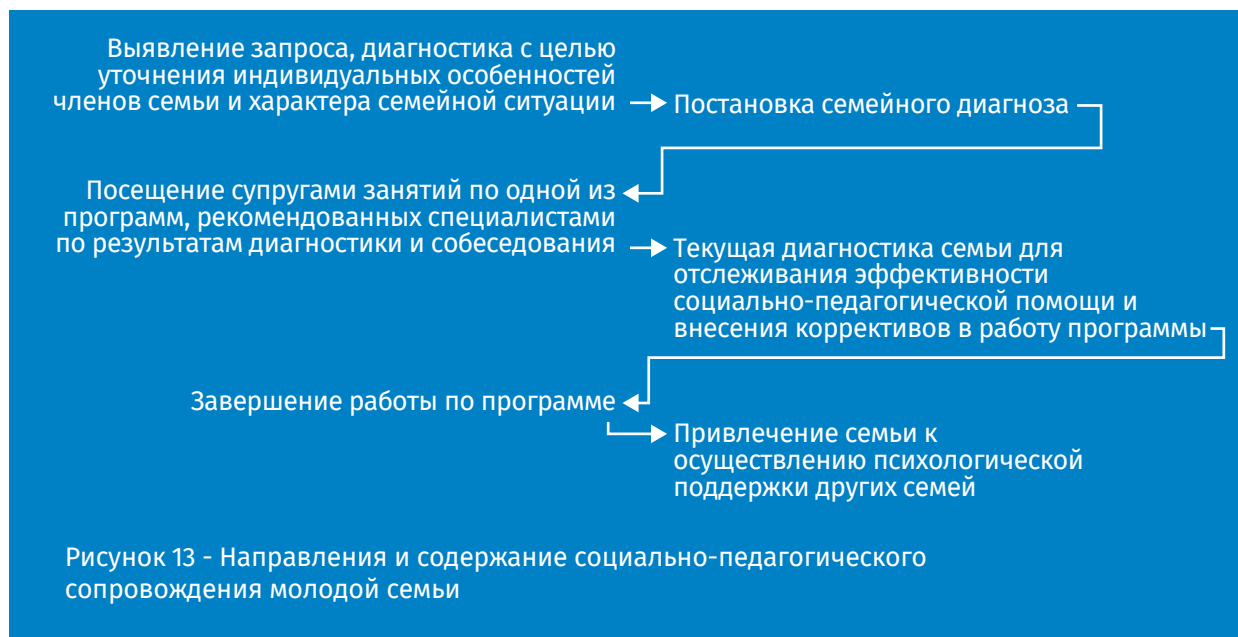
2. Корректный развод в случае недейственности других способов построения отношений.

Если же проявившиеся разногласия супругов непримиримы и прогноз специалистов о сохранении семьи неблагоприятен, то встает задача расторгнуть брак максимально психологически щадяще, особенно при наличии в семье детей.

Конфликтные и разводящиеся семьи, несмотря на многообразие причин конфликтов, имеют характерные для этой категории семей проблемы:

- низкая информированность о закономерностях супружеских отношений, межличностном общении, теории конфликтов;
- отсутствие навыков бесконфликтного общения, умения конструктивно разрешать конфликты;
- недостаточная информированность об услугах служб для молодых семей.

Несмотря на довольно широкое распространение служб педагогических и психологических услуг, потенциальные клиенты не всегда в достаточной мере осведомлены о характере помощи, которую могут получить, консультируясь со специалистом. Обычно считается, что к педагогу или психологу следует обращаться лишь в случае разлада в семье или появления тревожащих симптомов у одного из ее членов. Недооценивается роль специалиста в укреплении семейных отношений, например, на этапе создания семейного союза. Молодыми супругами не всегда замечаются также изменения, происходящие с ними перед рождением ребенка и, возможно, после его появления. Между тем эти изменения небезопасны для дальнейшего функционирования семьи. Следовательно, задачей социально-педагогических и психологических служб, кроме организации непосредственного социально-педагогического сопровождения, является информирование о предоставляемых ими услугах и создание мотивации на то, чтобы этими услугами пользовались.

МЕТОДЫ И ТЕХНОЛОГИИ КОМПЛЕКСНОЙ ПОДДЕРЖКИ МОЛОДОЙ СЕМЬИ

- Организационные формы комплексной поддержки
- Консультирование пар, желающих вступить в брак
- Прогнозирование семейной совместимости, обсуждение различных жизненных сценариев
- Информирование и консультирование по вопросам семейного права
- Помощь в планировании семьи, психологическая и педагогическая подготовка супругов к рождению ребенка
- Психолого-педагогическое консультирование родителей
- Консультации юристов, медицинских и социальных работников
- Семейное консультирование
- Родительский всеобуч
- Тренинг бесконфликтного общения
- Комплексная диагностика детско-родительских отношений, супружеских проблем, межличностных отношений в семье, ролевых предпочтений, социально-психологического климата
- Семейные праздники, концерты, викторины, экскурсии, соревнования, походы, лагеря, шоу, КВНы, литературные конкурсы, конкурсы рисунков
- Участие семей в работе клубов по интересам
- Развивающие и коррекционные занятия для детей
- Создание теле- и радиопередач; публикация статей в газетах, журналах; выпуск информационных листков, стенгазет, листовок, проспектов, визиток; подбор литературы; распространение опыта благополучных семей
- Индивидуальный педагогический и психологический патронаж семей «группы риска»
- Организация «телефонов доверия», пунктов помощи в критических ситуациях

Рисунок 14 - Организационные формы комплексной поддержки

Все эти формы можно объединить в единый комплекс.

Существенное место среди направлений деятельности социальных служб поддержки семьи занимают детско-родительские программы психолого-педагогической работы с молодыми семьями. Для этого есть две основные причины.

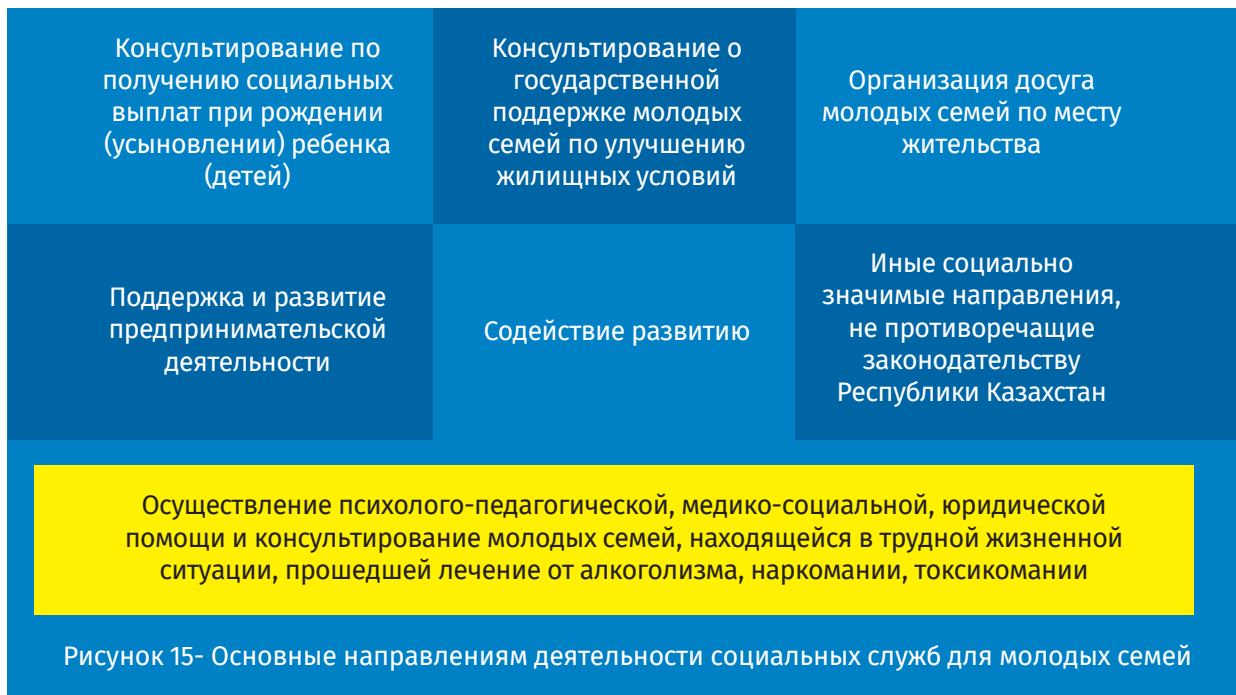
Первая причина заключается в том, что молодая семья с рождением ребенка переходит на новый, достаточно сложный этап своего развития и нуждается в помощи специалистов. Молодые супруги, пока они вдвоем, не склонны заботиться о специальном развитии и совершенствовании семьи. Когда в семье появляется ребенок, родители становятся более требовательными к благоприятному психологическому климату семьи, качеству внутрисемейных отношений, поскольку они чувствуют ответственность за малыша, который еще не в состоянии заботиться о себе сам и выбирать для себя благоприятные условия. Существующий в настоящее время уровень психологической культуры молодой семьи в основном недостаточен, чтобы принять факт необходимости специальных усилий по воспитанию ребенка, созданию условий для его адекватного развития. К тому же молодые родители признают, что сами они не всегда обладают необходимыми для этого знаниями и временем. Это побуждает их не замыкаться на домашнем воспитании, а искать способы стимулирования развития ребенка, привлекая для этого специалистов.

Вторая причина связана с особенностями мотивации супругов для работы со специалистами. В арсенале психологических методов и форм работы с семьей, кроме консультационной и коррекционной работы, важное место занимают психогигиенические и психопрофилактические мероприятия, а также

повышение психологической культуры молодой семьи. Предупреждение деструктивных тенденций развития семьи в конечном итоге обходится намного экономичнее в социальном и финансовом плане, чем терапия запущенных семейных проблем. Однако это направление часто упускается из виду, так как предполагает психологическую работу с семьей при отсутствии явно выраженной проблемы, заставляющей человека самостоятельно обратиться за помощью.

Обычно мелкие психологические неурядицы в семье проходят мимо сознания человека. Если же они начинают заострять на себе внимание, то или считаются естественными, не требующими немедленного реагирования, или относятся к чему-то такому, с чем каждый в состоянии справиться сам.

Обращение за помощью к специалисту по работе с семьей воспринимается как решительный шаг и предпринимается, если семейные проблемы стоят достаточно остро, а другие доступные меры не помогли. Поэтому на практике консультанту не приходится уделять слишком много внимания мотивации клиентов, которые обратились в специальную службу по поводу своих проблем или конфликтов в семье, они мотивированы тем обстоятельством, что так дальше жить нельзя. А психопрофилактические и психогигиенические мероприятия требуют специальных усилий специалиста по мотивации клиента. Поэтому чаще всего подобные мероприятия упускаются из виду или осуществляются как заключительная стадия работы с семьей по поводу какой-либо проблемы для предотвращения рецидивов, что, безусловно, ограничивает их профилактические возможности. Однако существует способ вести эффективную психопрофилактику среди молодых семей в качестве сопутствующей работы во время прохождения

семьей других психологических программ. Как показывает опыт, самыми привлекательными для семьи программами являются программы для детей.

Опыт изучения дает основания считать детско-родительские программы одними из самых доступных, комплексных и эффективных форм работы с молодой семьей.